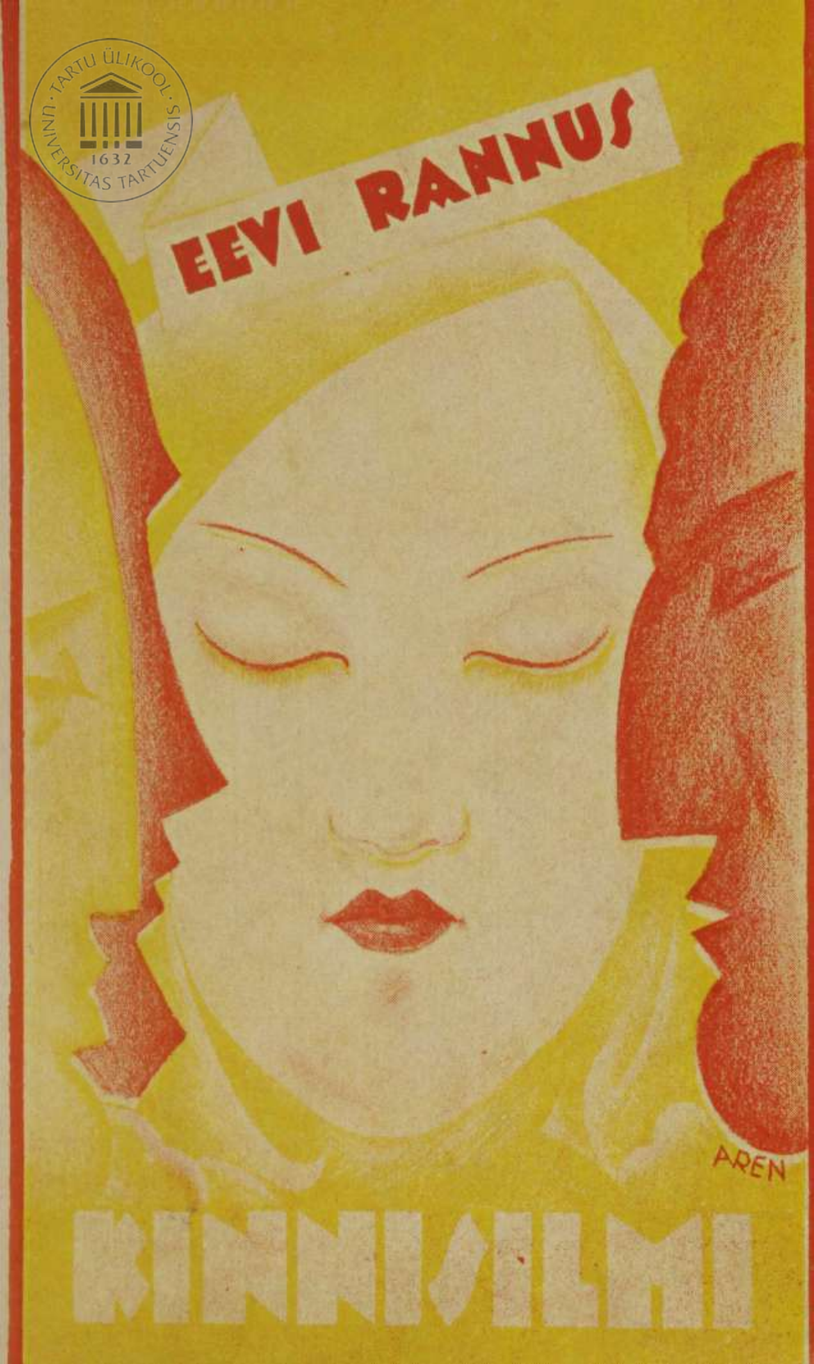

EEVI RANNUS
AREN
KINNISILMI

KINNISILMI

Kaanejoonistis Peet Aren'ilt

Eevi Rannus

KINNISILMI

Kirjastusühing „Agu“
Tartus, 1929.

„Tähe“ trükk, Võrus.

1.

Reeni lamaskeles woodis. Ta oli enese lahti riietanud juba täitsa magamiseks walmis. Raamat lamas padjal pea kõrwal — Reeni oli selle woodisse kaasa wõtnud, et enne magama jäämist lugeda, kuid ta ei puudutanudki raamatut. Mis läkski talle täna õhtul korda romaani tegelaste elukäik, kui tal oma armastuse saatus nii südamel walules!

Reeni armastas juba kuu aega nii helluwalt oma Eerikut, et ei tahtnud ühtki poisslast näha peale oma armastatu. Ka Eerik suhtus nii soesüdamliselt oma tüdrukusse ja nad olid alati nii õnnelikud üksteisega!

Täna aga oli Reeni Eerikult kirja saanud, milles ta palub kohtamist edasi lükata järgmisele päewale. Seda polnud weel kunagi selle kuu kestel juhtunud ja nüüd sõi Reeni südames kahtlusewalu. Ta ise küll nagu ei uskunud kôike seda, mis ta walutaw südamekene laskis sel puhul wälja mõelda, kuid siiski pidi ta ikka ning ikka nägema oma Eerikut kuski sünnipäewal wõi peol. Silmi ees wirwendasid pildid, kuis Eerik tantsib teise tütarlapsega, kuis

wõtab sellel tugewasti ümber piha, kuis surub tantsides kuuma pale wastu wõõra tüdruku põske.

Ei, ei — see on ju wõimata, miks piinata ennast asjatult sääraste täitsa ilma aluseta kahtlustega! kõnnisklesid lohutawad mõtted aineti läbi Reeni pea, kuid sealsamas unustas trööst ja nägi Eerikut — kojusaatmisel wõõrast tüdrukut.

Reeni kuulatas, alt korridori-uks liikus, awati ja suleti, kostsid sammud, tulid kergel kõnnakul trepist üles. Ta tundis neid samme nii hästi — õde tuli koju —, kuid ühtlasi kostusid weel teised, raskemad jalaastumised. Nüüd kuulis Reeni sosistamist ukse taga, see kestis mõne hetke ja siis tormatas sisse Dagmar, rõõmus ja õnnelik, nagu ei kunagi warem.

Dagmar, Reeni noorem õde, wiskas palitu seljast ja hüppas kiiresti ôe juurde woodi jalutsisse. Rääkis kiiresti ning ôhinal oma juhtumistest ja tegi seda säärase lapseliku rõõmuga, et Reeni ei söandanud teda kuidagi segada. Olgugi, et süda walutas, ja oleks tahtnud nii wäga oma mõtetega üksi olla.

„Kuule Reeni, mis sul siis südamel on: sa nagu ei tahakski minu juttu kuulda?“ sädistas Dagmar westluse sekka äkki küsimuse, nähes Reeni hajameelsust.

„Oh, ei midagi, mul tuli ise nii muidu midagi meelde, ma kuulan juba.“

„Oh, mõtle ometi, käisime Walliga kohwikus ja seal seltsis meie juurde üks kena poiss, ütlen sulle, ta on otse pööraselt kena! Käisime kinos, ja siis läksime õhtut sööma, ah tead, kuis ta mind küll wahtis, kogu ôhtu tantsis ta waid minuga! Walli pidi otse kadedusest lõhkema. Ja, ja — tead Reeni, kui waimustatud oli ta minu pikkadest juustest, ah, sa ei wõi arwata, ma olen nii õnnelik, et pole oma suuri patse maha lõiganud!“

Dagmar kargas üles ja jooksis edewalt peegli ette, et oma pikki palmikuid, mida nii hellalt oli täna õhtul see tore poiss waadelnud, weel enne magama minekut kammida. ‚Oi, kui ta neid weel lahtiselt näeks!' käis mõte läbi Dagmari pea ja ta wähe pikawõitu, kuid siiski ilusasti wormitud suu tõmbus rõõmust naerule. Mônu- ja uhkusetundega köitis ta palmikud lahti ja waatles särawi silmi pikki ruugeid juukseid, mis langesid laenetades ta õlule.

Läks siis woodisse ja puges waiba alla. Elas üle weel kord kuni üksikasjadeni õhtused sündmused, tuletas meelde iga sõna, mis olid wahetanud tolle poisiga. Ja wärinad jooksid üle ta nõtke keha. Aga . . . kui ta ei mõtlegi nii, nagu seda laskis wälja

paista, wõib olla, armastab hoopis kedagi teist ja wõttis teda waid niisama ühe õhtu ajawiitena? Dagmari süda hakkas kõwasti, kôwasti tuksuma, ja rõõmus ülemeelelik tuju oli kui pühitud. ‚Jah . . . see on kindlasti nii, sest miks ei tahtnud ta mind enam näha, ta oleks muidu minult ju kohtamist palunud . . .'

„Dagmar! kas magad?"

„Ei maga, mis siis?"

„Tead, mamma käis just enne sinu kojutulekut meie toas waatamas, kas oleme kodus. Waata nüüd, et sa midagi wälja môtled, kui tuleb sellest juttu. Küll ta warsti ilmub jälle."

„Ma teen, et magan, sa ole ka wait. Ega ta siis tülitsema ei hakka."

Warsti kostsidki teisest toast sammud, awati uks ja keegi tuli üle korridori.

Reeni ja Dagmar jäid wait. Uks awati ja sisse astus wanaldane paksuwôitu naine. Suurrätt ôlgadel, wilt-tuhwlid paljaste jalgade otsas, nii tuli see oma kahele tütrele uhkeolew ema lastele epistlit lugema.

Ta tõmbas prantsatades ukse kinni. Dagmari hing püsatas. Nüüd polnud ju kuidagi wõimalik magamist teeselda, muud kui wõta aga wastu, mis tuleb.

„Dagmar, kus sina siis hulgud, nii hilja öösel? Kell juba pool kaks, kas see

mõne õige inimese tegu? Ööd otsa joostakse ringi, ega mina wõi teada, kus te ümber logelete...“

„Mis sa Dagmarile teie räägid — mina olin ju kodus,“ söandas Reeni wahele öelda.

„Wõi sinagi parem oled, täna oled kodus, muidu ratsutate mõlemad üksteise wôidu ööd läbi...“

„Kunas me siis ööd läbi oleme wäljas olnud — kell 11 kõige hiljem oleme ju alati kodus,“ julges ka Dagmar lause wahele lükata.

„Noh, küll on inimeseloom, wõi kell 11 pole temal öö! No kunas sinu arust siis see öö algab? See Dagmar on päris hulluks läinud sest saadik, kui ta jälle selle Walliga käib. Reeni on weel ikka inimene, ei haugu wähemalt oma emale wastu, aga Dagmar on päris wiimane kohe! Ei uskunud ma ealeski, et niisuguse inimeselooma endale üles kaswatan. Laisk kui pori, wôiks praegu papalegi appi minna poodi müüma — teine juba wana ja armetu, aga kes sest hoolib! Niisuguseid lapsi pole ma weel ennem näinud! Olen mina küll ilmas elanud ja olnud, sealgi, kus kaheksa aastat teenisin, ei need lapsed julgenud küll oma wanematele sônagi wastu rääkida ja kell kaheksa olid nad juba ilusasti woodis...“

Nii tänitas kaupmeheproua Rennit weel kaua, istudes oma noorema tütre Dagmari sängi jalutsis. Rääkis niikaua, kuni endalgi tüdimus tuli, sest säärane tänitamine, kui kustki sôna wastu ei öelda, tüütab ju kannatlikumagi inimese lôpuks ära..

Tômbas siis suurräti jälle kõwasti ümber piha ning sahistas oma pehmetes, wilttuhwlites üle korridori tagasi teise tuppa, kus magasid kahekesi oma mehega.

„Säh sulle, Reeni, môtle nüüd weel wälja — ta ei küsigi seda, kus olid, talle see polegi tähtis. Ah tead, ma olen nii tüdinenud sellest alalisest tänitamisest, et enam ei jõua siin wälja kannatada! Tôesti, kui saaks mône koha, kas wõi poodi müüjaks, otsekohe koliksin siit minema. Tõepoolest, Reeni, olen nii hullusti tülpinud kõigist neist etteheidetest. Ja ma ei tea, miks ta just alati minu seljas sõidab! Mõlemad hoiawad sind papaga rohkem, sina oled wist nende arust ilusam ja parem ja kõik...“

„Mis kohast sa siis räägid?“ arwas Reeni „tahad siit minema saada, mine mehele, Palloga olete ju ammugi nii kaugel. Käib teine siin, mamma papaga kôik nõus ja sina aina wigurdad, ei lähe ega lähe! Kui kaua sa nii ikka edasi wenitad? Sellest, mammal ja papalgi see wimmu sinu wastu.

Mis printsi sa õige ootad, mine ära ja oledki kõigest waba!“

„Sina ise wist tahaksid küll minna Pallole! Noh natuke wana on ta juba minu jaoks. Muidu on ta ju päris kena mees, ma armastan teda isegi teinekord, kui kedagi teist pole ja minewal aastal oli ta ju mulle kõik. Aga tead, sest saadik, kui ka teiste meestega olen siin ja seal kokku puutunud, enam nagu ei tahaks Akselit. Aga ega ma teda weel käest ära ei anna, waatan ringi, ma ju weel nii noor ja kui ma tõesti ei peaks kedagi leidma, kellega üksteist nii tuliselt armastaksime. nagu seda enesele ette kujutan, siis — siis... noh, siis wõin ju oma wana Akseli õnnelikuks teha. Nii kaua aga, kui Aksel wähegi kannatab, wõtan weel elult, mis jõuan, sest meheleminekuga on ju kõik otsas, eriti siis, kui sa meest nii wäga ei armasta.“

„Aga kui Aksel sellest kuuleb ja kõige peale wilistab, waat siis on sul silmad peos!“

„Ei tea õige kust, küll ma juba oskan! Ja kui weel Aksel Tartus oleks! Jumalukene, mina wõin siin päris rahuliku südamega kurameerida môni 3—4 aastat, enne kui jutud Tallinnasse jõuawad. Ja kui juhtubki nii, et ta kuuleb, siis salgan lihtsalt maha, ta ju usub mind nii wäga.“

„Walid, walid ja otsid nii kaua, kuni jääd weel wanapiigaks. Eks sa tea, mis wanasõna ütleb: „luukont walijale.“

„Wanatüdruk siis wanatüdruk, mis sellest, ära sina minu eest hoolitse, waata aga enda ette, ise oled ju minust niipalju wanem!“

„Olgu kuidas on, nüüd tuleb magama jääda.“

„Head ööd!“

„Head ööd!“ kostis ka teisest woodist ja warsti kuuldus mõlemist sängist rahulik hingamine. Õepaar oli kõigi oma muredega unehõlma kadunud.

2.

Järgmisel hommikul oli Dagmar alles magusas unerüpes, kui proua Rennit uue külaskäiguga tütarlaste tuppa astus.

„Dagmar, tôuse üles, kell saab juba pool kümme. Niisugune mood pole kustki pärit: öösel hulgutakse ringi, päewal magatakse. Otsekohe tõused üles ja lähed papale poodi appi!“

Dagmar awas silmad. Uni oli nii magus, et ta oleks ei tea mis annud, kui oleks saanud weel natukenegi uinatada. Ümises waid weidi wastuseks, keeras teise külje ja uinus uuesti. Kuid proua Rennitil polnud täna hommikul nalja, tal ei tul-

nud mõttessegi weel ära minna, sest ta tuju oli tänase halwa magamise tõttu — Dagmari kojutulekut oodates rikkus ju poole oma unerahust — lõpulikult halb.

Tshuhh! käis tekk Dagmari pealt ära ja äge tänitamine sinna juurde hajutas Dagmari une silmapilkselt.

„Miks sa mind kiusad, lase mul ometi kordki end korralikult wälja magada, eks Reeni lähe poodi, mina olen täna haige."

„Wõi Reeni! Teine isegi õpib, nii ära kurnatud ja kõhn, sina muudkui longid ja ja haugud wastu!"

Ei aidanud Dagmari wastupuiklemised midagi, proua Rennit läks juba hoopis wihaseks ja Dagmar hakkas aegamööda riideid selga toppima.

Proua Rennit, nähes et Dagmar juba kleidini oli jõudnud, lahkus toast.

„Küll sina Reeni oled imelik, wõiks wahel ka mammale selgeks teha, et ta ülekohtune on," hakkas Dagmar oma halba tuju Reeni peale kustutama.

Reeni oli juba enesest une raputanud ja süwenenud kerges hommikuses riietuses eksamiraamatuisse. Ta oli pisut kahwatanud, mustjad juuksesalgad lendlesid kõrgel otsaesisel ja ta suured silmad olid küll kiindunud kalkidesse teaduseridadesse, kuid nende peaaegu niiskest läikest oli märgata,

et mõtted aineti liiklesid hoopis teistel radadel. Ta oli enesele ülesandeks teinud sügiseks makskumismaksab paar eksamit ära teha ja otsustanud juba warakult asjaga pihta hakata. Et see raske oli, seda tundis ta päew-päewalt ikka rohkem — ikka tikkus midagi muud silmi wibelema — kuid ei saanud jätta jonni.

Dagmari sõnu kuulis ta waewalt, oleks jätnud heameelega reageerimata, kuid ei tihanud siiski nii külmana paista.

„Wõi see midagi aitaks! Tead ju küll, missugune ta on. Seal ei aita ju seletused midagi. Pealegi pole mamma täna su wastu sugugi ülekohtune. Sa peaksid seda ometi ka arwestama: teine wana inimene. Ja papal wõiksid sa küll ikka mõnikord abiks käia, tead ju küll, et mina õpin praegu."

„Noh, eks me näe, kui kaugele sa oma õppimisega jõuad! Juba kolm aastas ülikoolis, aga lõppu ei paista weel kustki. Üht ütlen ma sulle, olen mis ma olen, aga ülikooli ma wanemate raha küll raiskama ei lähe ja enesele seal häbi tegema, sest ega minustki paremat õppijat saa."

Seda oma arust mürgist trumpi oli Dagmar juba ammu tahtnud õele öelda, kuid oli hoidnud selle paremaks juhuseks. Täna ei suutnud ta seda enam tagawaras hoida.

„Ära tee end nii rumalaks Dagmar! Teiste inimeste kuuldes ära küll säärast juttu räägi. Kas sa siis seda tõesti ei tea, et juurat kolme aastaga ei saa lôpetada?“

„No muidugi, kui inimesel on kõwa pea, siis loomulikult ei saa — ega see küll wale pole!“ sähwas Dagmar, kuid ainult selleks, et Reenit wihale ajada, sest nüüd sai ta isegi aru, et ta rumalasti oli rääkinud. Tõmbas siis tärinal ukse kinni ja läks alla poodi, ilma et oleks wastu, isa-ema tuppa söömagi läinud.

Raamatukaupmees Rennit oli parajasti kibedasti müümisega ametis, kui Dagmar poodi tuli. Ta asus leti taha ja küsis ostjate soowe. Harwa oli ta siin poes müünud, wahest mõnikord enne pühi ja tal tundus wôrdlemisi piinlikuna see amet. Ka raamatute ja muude asjade hinnad olid talle wõõrad, kuid selleks oli ta liig tusane, et isa käest järele küsida. Määras siis lihtsalt huupi ja laskis kaubal käia.

Tüütawana tundus Dagmarile see tänane poes müümine. Mõtted olid seewôrra laokile, et otsis asju ikka sealt, kus nad kunagi polnud seisnud ja iga minut waatas ärewusega ukse poole, kartes — ta eilne uus tutwus wõiks ehk kuidagi nende poodi sattuda. See oleks Dagmarile kuidagi hir-

mus piinlikuna tundnud, kui Eerik Masso — oleks teda poes müümas näinud.

Peale lõunat, kui isa tuli söömast tagasi, hakkas Dagmar peawalu kaebama, et kuidagi poest wälja peaseda. Wana Rennit, heasüdamlik wanamees, kes oma laste heaks kôik katsus teha, mis wähegi ta wõimuses, lükkas käega üle wurrude, naeratas ning lausus: „Lase aga jalga, ega mina sind siin tarwita, mis peawalu nüüd wõi, tahad ehk trehwama minna.“

See oli kôik, mis wanamees omas pehmes toonis ütles ning järgmisel minutil oli Dagmar jaba kadunud tänawale.

Päike kuumendas ja helendas nii eredasti, et silmadel oli walus waadata. Inimesed sammusid loiult, näod kuumusest higised. Dagmar seisatas weidi poe ukse juures ning seadis siis sammud Walli poole.

Dagmari endine kooliõde Walli oli kuski kullasepa äris müüjannaks. Peale kooli lõppu oli ta Tallinnas teeninud, nüüd oli aga Blaubriku äris juba kuu aega ametis. Dagmar oli siin harwa käinud, sest Walli ei tahtnud, et teda tema töö juures segati. Kuid Dagmarile meeldis seal wäga olla. Peale muu huwitas teda Walli peremees, härra Blaubrik, küll natuke wanapoole, aga kõigest hoolimata ilusa ning

huwitawa wälimusega. Tollega oli nii lõbus juttu ajada ja alati palus ta nii lahkesti Dagmaril sisse astuda.

Sinna ruttas ka nüüd Dagmar, et Wallilt kuulda midagi oma uue sümpaatia üle.

Walli oli üksinda poes. Räägiti ühest ning teisest asjast, kuid Dagmar ei saanud ega saanud juttu kuidagi Eerik Massole ajada.

Siis tuli Blaubrik, ning jutt kaldus hoopis wõõrale rajale. Dagmar nägi ahastusega, et täna polnud midagi loota. Unustas aga Eeriku ning andus täie oma olemisega Blaubrikuga koketeerimisele. Räägiti ilusast ning kuumast suwest ja Dagmar, olles seljaga Walli poole, waatas Blaubrikule nii sädelewate silmadega otsa, kui ta weel suutis.

Ka Blaubrik ei jäänud külmaks noile õrnadele awaldustele. Ning lõpuks nagu iseenesest lepiti kokku, et teewad pühapäewa hommikul kolmekesi wäljasõidu autoga maale. Dagmar oli otse waimustatud säärasest ideest, ning Blaubrik mitte wähem.

„Siis pühapäewa hommikul kell 6, siinsamas," hüüdis weel Blaubrik Dagmarile järele, kui see wälja hakkas tulema.

Dagmaril oli hea tunne, kui lahkus sealt. Talle tundus, et meeldis ka Blaubrikule ning see lõi tuju märksa paremaks.

Ta tundis, et kui tahab, meeldib igale mehele: tarwitseb waid lahkelt juttu westa ja ilusasti silma waadata ning mees ongi wõlutud. Samuti oli ta teinud eile Eerik Massoga. ‚Tagasihoidlikkusega ei saa kuhugi,' otsustas Dagmar, ‚nii ei pane sind keegi tähelegi.'

Nii endamisi arutades hulkus Dagmar mööda tänawaid, pisikene lootussäde südamenurgas: wast ehk kohtab Massot. Siis leidis enese äkki kohwiku eest, kus olid istunud eile kolmekesi. Wiiwitas weidi ning astus sisse. Kohwik oli tühi, nurgas akna juures istus waid üks wana saksa härra ja luges süwenenult ajalehte. Dagmar istus samasse lauda, kus eilegi, tellis morsiklaasikese nina alla ja haaras pihku mingi ajakirja, kuid pilgud waatasid alatasa ukse poole. Tuli mõni inimene, waatas üle ukse sisse ja kadus jälle. Dagmaril hakkas igaw, kuid ära minna ka nagu poleks raatsinud. Oleks oma igawuses isegi tollele wanale saksa härrale silmi teinud, kuid see istus mornilt oma ette ning ei tõstnud pilkugi ajalehelt.

Ja siis wiimaks, juba wäsinud ootamisest, kui tahtis just hakata ära minema, kohtas ta uksel — Eerik Massot. Mõlemad rõõmustasid ootamata jällenägemise üle ning Dagmar oma uue wastwalminud põ-

himõtte järele: mitte tagasihoidlik olla, ei lasknud end kaks korda paluda, kui Masso teda tagasi palus tulla.

Joodi, söödi ning mõlemilt poolt lendasid meelitused ilma piirita. Joodi isegi sinasôprust, siinsamas, kohwiklaasi taga ning määrati uus kohtamine. Nüüd oli Dagmar päris weendunud, et Eerik Masso temasse peapööritusni armunud. Oleks weel kaua seal istunud, kui siis äkki tuli meelde ema ja Dagmar asus minekule. Eerik Masso jäi aga kohwikusse, sest pidi siin ootama oma sôpra.

Kergel sammul, nagu hirw, lendas Dagmar kodu poole. — ‚Kuis on küll hea, kui sind nii armastatakse!' mõtles ta ning talle paistis, et iga mees teda ihaldawa pilguga waatas. Ta nagu taipas alles praegu, kui ilus ja kui huwitaw ta on, alles nüüd, — kui Masso talle seda nii palju oli öelnud.

Süda kibeles küll weidi kodu pärast, sest ootas seal ju kôwa saun, kuid õnn kaalus siiski üle. Trepil seisatas küll weel mõned korrad ja kogus julgust sisseastumiseks, siis aga wajutas otsustawalt ukselingile ning astus tuppa.

Reeni oli parajasti tööl asjade pakkimisega kohwrisse.

„Kuhu siis nüüd?“ oli Dagmari imestaw küsimus. „Wist läksid mammaga tülli?“ lisas ta weidi naerukile.

„Ah, sa ju ei teagi, sõidame mammaga mõlemad Hella juurde. Läheme mõlemad paariks nädalaks, tal ju nüüd abi tarwis. Tead, mis, saame warsti mõlemad tädideks!“ Dagmar ei suutnud nagu kõike alul uskuda. Esiteks — Hella pidi emaks saama, see oli nii naljakas tal kuulda. Ja siis weel see, et mamma Reeniga sõitsid minema. Kas wôis weel midagi paremat soowida!

Ta nagu ei suutnud kareldagi sellest suurest rõõmust. Hellat oli ta alati rohkem hoidnud, kui Reenit, olgugi, et Hella neist môlemist mitu aastat wanem ja peale muu weel harimatu. Hella oli talle kuidagi palju sobiwam kui enesesse süwenenud Reeni, kellele kunagi ei saanud oma südamesaladusi pihtida. Oleks nii hea meelega isegi Hella juurde sõitnud, kuid siiski — see polnud môeldaw, sest Masso, wäljasõit autoga, kõik need oleksid luhta läinud. Pealegi oleks ta pidanud sinna siis môneks nädalaks jääma. Ja see paistis talle täitsa wõimatuna. Sinna üksikusse metsatallu wõis igawuse kätte ära surra. Koolis käies oli küll Dagmar seal pühade waheajad weetnud, kuid nüüd polnud ta enam pool aastat sinna saanud.

Siis ilmus proua Rennit, ärewas meeleolus, andis Dagmarile näpunäiteid, kuis kodus sööki teha ja muid talitusi õiendada, oli hea ja lahke Dagmari wastu, katsus teda weel enne ärasõitu sônakuulmisele manitseda.

Lõpuks ilmus siis Hella mees, laiaõlaline, suurte kämmaldega „Tibina" talu peremees linnast hobustega tagasi, ning sõit algas.

Jäi Dagmar üksinda seisma wärawa juurde ja nagu kahjugi hakkas, et sõitsid minema. Kuid sealsamas tulid meelde Masso, wäljasõit, Blaubrik — ning Dagmar jooksis tuppa, laskis rõõmust kukerpalli waibal. Asus siis peegli ette ning waatles end uuriwalt otse ja profiilis, laskis juuksed palmikutest walla, õlad paljaks ning silmi ees wirwendasid pildid — mis teeks Eerik Masso teda säärasena nähes, mis teeks Blaubrik! Mõtles ka Akselile, kuid see oli teda juba nii näinud, kuid selleks oli Aksel liig tuim, et niisugusest ilusast pildist end purju juua. Seda oli Dagmar juba kogenud, ning wiha tõusis tal Akseli wastu, et wõib üks mees nii temperamenditu, nii leige, nii pime olla, et ei näe tema ilu . . .

* * *

Möödusid päewad täis päikest ja armastust. Elasid kahekesi õnnelikult, Eerik ja Dagmar, kui pääsukesepaar. Lahkusid waid nii kauaks, kui Dagmar pidi koju minema mônda asja korraldama. Kuid see kestis waewalt pool tundi, siis olid nad jälle koos, ning Dagmar weendus selles iga päewaga rohkem, et Eerik ilma temata enam elada ei mõistagi.

Sõitsid paadiga jôgepidi. Peatusid heinamaa ääres, kaugel linnast. Lamasid kõrwuti heinas, kõrwetawa päikese käes ning kuulatasid lõokeste sillerdusi sinises õhus. Suudlesid endid wäsinuks, uinusid magama kõrwetawas päikesekuumuses ning ärkasid, kui oli juba mahe öö ning tähistaewas. Langesid tähed.

„Mis soowiksid?" küsis Dagmar.

„Et armastaksid waid mind! Aga sina, Dagmar?"

„Et armastaksid waid mind!" wastas Dagmar, kuid — soowis südames, et armuks temasse Blaubrik. Milleks soowida ka säärast asja, mis isegi juba täide läinud: Eerik armastas ju teda.

3.

Eeriku sõrmede wahelt warises pabeross lauale, tuhka raamatuile lennutades

— nii sügawalt oli waibunud mõtteisse. See oli tõega imelik sattumus, kuis oli juhtunud kokku just Dagmariga, tolle liikuwa, wallatlewa tütarlapsega, kellele Reeni oli nii lähedalt sugulane... Tõepoolest, tal oli olnud weidi piinlik wiimasel korral Reeniga jutelda ja waadata ta tõsistesse silmadesse, tundis enese nagu süüdi olewat selle tõsimeelse tüdruku ees.

Eerik polnud nende hulgast, kes armastuseasju wõtawad pühana ja tôsisena. Ta oli lõbusa ja ülemeeliku üliôpilasena löönud tütarlastega laia kaart, noppinud siit ja murdnud sealt ning jätnud kerge waewaga igaühe neist kõrwale, kui oli tekkinud päewakorrale uuem ning köitwam. Aga ta pidi enesele tunnistama — wahest selle üle imestamagi, — et tutwudes Reeniga oli südamesse idanema löönud mingi uus ja talle senitundmatu joon, mingi hellus ja soojus, pakitsew wärin südames, iha ikka ja jälle tüdrukut näha ja temaga koos olla. Aineti oli enese leidnud koguni kartuselt, mida tal seni kunagi polnud —, et Reeni kuidagi wõiks mõne teisega hakata sôbrutsema.

Oli midagi hoopis iselaadset Eeriku suhtumuses Reenisse. Aga sellele waatamata oli tal olnud wäga hea tunne ja mingi rôômgi pesitsenud rindu, kui tutwus

mõne päewa eest Dagmariga. Lustakas ja kerkjas, lendlew ja sädistaw — niisugusena oli tüdruk Eerikut esimesest hetkest paelunud. Ja oli tugewasti ehmunud, kui oli saanud teada, et Dagmar polnud keegi muu kui Reeni õde.

Juba esimesel õhtul tekkis tugew kahtlus selle suguluse suhtes ja nüüd oli Walli talle seda rõõmsalt naerdes kinnitanud. See oli tõepoolest halb, wägagi halb. Imelik küll, aga ta oli päris hirmul, et Reeni sellest kuidagi teada saab — ja ta saab seda ju kindlasti — ning siis. . . Muidugi, küsimuses ei tekkinud mingit probleemi. Dagmariga tutwust lõpetada ei olnud tal praegu eriliselt raske, igal juhul küsimus ‚emb kumb?' ei tulnud üldse arwesse, kuid siiski. . .

Kuid siiski? Eerik pani paberossi põlema ja lõi aeglaselt sõrmiga läbi soengu. Midagi oli tollest tüdrukust jäänud rippuma ta südamesse, mingi salajane niit ulatunud temasse ja — ta tundis seda praegu nii ilmselt ja selgelt — polnud kerge toda niiti niisama katkestada. Oli see tingitud ta tawalisest kergemeelsest harjumusest pidada suhteid ilma wastutustundeta mitmega ja mitmel liinil, wõi oli see siiski midagi muud?

Jaa, jaa, see Dagmar... Kuidas tahtis ka enesele tunnistada, et kôik tolle tüdrukuga on waid lôbus, kerkjas tedremäng, tundis siiski ikka rohkem mingit kumendawat sööstu, põletawat ligitõmmet, kui mõtles talle wõi istus ta kõrwal.

Neid lebamisi päikese kõrwetawas leitsakus! Ja sillerdusi, muretuid hetki, tüdruku ilmselt esimese armastuse järele hõiskawaid tundepuhanguid!

Eerik tõusis püsti ja waatas läbi akna tänawale. Kuum oli seal ja päike sirendas tolmustel kiwidel ning närbunud seintel. Üksik tütarlaps kôndis lahtiste juuste hõljudes ja ruttas kuhugi rõõmsalt õhkuwa näoga. Astus nagu Dagmar nõtkel ja lendlewal sammul...

Imelik küll, waid nädala päewad oli temaga tuttaw — ja siiski kippus tahtmatult tema ligidusse, ta silmade alla, ta nõtke sammu wärinasse, nägi igal pool ta hõljuwat juust.

Armastus? Wõib olla, kes teab — aga Reeni?

Õigus, mingi süütunne Reeni ees pitsitas südant, ei saanud ju wiimanegi kord enam kõnelda oma tawalise otsekohesuse ja puhtmeelega, mingi etteheide tikkus tumestama otsemeelset suhtumust tütarlapsesse, kuid ta tundis küllalt selgelt ja

terawalt, et see ei küüninud selleni, et teha kategooriliselt otsust selle kõige kõrwaldamiseks. Koguni oli hea meel, et Reeni oli sõitnud maale, mingi igatsus walulles küll kuski, kuid see oli tugewa sordiini all. Ja rõõmus tuksatus lôi praegugi werest läbi, kui karatas pähe, et homme näeb jälle Dagmarit, juba warakult.

Koputati uksele ja Eerik ümatas paheksunult, nagu tabatult kesk süwenenud tööd:

„Jah!"

Oli punamütsimees, habemik ja higine kuumast kõnnakust. Pühkis wurre ja hingeldas:

„Sii oo üts kirjakene härra Massole. Te olete wai?"

Hoidis käes roosakat ümbrikku, pikka ja peent. Eerik kahtles hetke ja wõttis siis wanamehelt saadetise wastu. Waatles nimekirja ja — oleks peaaegu unustanud andmast jootrahagi, kui poleks wanamees targalt köhatanud. Ulatas siis paraja sendimäära ja wanamees ronis siis trepist alla, punase mütsi läikides.

Dagmarilt! Eerik rebis kirja. „Anna andeks, mu tsupukene — Eerik Masso, kuid juhtus nii, et pean sõitma homme maale ôe juurde. Nii kahju on mul, nii pööraselt kahju, kuid midagi pole parata — ei saa jätta kuidagi sõitmata. Näeme

siis ülehomme, kindlasti — olen ju ära waid päewa, ei suudagi kauem olla..."

Nii. Kahju, tõesti kahju! Eerik laskis kirjakese langeda sülle. Mis kuri õde see kolmas küll pidi olema, kes ta mõlemad näitsikud rööwis enese küünte wahele! Aga — on Dagmargi ju seotud oma perekonnaga ja kui seal sündisid weel niisugused asjad —

Hea küll. Pea see homne päew läheb. Küll ta läheb kuidagi.

* * *

Ja siis saabus pühapäew. Esimeste päikesekiirtega oli Dagmar juba ärkwel. Esimesena tuli talle meelde wäljasõit. Nii — siis wiimaks ometi!

Dagmar oli kõigega rahul, kui mõtles möödunud nädala sündmustele. Massoga tutwunemine, kellega mööda saadetud nii palju ilusaid päewi, siis ema ja Reeni ärasõit, mis wõimaldasid omalt poolt sääraseid lõbusaid tunde ja siis tänane sõit maale, kus awanesid, wõib-olla, uued mõnusad seiklused. Kõik oli korras, ka kirja oli ta weel eile ekspressiga Eerikule saatnud, kurwa ja südamliku — on ju sääraseid asju hoopis lihtsam kirja teel õiendada.

Nii mõtiskles ja arutles Dagmar, weel wiiwu aega lebades.

Siis kargas ühe hüppega woodist, awas aknad. Karsket päikeselôhnalist ôhku wiskas toa umbsesse sisemusse. Riietus kiiresti, käis ka isale ütlemas, et sõidab kooliõe poole maale. Oh, isaga oli Dagmaril nii kerge toime saada! See heasüdamlik, oma lapsi usaldaw wanamees ei tulnud üldse säärasele mõttele, et teda wõidaks ka petta. Korraldas siis kõik, mis isale päewa jooksul tarwis ning sõiduaeg oligi käes.

Walli ja Blaubrik ootasid juba. Istuti ruttu autosse ning sõit algas.

Blaubrikul ja Dagmaril oli meeleolu parem kui tarwis. Tükkisid isegi nalja heitma Walli üle, kes mitte wäga roosilises tujus polnud ja ütles enese haiglase olewat. Seletasid Walli haigust peigmehe mahajätmisega ja sädistasid muudki pealiskaudsemat nalja.

Kui olid juba paarkümmend kilomeetrit linnast eemal, juhtus wäike õnnetus: plõksatas katki autokummi. Istuti siis niikaua murul ja mängiti gramofoni, kuni autojuht kummit parandas. Ja seal rohelisel kraawi kaldal istudes, kirjulillelise heinamaa ääres, kus eemal metsaserwal karjane oma lehepilli mängis, hakkas Dagmar märkama, et Blaubrik oma tähelepanu waid temale pöörab. See oli kui õli tulle. Dagmar katsus siis ka omalt poolt teha, mis môistis.

Palju ta ju ei wõinud, sest Walli oli nii terane ja tähelepanelik. Kuid wahest Blaubrikule naeratawalt silmi waadata, salaja selle käesurumistele wastata — niipalju wõis ta ju ikka enesele lubada. Nii heal meelel oleks ta Blaubriku musti juukseid kiitnud, nii sügeles see Dagmaril keelel, kuid Walli pärast ei wõinud. Dagmaril tekkis otse wiha selle wagase, ilusa tüdruku wastu, kes talle nii suureks takistuseks oli. Ja suur arwustaja oli see Walli weel ikka peale sääraseid olemisi ning tema tawaline lõpuotsus oli ikka tüdrukute kohta, et enestele liiga palju poiste suhtes lubawad, liiga lahked ning järeleandlikud on. Ja säärast arwustist enese kohta poleks Dagmar ealeski tahtnud kuulda. Parem oli siis juba Walli nähes wähe teist osa mängida. Küll leiab weel wõimalusi, terwe päew alles ees!

Kui autoratas oli parandatud ja sõitu jatkati, istus Dagmar autojuhi kõrwale Blaubriku asemele, et autojuhtimist jälgida. Autojuht oli noor, kena poiss ning Dagmaril meeldis isegi wäga selle tagasihoidliku nooremehega weidi lõbusat juttu ajada. Piilus aga järjest taha istme poole — süda polnud päris rahul, Blaubrik ja Walli istusid kahekesi. Wahete-wahel asus juba wäike kahetsustunnegi südamesse, et oli ist-

med wahetanud, kui jutt taga sosinaks kippus muutuma.

Siledat maanteed pidi sôitis auto suure kiirusega, jättes taha suure tolmupilwe, telefoni postid lendasid nii kiiresti mööda nagu seisaks nad tihedasti üksteise kõrwal. Päike oli juba kõrgel, kuumendas terawasti.

Ja siis äkki muutus taga Blaubriku ning Walli jutt üsna ägedaks sosinaks, ning Dagmar, kes ei suutnud end enam taltsutada, wiskas pilgu taha. Mõlemad jäid wait, ning Blaubrik, kes Walli ümbert kinni hoidis, tegi nagu kohendaks ta Walli palitu kraed kõrgemale. Kuid Dagmari terane silm pani seda tähele. Alul tungis nagu piste südamesse, hiljem aga juba rahunes ning hakkas siis palawikulise kiirusega plaanitsema, kuis saaks jällegi oma asemele tagasi.

„Wiimati ehk meeldib Blaubrikule Walli," sähwas mõte läbi Dagmari pea. Kuid see oli ju täitsa wõimata, seda oleks Walli talle juba ammu seletanud. Walli oli ju alati nii puht südamlikult oma hingelt talle kõik armastuselood ära jutustanud. Ei, see ei wõinud siiski nii olla — oli Dagmari kindel lõppotsus.

Enne aga kui Dagmar sai weel oma soowi awaldada, et platse ümber wahetada, kuulis ta, et weel mõni kilomeeter on sôita.

Paistis eemalt mets ja selle taga pidi asuma Blaubriku sõber, Eduard Willemsoni talu.

Oligi mets käes ning metsa ääres kännul ootas neid juba Eduard Willemson. Paks, kôhukas wanapoiss, säras otse õnnest, kui nägi külalisi saabuwat.

Paks ja inetu oli see wanapoiss ja liigagi maamehelik. Kuid hoolimata kõigest sobis Dagmaril temaga jutt wäga ladusasti ning söögi ajal lauas märkas Dagmar omaks suureks heameeleks, et ta mõlema, nii Blaubriku kui ka Willemsoni tähelepanu enda külge oli köitnud. Walli jäeti nagu täitsa kôrwale. Meelitused lendasid kõik waid temale ning Dagmar ei jätnud neist ühtki kôrwataha panemata.

Kuid peale söögi aias jalutades, mesipuid waadeldes, wast muna seest wälja pugenud kana poegi söötes, hakkas Dagmaril selle wanapoisi ligiolek weidi tülikaks minema. Mitte minutikski ei saanud ta Blaubrikuga üksi jääda — ikka oli see wanamees tal sabas, jättes Walli kuhugi üksinda. Kuid olgugi, et wana Eedi, nagu Blaubrik oma sõpra armastas nimetada, Dagmari wiimase wõimaluseni oli ära tüütanud, oli ta siiski, selle wõrra ettewaatlik, et end taltsutas ja Eedile mingit halba sõna ei öelnud. Äkki oleks wanapoiss haawatuna

Dagmarist tagasi tõmmanud, ja see oleks Dagmarile walus olnud . . .

* * *

Kuid hiljem, peale pika ootamise järele naeratas Dagmarile siiski õnn.

Istudes õhtupoolikul mäenõlwal mändide all, jäid Blaubrik ja Dagmar wiimaks ometi üksinda. Willemson Walliga läksid kodust gramofoni tooma.

Siis heitis Dagmar seltsi, wabastas patsid soengust, kaewates peawalu ja ei wôtnud oma naerwaid silmi Blaubriku silmadest.

Blaubrik seadis lille ta juustesse ning põimis ta patsi oma kaela ümber. Naljatasid ja naersid ning Dagmar ei pannud pôrmugi pahaks, kui Blaubrik teda kord wallatades põsele suudles.

„Armastan teie naerwaid silmi!" ütles Blaubrik ning Dagmar sulas.

„Aga mind ennast?" küsis ta nokkides.

„Näete seda isegi, ei saa ju armuda waid üksinda silmisse."

„Aga mis ütleks teie naine, kui kuuleks teid säärast juttu puhumas?"

„Ta teab, et ma ei armasta teda," muutis Blaubrik oma tooni tõsiseks. „Ta on selles ise süüdi, et on mu armastuse kaotanud. Olen õnnetu, wäga õnnetu, et pole inimest, kes saaks minust aru."

Dagmar polnud säärast asja oodanudki. Nii tõsine oli siis see naisemees ja nii kannatas ta oma õnnetu abielu all! Dagmaril hakkas niikui kahju.

„Rääkige mulle, millega on teile teie naine halba teinud, wahest suudan ehk teie südant lohutada,“ ütles Dagmar.

„Jah, teile, teile, preili Dagmar, seletaksin kõik oma südamelt, oma mured, oma kurbused, sest tean — olgugi tunnen teid küll wähe, kuid näen teie hinge läbi — teile wõin seletada kõik! Olete wast ainukene naistest, kes saaks minust aru.“

See meeldis Dagmarile. Nii siis — ta oli wõitnud Blaubriku. Kõik läks nagu ta tahtis. Tähe langemine oli õieti ennustanud. Weel paremini, kui oli mõistnud soowida.

„Kord linnas, kui on teil wast mõni tund aega minu jaoks, räägin teile. Kas olete nõus mulle ohwerdama mõne silmapilgu? Rohkem ei julgegi paluda, sest mis wõin mina oma wanaduses teile pakkuda. Te kuulete ju mind?“ Sosistas Blaubrik Dagmarile kõrwa ning suudles teda juustele.

Dagmar suutis waid „jah“ wastata. Ta tundis nii kaasa Blaubriku kurwale saatusele, et pisarad tungisid ta suurtesse ikka naeratawatesse silmadesse.

Blaubrik suudles nood pisarad. Nii lebasid kõrwuti ja Dagmaril oli nii hea olla.

„Kui Eerik seda näeks; siis oleks küll kôik meie wahel otsas! Aga Jumal tänatud, selleks on ta liig kaugel,“ libises mõte Dagmaris ja selle asemel, et tagasi tõmbuda, surus ta end weel kõwemini Blaubriku ligi.

„Kunas näeme teid jälle?“ küsis Blaubrik. „Homme näeme ju, mu armas tüdruk! Homme oleme linnas ja kahekesi, siis ei saa meid keegi segada. Ootan sind omas äris kell 8,“ suutis weel Blaubrik öelda ja juba wilksatasid Willemson ja Walli puude wahelt nähtawale.

Dagmar oli ônnelikum, kui kunagi warem. Laulis kaasa gramofoniga, trillerdas ning hôiskas nagu linnukene oksal. Ta tundis, kuis wiibisid alatasa Blaubriku ja Willemsoni pilgud ta peal. Jooksis käsikäes Blaubrikuga mäest alla, paksud patsid poolest saadik seljal walla ning põsed punased. Oli kui wäike plika, kes saanud esimest korda maale ning ei teadnud, mis teha rõõmuga siin õitswal lillemaal. Noppis lilli sületäied, wiskas siis need maha, nähes suuri ja ilusamaid. Sulistas paljaste jalgadega ojas, pritsis teistele wett, astus siis aga maamesilasele, kes rohus lamas ning jooksis kiljatades teiste juurde. Blaubrik oli siis muidugi esimene, kes ta jalga

arstis, mesilase nõela sealt wälja tõmbas ning pisikesele nõelasuurusele haawale peale puhus.

Walli oli aga tõsine ja kurb. Istus omaette, ei rääkinud peaaegu sõnagi. Keeras waid gramofoni ja waikis. Keegi ei eksitanud teda. Blaubrikul oli isegi tegemist Dagmariga, ning Willemsonil mitte wähem.

„Dagmar jääwad wahest ehk päris minu juurde maale, tal näib siin üsna meeldiwat. Mul ka perenaist niikuinii ei ole,“ naljatas Willemson. Ning Dagmar mõistis nalja.

„Jään küll, miks ei, minu unistus on ikka olnud maale peremehele naiseks saada.“

Ütles seda nii tõsise healega ja rääkis weel muudki, kuis armastab loomi ning maa waikset elu, et wanapoiss nagu wäikest lootustki hakkas hellitama, kuigi ei saanud seda kuidagi uskuda.

„Ega teie linnapreili mind maameest nüüd omale meheks küll ei taha, aga siia wõiksite ju ikka nii mõneks päewaks jääda. Muidu paluks teisi ka, aga neil ju oma toimetus ja amet.“

* *
*

Nii tuli lõpuks õhtu ja jôudiski kätte sôiduaeg.

Willemson oli kurb, saates oma külalisi wälja külatänawat pidi, kinnitas weel mitu-mitu korda, et tuleksid tulewal pühapäewal jälle. Seda lubati, kindlasti lubati, siis peatati auto ja Willemson ronis autost wälja.

Jäi kurwalt seisma, lehwitas weel kaua oma punase-kirju taskurätikuga, kuni kadus auto tolmupilwesse.

Sõitsid nüüd jälle kolmekesi, wäsin. kuumast päikesest ning wärskest maaõhust. Päike oli juba loojenenud ning õhk muutus niiskeks. Ilmusid pilwed taewale ning warsti tibutaski peent wihma. Ilm muutus märksa pimedamaks. Katus tômmati autole peale ning nüüd oli nii hea ju mugaw istuda. Wihm krabistas mööda autoaknaid. Waigiti. Kõigil kolmel oli oma môtetega tegemist. Dagmar toetas mugawalt wastu seljatuge. Tal oli hea olla ning ta oli lõpulikult endaga rahul. Kolm meest armastasid teda! Ta ei teadnud küll, keda ta ise neist kolmest kõige rohkem armastas, kuid kõigiga oli oma moodi hea olla. Kôige wähem kindlasti Pallot, kuid ka seda poleks raatsinud miski hinna eest käest anda. Blaubrik oli küll naisemees, aga ta ei armastanud ju oma naist ning rikas oli Blaubrik ja huwitaw, wast wähekese küll wanawõitu, aga seda huwitawam. Ja homme

wõis ta teda jälle näha. Kella kaheksani Eerikuga, siis sealt uuele kohtamisele. ‚Küll juba mõne põhjuse leian, et Eerikust wabaneda,' nii arutas Dagmar endamisi. Nii on ju nii hea elada, tõtta ühelt kohtamiselt teisele, kõik on sinusse armunud ning Dagmaris tärkas juba soow, et tutwuneks mõne neljandamaga. Nii alles saab noorust maitsta! Mis oleks ta sellest saanud, kui oleks abiellunud Palloga, poleks elul enam olnud seda weetlewust ega huwi —

Juba peatuski auto Dagmari maja ees. Üles oma tuppa jõudes oli Dagmar nii wäsinud, et ei wiitsinud Pallolt tulnud kirja awadagi. Wiskus woodisse ja uinus warsti.

4.

Olid möödunud juba mitmed head päewad ja Reeni ning ema polnud ikka weel tagasi jõudnud. Nüüd alles mõistis Dagmar, kui wajalik talle oli nende ärasõit. Tal olid nüüd wabad käed teha, mis tahtis. Isa ei pööranud ta askeldusile mingit tähelepanu, andis talle igas suhtes piiramata woli. Palju tal ju kokkupuudet Dagmariga ei olnudki — waid söögilauas ja sedagi mitte iga päew. Wanamees oli muutunud wiimastel päewadel kuidagi tõsisemaks ja endassesüwenenumaks, ta nagu hoidiski Dagmariga pikemaisse kõnelusisse

astumast — millist asjaolu Dagmar muidugi ei osanud märgata.

Ja nii hulkuski Dagmar wäljas terwed suwepäewad, ka siis, kui ei paistnud päikest ning piserdus wihma. Talle oli see ükskõik, oli ilm milline tahes, tema südames oli ikka päike.

Tuli hilja koju, polnud kedagi, kes oleks tülitanud oma etteheidetega. Lamas tawaliselt weel kaua riietes woodile wisatult ning môtles. Arutas ja kaalutles — õieti polnudki see mingi arutlus, waid laskis niisama üksikuid mõttemuljeid läbi ajukese lennata — ning ei teadnud isegi, keda armastas oma poistest kõige rohkem.

Wahest sumatas peakeses: wast siiski Blaubrikku... Eerik suhtus kôigile waatamata siiski nagu liig tõsiselt ja tagasihoidlikult, oli komplimentides ettewaatlik ja ta rõõmus wallatus kippus sageli tõsimeelseisse toonidesse. Blaubrik aga hellitas teda wahetumalt kui naist, ei unustanud minutikski meelde tuletamast, et Dagmar oli ilus. Eerik oli ju küll noor ja ilusam — oo, kaugeltki ilusam kui Blaubrik, kuid wiimane armastas Dagmari arwates siiski hoopis toredamalt — just nii wôiks öelda — toredamalt! Hoolitses ja külwas helluwaid meelitusi, hankis päewast päewa ikka mitmekesisemaid lilli, ei unustanud

kunagi maiustusi ja hoidis alati tagawaras asju ja asjakesi, millega sünnitas ikka uusi ja uusi üllatusi. Just see wiis, kuis ta hoidis tüdrukut, köitis Dagmari ta külge. Sest — Dagmar ise nagu ei tundnudki oma enese armastust, ta helluwus oli ärarippuw sellest, kuis t e d a armastati. Kui aga oleks küsitud Dagmarilt, kumma annaks ta ära, siis poleks ta teadnud kuidagi sellele wastata. Mitte kummatki, ei, ei, seda mitte!

Igal õhtul ootas Blaubrik — omas korteris. Salakesi hiilis sinna Dagmar, waadates ringi, et keegi ei silmaks, kuis lipsas uksest sisse.

Blaubrik ootas teda tawaliselt juba uksel. Ei ladunud kunagi sääraseid tüütawaid küsimusi — „kuis oled weetnud päewa, mis teinud?" j. n. e., ainult hellitas ja paiskas üllatusi. Ja millise soojusega küsis ta alati: „kas saaksid minu omaks, kui olen — waba...?"

Dagmar oli alati waid naeratanud sellele küsimusele.

Ja siis need ilusad arutlused, kuis lähewad pulmareisile kaugesse lõunasse. Juba jõuluks pidi ta wabanema oma naisest ja siis... See oli Dagmarile nii kôditaw ja ühtlasi huwitaw. Mis näo siis küll kôik teewad! Eerik ja Pallo ei aimanud ju sellest kôigest midagi — kuis murdu-

wad nad ônnetult kokku... Natukene nagu kahjugi hakkas Dagmaril teinekord, kui mõtles neile. Kuid Eerikuga wõis ta ju ikka weel edasi sõbrustada — peale abiellumistki. Wast Pallogagi lohutuseks, et pidi kaotama Dagmari...

Kôik oli läinud seni nii libedasti: ei teadnud Eerik, et kurameeris nii intensiiwselt Blaubrikuga, samuti armastas Blaubrik päris kinnisilmi. Palloga oli kirjawahetus kõigiti korralik, napile ajale waatamata kirjutas Dagmar Akselile õige hoolega. Laulupeoks pidi Dagmar sõitma Tallinnasse. Need môned päewad oli ta otsustanud ohwerdada Akselile. Ja ülepäewa tulid sellelt wanapoisilt kirjad täis ootust, täis tulist igatsust, et saaks näha oma ainust Dagmarit.

Nii oli Dagmaril hea olla. Kuis oli see kõik waid mõni aeg tagasi hoopis teisiti! Kui sageli oli ta kooliplikana salakesi ja awalikultki pidanud purskuma pisaraisse, nähes kuis kõik teised kooliõed lendlesid kui ônnelikud pääsulinnud igaüks oma armastatuga, kuis neid ülistati ja hellitati, kõik olid ilusamad kui tema, kôigile sadas meelitusi kui lilli, tema aga pidi nii tihtigi jääma nukrana ihuüksi. Istuma tantsusaalis mõrudana kõigist mahajäetud — samal ajal, kui teised ei jõudnud niipalju tantsida, kui taheti. Oli siis lapselikus meeleheites sa-

jatanud oma saatust ja wihameeles lootusi hellitanud, et küll kõik kord muutub. Ja kui ruttu olidki need lootused teostunud — nii kiiresti, et ei teadnud arwatagi! Kuhu nüüd waid pilgukese heitis, seal lööđi lõkkele... Millest äkki säärane muutus? — seda ei suutnud Dagmar taibata, ega mõelnudki sellele — peaasi: see oli nii kõditaw ja magus.

Sääraselt mõtiskles Dagmar öötundidel, mil lamas wäsinuna wiskunult woodisse. Muil hetkil polnud aegagi môtete haudumiseks — waid lendles ja askeldas, ruttas kohtamiselt kohtamisele.

* * *

Ja siis ühel päewal tuli Reeni tagasi. Näost punane ja pikakskaswanud juus piiras ta kitsast nägu. Tõi endise waimu tagasi nende tuppa. Kuigi ema oli weel maale jäänud, ilmus nagu temagi hõngu ruumidesse. Dagmar oli juba kogu endise elu nagu unustanud. Niipalju oli ju uut wahepeal sündinud, alati wäljas olnud, kodule nagu wõõraks jäänud.

Dagmaril olid pakitsewalt südamel ta wiimaste nädalate seiklused, ent ei saanud siiski kuidagi hakata neid Reenile kônelema. Imelik oli see ta õde, nii endasse süwenenud, naeratas harwa ja kui naeris, siis ka ainult südamest. Ei saanud õieti ja ei

julgenud Dagmar kuidagi juttu alustada sellest, mis tal nii keelel kipitas. Ei rääkinud ka Reeni ise mitte millestki. Wastas waid küsimustele. Tütar oli Hell[illegible] sündinud. Nii sarnane Hellale, arwas Re[illegible] nagu kaks tilka wett.

„Kenakene teine, niisugune suu[illegible] rukupukerjas, et lase aga olla,“ sõ[illegible] nagu muuseas, kõndis hajameelselt [illegible] tuba, sõi lõunalauas isutult ja wastu tah[illegible]mist ning asetus kohe wälja minema.

„Lähed wälja?“ küsis Dagmar, kel parajasti ei olnud kuhugi minna — Eerikul pidi isa linnas olema ja seepärast oli kokkusaamine lükatud järgmiseks päewaks — ja arwas nüüd wõimaluse awanewat weidi oma elamusist õele pajatada, muidagi ainult weidi, üldjoonis.

„Lähen jah natukene waatama. Tulen warsti tagasi.“

Wõõras oli Reenil tänawail seada samme. Õige wähe oli saanud maaõhku ja ümbrust endasse hingata, kuid juba sellestki oli küllalt, et tunda wõõrastust kiwiteede ja kõrgete majade wastu. Ja oli ka muidu imelik. Polnud niikaua näinud oma Eerikut, mõelnud temale seda rohkem, peaaegu iga minut ning uneski hellitanud ainult teda — ja mõte, et nüüd warsti seisabki ta ees, lõi imeliselt aju ja were kibelema.

Näeb teda jälle! On ta endine? Wõi on wahepeal midagi juhtunud? Kartuseks oli -üllalt põhjust, südames näris mingi nimetu ?ärwitsus, mis oli alanud juba siis, kui ..imane kord olid koos. Kuidagi tõsisem ... Eerik tookord olnud, hajameelne ja ...hdlik. Mõni isiklik pisipõhjus — oli ... arwanud, aga kui ta maal olles oli ... ainult kaks lühikest kirja, ôige lühikest — siis oli too närwitsus wõtnud tôsilaadsema kuju: kas siis tôega mingi muutus?

Kerge hingeldusega tõusis Reeni trepist üles ja koputas uksele — ärewus punastanud näokeses: kas wiimaks polegi kodus, nagu wiimases kirjas lubanud?

Oli siiski. Eerik awas ootewalmis ukse ja haaras tüdruku sülelusse. Nii seisid kahekesi tükk aega keset tuba, sõnatult ja waikselt, ainult nägudel punetus rõõmu ja ärewuse werewus. Mingi härdus tungis mõlemil südamesse, hellus ja iha hea olla teine-teisele. Ja aknast wiskus suwipäikese kuuma leitsakut.

‚Oled siiski nii tore tüdruk,‘ mõtles Eerik, ‚kuis wõisin mõelda, et... Jah — aga — ometi Dagmar...‘

„Kuidas elasid ka?“ küsis lõpuks Reeni, rõõm silmis helkimas, endine närwitsus oli kui pühitud.

Eerik palus istuda ja tundis, kuis hakkas piinlik ja ebamugaw selle küsimuse juures. Mis wastata? Üles tunnistada? Ei, ei — see oleks püsti rumalus ja poleks seda suutnudki — see wõimalus jääb hoopis wälja. Siis peaks ju ühega mõlemaist tüdrukuist kõik lõpetama. — Aga seal ta istub, päikesest pruun ja silmad säratamas, kuum ja werew kui päike, ilus ja puhas, otsene rõõm oma armastuse üle näost punetamas —

Armas oli ta, otse rindulõikawalt armas! Eerik tundis, kuis oli mähitud mingisse imelisse nõialinikusse, millest wallandumiseks polnud ühtki wäljawaadet. Lastes Dagmarit hetkeks silme eest mööda lennata, tundis ta sama kuumust üle ihu wärisewat — Rindu lôikus seegi .. Ja kes teab, wast...

Eerik wiskas pingutades kogu kôhklewuse eemale ja püüdis wõimalikult rôômsalt ning otsemast südamest kõnelda. Wõlts oli see suurelt jaolt, kuid polnud parata polnud midagi parata!

„Wõta nüüd ilusasti oma kübarakene peast ja lase juustel lehwida. Nii —, waata kui mustaks oled põlenud, silmadki on muutunud — nagu söetükid on nad, justkui kaks nôelôiku. Mis olen teinud? Sind olen oodanud! Päewast päewa ainult sellele môelnud. Sa usud ju?“

Reeni asus midagi ütlema.

„Tean, tean," katkestas teda Eerik, „sa tahad öelda, miks nii wähe kirjutasin? Ah tead, ei ole mulle antud oskust kirjutada sellest, mis tunnen ja mõtlen. Kõik tuleb nii abitult ja wôltsilt, et enesel hakkab paha. Olen terwed poognad täis kirjutanud, kuid kõik saatmata jätnud — Näitan sulle teinekord, mis seal kõik kokku meisterdasin..."

Reeni wõttis weenwalt öeldud walekese puhtsüdamlikult tõena.

„Näita mulle kohe! Tahan nii näha!" hüüdis ta ja kargas püsti.

Eerik surus ta tagasi sohwale. „Ei, praegu küll ei tihka — môni teinekord. Siis, kui see juba ununenud ja wõib erapooletumalt neile waadata. Praegu oleks piinlik. Ja mis jaokski! Oled ju nüüd jälle siin ja mul on nii hullusti heameel. et, et..."

Reeni tõrjus ôrnusi kui mängeldes. Kuis oleks praegu siin oma südame terwena awanud, seletanud, kuis oli mõelnud kõik päewad waid ühele ja samale, kuis oli uneski hüüdnud oma poisi järele, kuid ei saanud siiski. Küll kunagi pärastpoole...

Eerik pani talle wäikese nelgikese rinda ja tõmbas aknale eesriide ette, et päikene ei põletaks otse silma.

„Isa kutsus ikka maale, aga polnud mõtet seda soowi täita — wõisid ju iga minut tulla. Ta tahaks ju ka oma poega näha, kuid eks selleks ole weel aega. Ega suwi weel lõppenud pole. Ja mis on mul sealgi, ei, ei, Reeni, kuule, nii hea on jälle sinuga olla!“

Eerik tundis, et rääkis seda otsemast südamest. Ja see otsene tundehellus häwitas sellegi piinlikkuse, mis kippus südame alla torklema wäikeste walede tõttu. See wôltsimine oli ju nii wäikene ja — möödapääsematu, paratamatu.

„Kõnele nüüd ka, mis maal tegid, kuis õde elab?“

Ja Reeni hakkas kônelema. Oli ju muidu wõrdlemisi sõnakehw, kuid nüüd kadusid kõik tõkked keelepaelte tagant, jutustas ôhinal ja innukalt ning tundis, kuis soontes pakatas ja paitas. Oli hea elada!

Õhtuni sädistasid nii ja läksid siis suwise widewiku tulles wälja, Emajõele. Keerlesid paadiga kaldalt kaldale, naersid ja lõkatasid. Ja ei märganudki, kuis laskus öö rohelisse maetud Tartule ja oligi aeg lahkumiseks.

Homme näeme ju! Homme näeme ju!

5.

Kuum suwipäew wajus õhtusse ja määratust rahwamerest wiskus läbi niikui kergendaw ohe. Päikese tuline kirendus oli laskumas puie taha ja andis kôigile oodatawa wõimaluse hinge tagasi tõmmata liginewast kuumusest. Oli märgata, et lauljate lugematu parwgi lõi kergendatult liikuma ja nägudele helkus wärskemat werewärwi.

Lauldi üldise laulupeo wiimaseid laule. Neis oli tunda juba lähenewa lõpu ülendatud meeleolu ja tôuswa juubelduse elewust. Pinkidel ja platsiweertel tunglewad rahwapilwed keskendasid wahepeal loiuks weninud tähelepanu uuesti laululawale ning juhitoolil mässutsewale taktikepile ja kiidutormi lajatused paiskusid üha kôwenedes üle hingeldawa wälja.

Dagmar istus Aksel Palloga kuski keset wälja ja oli temaski tunda pikaaegse päikesekuumenduse wäsitawaid jälgi. Õieti ei pakkunud talle mingit naudingut kogu see laulupeo-olemine. Kumendawate ja rüselewate kehade keskel ebamugaw istumine ei olnud kaugeltki mingi mõnusus ja oodataw mulje — kolossaalsus määratult laulukoorilt — jäi samuti tulemata: laul kadus kuhugi wahepeale, hajunedes taewa alla ja inimesmere rägastikku ning see, mis Dagmarini jõudis, ei olnud kaugeltki too, mis

sääraselt musttuhandena paistwalt koorihiiglaselt oleks wõinud oodata. Aga ei wõinud ju siia jääda tulemata — selleks ju siiasõidu loa emalt saigi ja ristiema, kelle juures oli korteris, oli kogu oma lasteperega rühelnud juba eelmisel päewal tormitsewas ootuseärewuses. Olid koos siiagi tulnud, kuid ristiema platsid juhtusid olema kuski teisel weerel, mispärast jäidki kahekesi Palloga. Oli seegi wäikene lohutus — Dagmarile oleks tundunud selge piinana kogu selle lasterügemendiga õhtu otsa koos rabeleda.

Aga ei olnud see kahekesigi istumine nii meelepärane, nagu Dagmar oli ette kujutanud. Oli muutunud see wanapoiss, ilmselt wõtnud enesesse teised registrid. Juba wastuwõtul jaamas oli mingi tagasihoidlik tusk ta ümmarikus näos pilwitamas ja jällenägemise rõõm ei olnud kaugeltki säärane, nagu ta kauaaegse lahusoleku järele oleks pidanud wäljenduma. Ja pärastistes kõnelusteski helises peaaegu warjamatult mingi kurb, pahur toon wanapoisi ennises nii lustimeelses olemuses. Midagi oli juhtunud, Pallo oli wahepeal kindlasti midagi kuulnud wõi taibanud — see oli Dagmaril selge. Erilist muret see nähe tüdrukus küll ei tekitanud — niisuguseid asju mõistis ta juba parajal ajal sobiwasse roo-

passse tagasi lükata! — Kuid omajagu tülikas oli siiski, wõttis wähemalt siinoodetawailt päewilt paljugi mõnusust maha.

Ja ometi paistsid siiasõidul eelolewad päewad eriliselt weetlewana. Olid sõitnud koos Blaubrikuga, kellega Tallinnasse jõudes oli wagunis jätnud hüwasti õhtuni, sest jaamas pidi olema Dagmar ju üksinda (Blaubrik sai sellest nii hästi aru!) ja kuis oli siis sillerdawana langenud Pallole peaaegu kaela, rõõmus ja õnnelik! Oli ju päris mônus wanapoissi üle pika aja näha ja õhtul ootas teda Blaubrik wõõrastemajas — see ootus teritas eriti meelekõdi.

Aga siis paistis jalamaid too Pallo tujumuutus ja see lôikas rõõmuelewuse tublisti lühemaks. Mis ta siis õieti oli kuulnud, kirjus polnud sellest ju juttu wähematki?

„Kas hakkame minema wõi? Niikuinii warsti lõpeb ja siis on kole murd," sõnas Dagmar peaaegu tusaselt. Oli wäsinud sest kõigest ja poisiga tuli weel enne õhtut asjad joonde ajada, — homseks ei saanud kuidagi jätta.

Pallo istus kogu aeg omaette waikselt ja nagu weidi küüruski. Wahtis ainult laululawa, wiskas Dagmarile mõne katkendliku lause ja kohmitses siis tummalt tusatsedes, mõtted ilmselt ôige kaugel kisendawast laulupeost.

„Lähme pealegi,“ wastas ta kõlatult ja tõusis püsti.

Sammusid ühtki sôna wahetamata läbi pinkide-summa ja tungeldawate piduliste platsilt wälja. Istusid autosse ja sõitsid Pallo poole. Jäi selja taha rõkataw laul ja käteplagina kaugenew kaja.

* *
*

Dagmar istus sohwal ning Aksel kõndis edasi-tagasi. Oli ärritatud ja närwitses. Kindel oli, et äike pidi tulema.

„Siis ütle ometi, mis sinusse on läinud, ma ei kannata seda enam wälja! Tulen siia üle pika aja ja nüüd olen kui see wiimane, kellele pole öelda ühtki lahket sôna!“ lõikas Dagmar ägeduses waikuse.

Aksel tuksatas. Seisatas wiiwukese niikui hinge hoides ja pahwatas siis:

„Ma ei wõi sind enam uskuda, sa oled oma elukombeid wäga muutnud!“

„Ma ei saa aru, mis sa sellega tahad öelda!“ wastas Dagmar, kuid tundis, et jalgu lôi imelik nõrkus.

„Noh, ära tee ilmaaegu niisugust nägu!“ Aksel tõmbus näost punaplekiliseks ja näples ärritatult oma kuuenööpe.

„Aksel, säärast häbematust ma enesele küll ei luba öelda!“ wiskas Dagmar äkki wihanedes ja kargas püsti.

See lõi Pallo hoopis waost wälja.

„Meil pole enam teineteisele midagi öelda!“ pahwatas ta kogeledes ja nagu isegi hirmus oma kategoorilisest lausest.

Dagmaril wôpatas sees. Tähendab, kõik oli Akselil teada! Kust kaudu siis ometi? Oli kindlasti kõneldud õige põh-kult, sest säärane muutus Pallo juures oli ju otse ime. Aksel ja niisugune!

„Kui nii, Aksel, noh siis wõin ma minna! Kuid seda pead sa teadma, et oled mulle ülekohtune!“

Dagmaril oli juba müts ja palit näpu otsas ning astus mõned sammud ukse poole. Kuid Aksel ei liigutanud end, ei wastanud mitte sõnagi. Dagmar taipas, et oli rumalasti talitanud. Nii ära minna oli ju täitsa wõimata. Tähendab, teda jäeti maha, temast loobuti wabatahtlikult! Wiha tõusis talle näkku, juba awas suu, et Akselile kisendada, et on petnud teda, naernud ta üle ning pole teda kunagi armastanud! Kuid siis oleks kõik lõpetatud... Ei, ei, nii oleks wäga halb, tuleb teha, mis wõimalik, ta ju tundis ometi oma Akselit! Ja Dagmar astus kikiwarwul Akseli seljataha, pani oma käe ta õlale.

„Kuule, armas Aksel poiss, kas sa siis nii pahane oled oma Dagmarile?“

„Ah, tüdruk, see... see... ma ei tea... See on nii hirmus!“

„Tule nüüd, armas, istume sinna sohwale ja siis seletame kõik ära, mis meil südamel.“

Akseli wiha andis tunduwalt järele. Ta oli segane, ei mõistnud isegi, mis teha. Nii armas oli talle see wäike tüdruk!

Kõndis aeglaste sammudega, Dagmar wedas ta kätt pidi kuni sohwani, lükkas siis sinna istuma, kummardas ise wäiksele pingile Akseli jalge ette ning wõttis poisi käed oma pihku. Hakkas kannatlikult ja pehme, tasase häälega ta tusa põhjust nõudma. Aksel wõttis tüdruku pea oma käte wahele, waatas talle kaua, kaua silma, kuid Dagmar kannatas selle pilgu wälja. Oli ju tal waid kaks teed, kas Aksel kaotada, wõi kõik maha salata.

„Sa petad mind, Dagmar..“

Dagmar hakkas heledalt naerma. „Aksel, kuule armas, kust oled wõtnud sääraseid jutud, mina petan sind! Kuule, kes laimas mind sulle nii?“

„Ma ei usu, et mulle on waletatud.“

„Ah nii,“ muutus Dagmari toon kurwaks. „Siis muidugi kõik teised on sulle palju rohkem kui mina, teised ei wõi waletada, aga mind tunned sa juba niikaua ja ikka ei usu. Kas sa siis tõesti ei näe minu

suurt armastust, mis tunnen su wastu, kas tõesti oled nii kui pimedusega löödud?"

Ja Dagmar kõneles kurwalt ja alistunult, meeleheidetki raputas wahele parajal kohal.

Aksel kuulas ja ei seganud teda. Siis küsis lõpuks, aga juba hoopis leplikult:

„Kas on see õigus, et sõitsid kord autoga maale suure seltskonnaga ja siis. . ."

Dagmarile oli nüüd kõik selge. See oli siis temani ulatanud. See wäike sõiduke. Nii siis — ta polnud oma mängu kaotanud. Sealsamas aga wilksatas läbi peakese: ‚kui sest sõidust wiimati ka Eerik teada saab? Siis oleks hoopis halb. . .' See meeldetuletis kadus aga silmapilkselt.

„Jaa sõitsin küll, aga see, Aksel, ei wääri küll säärase stseeni tegemist. Olin nii kurb ja tagasihoidlik tol korral. Ei rääkinud peaaegu ühtki sõna ühegi mehega. Olid just sel päewal nii wäga mul südamel ja nüüd weel säärased etteheited. . . Ja kui sa midagi muud oled kuulnud, siis. . . siis. . . tõega ma ei tea, kes minule on säärane waenlane, kes. . ."

Ning Dagmar purskas nutma. See oli südamest tulew nutt — ei teadnud isegi, millest tungis ta rindu tôeline kurbus.

Aksel heitus. Oli küll weel üht ja teist kuulnud — nii paljugi! — mida oleks

tahtnud Dagmarilt küsida, kuid nüüd oli see täitsa wõimata. Dagmar nuttis nii südantlôhestawalt, et kadusid Akseli peast kõik kahtlused ja mured. Heldus ja tundis nii terawasti, kuis armastas seda wäikest tüdrukut, kõigele waatamata... Ja, kesteab, rahwas kõneleb nii palju, muudab ja wassib...

Silitas ja paitas, katsus igat wiisi rahustada nutust wappuwat näitsikut ja wiimati naerataski talle Dagmar läbi pisarate.

Istusid pikapeale hoopis rahunedes, kônelesid waikselt ja hellalt ning oli jällegi hea olla.

Jõuluks määrasid nad oma laulatuse, jôulu teiseks pühaks. Tallinnas pidi see sündima. Aksel poleks tahtnud küll jõuludenigi oodata, kuid Dagmar arwas siiski, et warem ei saa. Ta ei môelnudki õieti sellele, kôneles niisama huupi, et aga seks korraks kõik lôpulikult oleks jälle wanas roopas.

Enne kella kaheksat asetus Dagmar minema. Laskis enese wabalt saata hotellini, seletas, et peab minema ühe kooliôe poole. Ja naeris täiest südamest, kui lippas trepist üles. Kui rumalad on siiski mehed, kuis lasewad endid petta!

Kui hoopis teise õhku sattus Dagmar, astudes üle Blaubriku toa läwe. Laual

lilled, aiawili, maiustused, wein. — Kui toredasti elas ometi Blaubrik ja kuis wõttis teda wastu suursuguselt! Kui suur wahe Akseli ja tema wahel!

Ja oli Dagmaril täieliselt ununenud äsjane tülimurrang.

6.

„Härra Pallol walutab midagi — kui mitte hammas, siis hing kindlasti,“ kônetlesid Tiideman ja Ko kontoriametnikud salakesi enese ette kihistades, nähes oma waikset ja tagasihoidlikku raamatupidajat juba pikemat aega hoopis endassesüwenenuna, hajameelsena ja nukrana.

Pallo märkas neid poolwarjatud sõnawõtte ja tähelepanu-osutusi tema sihis, kuid need ei puudutanud teda eriti. Ei olnud need ju pahatahtlikult mõeldud, olid rohkem oma kaasteenija saatusest kaudselt osa wõtta tahtwad ja oli tema ülalpeos wiimasel ajal küllaltki säärast, mis ei wôinud tähelepanemata jääda.

Polnud ta ju waremaltki kesteab mis seltskonnamees, ei olnud tema loomuses kõneleda ladusat juttu wõi liikuda tuttawate keskel hakkajana ja ettewõtlikuna, kuid omajagu elawust ja osawôttu üldistest huwidest awaldas ta siiski. Seegi määr ta iseloomu liikuwusest oli aga nüüd kadunud

— peaaegu tummana istus ta oma raamatute taga, huwitult ja tülpinud wedas nõuetawaid numbreid, kuni kell jõudis 3-ni ja wõis kõndida oma üksikusse toanurka, kus ainult wana pereproua käis teed tuues wõi sängi kohendades ta waikset üksikolu segamas.

Seal toaüksinduses weetiski kogu oma jõudetunnid, istus wõi lamaskles, piinles kurjades mõtetes ja näritas aju.

Jaa, jaa — ei pidanudki minema nii, nagu oli aasta tagasi rõõmsalt ja õnnelikuna kujutlenud, oleks pidanud juba tookord nägema, et tema-aastais wanapoiss pole enam mingi wõlur noorele tütarlapsele. Ah, kuidas see aga kôik ometi kord nii usutawana näis!

Oli kohmitsenud ja ajanud tasahilju peaaegu neli aastakümmet oma tuima ja elamuswaest elurada — elanud tööle ja ametile, kogunud pisimääral rahakopikat, hoidnud kõrwale kõigest sellest, mis pakub inimesele rõõmu ja lusti. Oli naistestki kõndinud mööda kauges kaares ega osanud neid kuigi siduda oma külge elusaatusega. Kui oligi wahest mingi ebamäärane tahtmine näha enese kõrwal mônd õrnemat olendit, siis ei jatkunud kunagi niipalju julgust, et toda soowi kuidagi konkreetsemalt teostada.

Siis aga murti äkki nii kui pooleks ta üksluine elurännak: tutwus kuski perekondlikul warrupeol noore tüdrukuga — Dagmar Rennitiga — ja sealt peale tallas Pallo hoopis erilaadseid lehekülgi. Kiiresti oli hargnenud lähem tutwus, muutunud ikka lähemaks ja kodukamaks, kuni wiimaks tüdruk oli muutunudki lahutamatuks osaks ta olewikus ja tulewikus.

Imelik tüdruk, tõepoolest! Pallo oli ju aastais wanapoiss, waikne ja tasane, pea isegi kippumas juukselagedaks ja — Dagmar noor ning elulustiline. Kuid tüdrukus awaldus siiski ilmne poolehoid, kui mitte armastus otsemas mõttes — seda ei julgenud Pallo optimistlikumaski meeleolus loota, kuigi Dagmar seda tihtigi tawatses wäljendada — siis kindlasti südamlik pooldawus ja lugupidamine

Ilusad olid need päewad, nii kaunid, et Pallo nüüd sageli neile mõeldes otse südant tuksatas. Kuis räägiti ja kuis oldi — tema, elupõline wanapoiss, kõige säärase suhtes juba ammu lootused jätnud! Aga siis pidi teenistuse-muutuse tõttu äkki jätma Tartu ja kolima Tallinnasse. See oli raske ja kurb, kuid ometi aitas see nii mõnelegi konkreetsele teostusele kaasa — tehti Dagmariga peaaegu kindel sobing esimesel wõimalusel abieluliselt siduda, nii-

pea, kui saab oma asjad Tallinnas korraldada. Oli säärast juttu küll waremgi teinud, kuid Dagmar oli siis häbelikult — edasilükkamist palunud. Lahkus siis õnnelikuna oma armastuselinnast, rõõmus ja kerkjas, tulewikulootused pea teostumas. Elaski nii pikki aegu — kuni lôpuks üks Tartust sõitew sõber teadis rääkida imelisi ja hirmsaid jutte —

Nii hirmsaid, et Pallol otse hing jäi kinni! Ei uskunud, kuid lõpuks ei saanud teisiti — kahtlus sõi õredaks uskuwuse õrna koe ja kippusid purunema kõik ehitatud tulewikulossid. Jäi siis ainukene lootus laulupeoaegsele kohtamisele, kus kõik pidi selguma.

* *
*

Ja selguski nii wõi teisiti, Pallol oli palju parem olla — ojaa, hoopis kergem! Tüdrukule oli tehtud siiski ülekohut, ikka juhtub ju wäikesi asju — saab siis nii wiimase pisiasjani kõigest hoiduda! Dagmar oli peaaegu endine ja nii... nii... Ojaa, armas mõistis see tüdruk olla!

Ja Pallo ilmus ametisse suuresti teisetujulisena. Naeratas ja ajas juttu, tundis rõõmu surnud numbreistki ja wana Tiideman sõnas ühe ametijutu sekka sõbraliku lause:

„No-noh, härra Pallo, laulupidu on teilgi midagi rõõmsamaks laulnud!“

Ses oli wanamehel õigus. Pallol oli nii lahe olla, et Dagmari jaamas ära saatnud, tegi enesele säärase erakordse päewa, et läks lähemasse kinno ja weetis seal paar muretut tundi.

Nii siis — weel mõned kuud ja ongi oma elulaewukesega jôudnud igatsetud randa!

Ôigus — mõningad kahtlused tikkusid küll praegugi weel tuju ähmastama, kaewusid kustki sügawusest esile, panid närwlemagi — kuid see oli waid kauge ja udune kajastus, mille terawus kadus päew-päewalt.

Juhtub ju ikkagi ühtkuiteist kokkupuudet noorel tütarlapsel — saab siis seda nii traagiliselt wõtta!

* * *

Rong peatus. Dagmar wõttis oma palitu ja kohwrikese ning astus kaudu perrooni jaamaesiselt wälja. Eerik pidi talle jaama wastu tulema. Mõlemil pool seisid ootajate read, kuid Eerikut polnud näha nende hulgas. Jôudes läbi ootajate wahelt, seisatas Dagmar, waatas uuriwalt ringi — ei, oli päris kindel: Eerik oli jäänud tulemata.

Hakkas siis aegamööda kodu poole lonkima. Südamekene täis ning ninakene pettumusest wingus. Tibutas wihma.

Eeriku maja oli tee ääres ja — aken oli walge. Dagmar peatus. Arutas, kas astuda sisse wõi minna mööda. Nii suur tahtmine oli Eerikut näha, ja peaasi — teada saada, miks ta jaama polnud tulnud. Wiskas aga millegi pärast selle mõtte ning kõndis edasi. Oli juba tüki maad käinud, aegamööda ning pooleldi kõheldes, kui äkki waldas sellane tahtmine siiski tagasi minna, et jättis kõik kõhklused, lippas tagasi, lendas kui nool trepist üles ning koputades tasa, wiskas ukse laiali lahti:

Sohwal lamas Reeni ning ta kõrwal istus Eerik.

7.

„Sina... sina... Reeni!?"

Dagmar jäi kui lõigatult seisma, unustades uksegi lahti. See oli nii ootamata pilt, nii kummaline ja üllatuslik, et esimesel hetkel ei suutnud peale segase wirrwarri midagi tajuda.

Reeni jäi nagu mingi lummutise ees kangestanult lamama, alles wiiwukese möödudes kargas ta püsti, kohendas instinktiiwselt soengut, huuled wärisesid ning näkku lõid närwlikud laigud. Oli see tõega Dagmar? — jaa-jaa, aga kuidas siis?

Säärasel kella-ajal... siin... tema Eeriku pool... Reeni ei saanud sõnagi suust, wiskas ainult mingi hoopis segase ja ebamäärase pilgu Eeriku poole, küsiwa ja ennatliku.

Eerik seisis toetudes wastu lauda ning oli näost punane, kuid rahulik. Teadis ju ta, mis nüüd tulema pidi. Oli ta ju ammu pidanud kartma, et kord see kõik awalikuks tuleb, kuid säärast rumalat seisukorda ei mõistnud ta siiski kunagi ette kujutada. Seisis ja waatas nüüd pealt, kuis asi areneb. Mingi rammetus tungis soontesse, palaw hakkas ja meelekohil haamerdasid närwlikud tuiked.

„Mis... on... sul siin...?“ wäristas Reeni lõpuks, silmis heituwus ja hirm mingi tumedalt kohutawa aimuse ees.

Dagmar sai meelekindluse tagasi. Kômatas ukse kinni ja astus Reenile lähemale. „Minul — siin? Ja sinul?“ ütles waewalt hoiduwa wihaga ja wiskas siis Eerikule näkku: „Eerik, mis see kôik tähendab?“

Eerik angetas silmad. Mis pidi ta ütlema? Aju oli tuim ja peas ristlesid terawad pisted. Liiga palju oli ühekorraga langetatud kuklasse. Dagmar aga seisis ta ees pinguli ootusest ja Reeni... waesekene, kuis oli ta näost hoopis muutunud!

„Armastan teid mõlemaid. . .“ kogeles lôpuks Eerik, isegi märkamata, mis ütles. Mõistis jalamaid, kuis oli see lause naiiwne ja kohmetu, kuid sellegipärast ei osanud sinna midagi juurde lisada.

Dagmar lõi pea kuklasse. „Nii? Siis. . . oled sa mind kogu aeg petnud!“

Reenil lôi äkki kôik kohutawalt selgeks. Umbkaudu küll, üksikasjad waid k[illegible] ähmaselt warjuskeles, kuid hirm[illegible] siiski kogu oma suuruses silmi ees. Nii. . . ta polnud siiski asjatult kartnud, ei olnud aluseta too kahtluse näriwus. Ja — Jumal taewas — Dagmar oli see, kes!. . . . Pimedaks lõi kogu tuba Reeni silme ees, haaras närwliku tõmbega kübara warnast ja sööstus wälja. Oli kuulda waid, kuis ta pimedal trepil komistas ja otsis astmeid.

Eerik tahtis ukse juurde karata, kuid Dagmar jõudis tast ette, keeras ukse ühe käänuga lukku, wõttis wôtme pihku ning jäi siis Eeriku ette seisma wihast läikiwate silmadega.

„Tahad Reenile järele minna — ole nii lahke, ega ma ei keela sind!“ hüüatas ta tigeda pilkega.

Eerik ei lausunud sõnagi. Tal oli praegu täitsa ükskõik, mis talle räägiti. Reeni oli läinud — kesteab, igaweseks ja. . . Jaa, Dagmar oli aga siin, tema juures. . . Oleks

tal parem olnud kui Reeni oleks jäänud? Kas oleks?...

„Kuule, kui kaua sa tunned Reenit?" ägas Dagmar uuesti, kuid juba weidi rahulikuma häälega, olgugi, et uudishimu ja wiha ta silmade ette punased rattad tiirlema pani.

„Ammu enne sind!"

„Enne mind?" Dagmaril läks süda kuidagi kergemaks.

„Jah."

„Noh, kuidas sa ütlesid... armastad môlemaid... Kuidas nii?"

„Tõesti ei tea — waatan sind, räägin sinuga ja mul on nii hea, waatan Reenit, räägin Reeniga, oli ka hea — küll hoopis teist moodi..." Eerik märkas, kuis ütles — o l i Reeniga hea — ja tal tekkis sealsamas tunne, et see on tõepoolest nii.

Dagmar waikis. Istus sohwale ja ta wäikene aju otse põles, et olukorda wähegi enesele selgeks teha. Oli ju talle see hoop liig äkki tulnud. Tema Eerik ja — Reeni! Sellepärast siis ei tulnudki Eerik jaama! Ja Dagmaris kibeles wiha uuesti walla. Oleks heameelega kas wõi löönud seda poissi, löönud otse näkku säärasele alatule.

Aga miski hoidis ta istumas ja ainult pisarad ilmusid ta kibelewaisse silmi.

Eerik astus ta juurde. Pani oma käe ta juustele, silitas neid.

„Oled nii hea, Dagmar, mu wastu, et jäid siia! Anna mulle andeks Dagmar, ma pole ju süüdi selles kõiges.“

„Miks ei öelnud sa seda siis kohe, kui tutwusime? Môtle ise, mis pean nüüd tundma! Armastasin ju sind nii otsekoheselt ja suure pimeda armastusega, ja ei tulnud kunagi sellele, et sina wôiksid mind petta. Eerik, kuule, mõistad sa, mis tunnen praegu? Ja Reeniga, minu oma õega ... sa oled lihtsalt häbemata, kuule!“

Dagmar rääkis ja rääkis, tegi Eerikule selgeks, kui kergemeelselt oli temaga mänginud, kui alatult ta usaldust tarwitanud. Kuid süda läks selle juures ikka kergemaks ning kergemaks. Oli ju Eerik tema juurde jäänud, oli Reenil siiski lasknud minna. Ja tema oli ju ometi wiimasena tulnud. Tema oli siis see, kes lõi Reeni reast wälja — tema oli ju wõitja. Ja ikka rohkem ning rohkem asus rahu ta südamesse.

Nüüd lamas ta sohwal, pea Eeriku süles ning Eerik silitas ja suudles ta juukseid, sosistas talle kôrwa kuume sõnu, ise segane ja uimane.

„Jääd sa ainult nüüd mulle?“ küsis Dagmar. Eerik wiiwitas — siis ütles ta: „Jah, jään ainult sulle, mu tüdruk, oled nii

hea mu wastu... oled nii... ah, kuis saaksin sind küll jätta!“

Eerik ei annud aru enesele sellest, mis rääkis. Tundis ainult, et nii sügawasti oli põimunud sellesse tüdrukusse, et oli pöörane mõelda — temast ilma olla. Ja ikka rohkem kaugenes Reeni kuhugi uttu.

* *
*

Dagmar tuli koju. Wäsinud ja môtted segi wiimaste päewade elamustest. Ei läinud aga Reeni juurde, waid heitis ema woodisse. Palju kibedust oli hinges Eeriku wastu, kui aga tegi enesele kôik mõistusega selgeks, siis polnud ju midagi halwasti. Eerik kurameeris Reeniga. Kuid siis tuli tema ning wõitis. Eerik oli harjunud Reeniga, oli piinlik talle öelda, et ei armasta teda enam. Oh, sellest sai Dagmar nii lõpmata hästi aru. Kuid uni ei tulnud siiski, wähkres woodis weel kaua. Päike juba hakkas tõusma, punane ja kiirgaw, kui wajus rahutusse unne.

Ka Eerik ei maganud. Nüüd oli liisk langenud ja see oli talle Dagmari toonud.

Nii otsesüdamlik ja puhas ja suur oli siiski selle tüdruku armastus, wast suuremgi kui Reeni oma? Kuis oli Reeni ära läinud sôna lausumata. Dagmar aga, see wäike lihtsüdamlik laps, oli oma südamewalu temale usaldanud, hoolimata sellest, mis oli

juhtunud nende wahel. Nüüd oli talle siis Dagmar jäänud. Reeniga oli lõpp. Nii järsku ja ootamata, et ei suutnud weel õieti mõistagi, mis see kõik tähendas. ‚Küll homme môtlen, homme...' arutles ta ja püüdis magada, kuid just siis ilmus tal kustki silmi ette Reeni kuju täies suuruses, ning see lõi imeliselt terawa walu südamesse.

Äkki wisati wasta akent. Eerik kuulatas. On see wast ehk — Reeni? Tuli siiski, et temaga weel rääkida? Ning hea tunne oli tal, kui astus akna juurde. Jaa, jaa — see on kindlasti Reeni! Awas akna, wihma wiskas kahinal wastu akent. All seisid aga Reeni asemel kolm poissi, Eeriku sõbrad.

„Mis sa wedeled seal toas, tule alla!" hõikas Julius Warik, ümmarguse roosa näoga poiss.

„Pole lusti," hüüdis Eerik wastu, „tulge üles, kui tahate!"

Uks paukus, suure kolinaga ronisid sõbrad trepist üles. Ja sel ööl ei saanudki Eerik sõba silmale — nii oligi parem.

8.

Nii jõudis sügis. Dagmaril lendasid päewad kui unenäos, Reeni aga wajus ikka rohkem ja rohkem hingetuska. Oli piinlik mõlemi õe wahekord, hoidsid teineteisest eemale, sattusid wahest kônelema

oma walupunktist — mis Dagmarile küll enam ei walmistanud mingit tuska —, kuid siis murdus otsemaid Reeni wastupanu ja ta jooksis teise tuppa. Kôik oli weel liig wärske, et oleks saanud arutawalt sest küsimusest kõnelda.

Eerikult oli Reeni waid ühe kirja saanud — millele aga jättis wastamata: liig lootuseta ja walus tundus talle kõik. Oli siis sõitnud maale, et hoiduda walusast kokkupuutest Eerikuga ja samuti Dagmariga, kelle ülalpidu oli talle sama walus kui wastik. Oli jätnud eksamite tegemise mõtte hoopis maha, weetis niisama süngeid päewi maaüksinduses.

Siis tuli proua Rennit tagasi linna ja seega kadusid Dagmari wabadusepäewad. Proua Rennit oli weel kuidagi kurjemaks muutunud, harjudes maal käskima ja kamandama. Üle kella kümne ei wôinud Dagmar enam wälja jääda, siis polnud tänitamisel lõppu. Wähe jatkus küll sellest ajast, sest alles kell 7 kõige warem sai ta Blaubrikuga kokku — ning need paar tundi kadusid otse sulawa kiirusega.

Kuid see oli wäike mure. Ônnelik oli Dagmar, õnnelikum weel kui enne. Eerik suhtus palju õrnema kiinduwusega ning Dagmar oli lõpulikult unustanud selle „proo-

salise wahejuhtumise“ — nagu ta ise armastas nimetada.

Kõik läks nii libedasti, nagu Dagmar soowis. Ei mingit sissekukkumist, ei stseeni. Kerge oli laweerida nii mitmel frondil. Ja Dagmar tegi seda kõige rahulikuma südamega.

Ainult üks wäike mure kibeles siiski hinge taga — olgugi, et see waid harwa asus ta muretu südame kallale. Wäike mure, et tuleb awalikuks üks wäike asjake, mida Dagmar poleks mitte kunagi tahtnud. Sellest patust oli küll juba nädal möödas, kuid pisike hirm oli Dagmaril siiski. Ta ise polnud ju selles küll põhjustajaks, peasüüdlane oli üks Eeriku sõber:

Kord kui Dagmar Blaubriku juurest tuli, seltsis ta juurde Eeriku sõber Julius Warik, kellega oli kuski juhuslikult tutwunud. Õhtu oli ilus ning noormees kutsus jalutama. Dagmar teadis küll, et on parem kui ei läheks, sest puutus ju Warik Eerikuga sageli kokku ja see kõrwalhüpe oleks kergesti wõinud tulla awalikuks. Kuid poiss oli ikkagi uudiseks ning Dagmar andis järele. Kõndisid, noormees oli lõbus ja jutukas ning ka Dagmar polnud wäga waikne. Kuid jõudes kõnnakult tagasi Dagmari ukseni, oli Julius Warik nii agar ja ettewõtlik, et ilma igasuguse sissejuhatuseta

haaras Dagmari piha ümbert kinni ning suudles otse suule. Dagmar alul rabeles nagu ehmatuse pärast, kuid siis wastas juba ka ise suudlusele.

„Kutsuge ometi enese poole sisse, tahaksin jalgu puhata,“ algas noormees õige julgel toonil.

„Ei, seda ma ei wõi,“ wastas Dagmar.

„Kas mitte kunagi?“

„Ei, seda mitte, mõni teinekord weidi warem, siis. . .“

Alles kui Dagmar tuppa astus, tuli talle aru pähe. Kui poiss nüüd Eerikule ära seletab, siis on kõik otsas! Esimesed päewad walutas Dagmari süda, läks alati hirmuga Eerikule wastu. Kuid nüüd oli juba nädal möödas, midagi ei juhtunud ning harwa tuli hirm ta südamesse.

Sageli mõtles Dagmar Julius Warikule. ‚Kui ta ometi tuleks minu poole, oleks päris huwitaw!‘ Kuid poiss oli nähtawasti oma lubaduse unustanud.

* * *

„Oled nii tusane ja pahane täna, mis sul wiga on?“

„Ei midagi.“

„Noh, kuule Dagmarikene, sul ikka on wist midagi südamel,“ uuris Blaubrik edasi. „Olen ehk sulle halb olnud? Ütle ometi, katsun seda jälle heaks teha.“

„Ei, kuid... Tead — ma ei taha enam seda salajast käimist! Hiili kui waras siia. Ma ei suuda seda enam wälja kannatada. Tahaksin teada, kunas lähed ometi lahku omast naisest?"

Selle stseeni oli Dagmar kodus põhjalikult läbi kaalunud. Igawaks hakkas juba minema säärane salajane kohtamine. Süda ihkas midagi uut.

„Peame kannatama weel weidi, seni kui naine Riiast saabub. Ei saa ju sääraseid asju kirja teel õiendada. Sa, Daagi, ei wõi arwatagi, kuis igatsen ise selle aja järele!"

„Aga tead mis," muutus Dagmar äkki elawaks, „lähme täna ôhtul kuhugi. Kes siis seda kohe arwab, et kurameerime, wôisime ju juhuslikult kokku sattuda."

Blaubrik raputas pead. Ei, seda ei wõiwat tema juba Dagmari pärast mitte, sest wôiwad jutud tulla ja seda ei kannataks tema ealeski wälja. Tema pärast wôiks ju ilusasti minna, kuid Dagmar...

Dagmar oli aga enesele kord säärase mõtte wõtnud ning ei tahtnud sellest loobuda. Muutus weel tusasemaks, wiskas enese pikali sohwale ning juba ilmusid nuuksedki.

Ei aidanud Blaubriku lohutussõnad. Tüdruk oli täna järelandmatu ning lõpuks jäigi wõitjaks: Blaubrik lubas minna kuhugi lokaali õhtust sööma.

Dagmar seadis enesele külmad kompressid silmadele, et nutupuna jahutada. Ja kui kõik tusajäljed olid kaotatud, asuti teele, kuid nüüd oli Blaubrik omakorda tusane. Kõndis sõnaahtralt ja wimmas. Dagmar wõttis kogu jõu kokku, et wanameest ümber woolida, kuid see polnud nii kerge. Dagmar ei wõinudki seda pahaks panna, sest oli ju seė tema pärast, Dagmar ise kartis ka wäga. Wõis ta ju nii kergesti Eerikut kohata, tahtmine oli aga siiski hirmust suurem.

Kuid just see õhtu saigi Dagmarile õnnetuseks.

Istusid Blaubrikuga saali nurgas seiswa laua juurde. Mängis muusika, keerlesid parketil tantsijate paarid. Ka Dagmar tantsis, jättes Blaubriku üksinda istuma. Wanamees oli sellega ka rahul, istus küll weidi tõsinäolisena, kuid ei teinud mingit etteheidet.

Ja siis juhtus see rumal lugu, mida Dagmar polnud lõbutuhinas enam oodanudki: ilmus Eerik Masso oma sôpradega lokaali ja wôttis istet wõrdlemisi Dagmari laua lähedal. Ei märganud esialgu Dagmarit, kuid tüdruk ootas kahwatu näoga hirmsat silmapilku, mil Eerik teda näeb.

Kadunud oli Dagmari hea tuju — kui pühitud. Waatas hirmunult üksisilmi Ee-

riku poole. Ära minna polnud ka wõimalik, sest siis oleks pidanud ta Eerikust mööda minema ja sellele oleks järgnenud paratamatult üksteise nägemine. Blaubrik alul ei märganud midagi, aga kui Dagmar ikka närwilisemaks muutus, hajameelselt wiltu jutlemisele wastas, hakkas temagi tähelepanelikuks minema ning ringi wahtima

„On sul siin môni sôowimata pealtnägija?“ küsis ta, kawal muie silmanurges.

Kui arusaaja ja kaastundlik ometi see Blaubrik wõis olla!

Ja siis langeski Eeriku pilk nende lauda. Dagmaril jooksis külm wärin üle selja, niiwõrt ehmunud ja küsiw oli see pilk. Ei môistnud nagu alul teretadagi ja kui terwitas, siis oli see tehtud kui wõõrale inimesele.

„Hakkame nüüd minema, pean täna warem koju saama,“ sônas Dagmar äkki, punane ja kahwatu waheldamisi.

Blaubrik naeratas märkamatult ja oli nõus. Ukse juures jäeti jumalaga.

Dagmari pea töötas otse palawikuliselt selle kallal, mis tuleks teha ja kuis end wälja aidata sellest ootamatust ummikust. Pidi ta ometi olema nii ettewaatamatu! Ainuke tee oli kahtlematult jalamaid minna Eeriku poole ning mingisugust õige kaalu-

wat ja asjalikku wabandust ette kanda. Kuid mida? Alul hauduski wõrdlemisi kenakese projekti: ,Olin nii kurb, sest tunnen, et sa mind ei armasta, ega pole kunagi armastanud. Ja siis — kui ma mõtlesin sellele, waldas nii halb ja piinaw tunne, lõin lihtsalt käega ning läksin, et weidi oma meelt lahutada. Pead ju minust aru saama, sest oled mulle nii palju walu ja haiget teinud j. n. e. j n. e.'

Kuid pikema kaalutluse järele arwas Dagmar siiski natuke wõõra ning imeliku olewat nii wabandada. Ei wôinud ju ometi Eerikule öelda, et sellisel wiisil wõib enesele meelelahutust leida. Tähendab — teised mehed suudawad talle siiski trööstí pakkuda! Ei, see ei läinud. Eerik austas ju eeskätt tema põhjalikku armastust, mis ei lasknud sallida ühtki teist meest enese kôrwal.

Ôige mitmesugused wabandusmoodused karglesid weel läbi Dagmari pea, kuid juba enne lõpukuju wõtmist heideti nad peast wälja.

Kuid neis asjus oli Dagmar küllaltki leidlik. Ja lõpuks tabaski selle omaarust kõige ôigema tee, kuidas ühe wõõra mehega kõrtsisistumist pôhjustawalt wabandada. Mis ei wõinud Eerikut kuidagi wihale ärritada,

küll aga Dagmari wastu kaastundmustki tekitada.

Sobiwale leiutisele waatamata oli Dagmari süda küllaltki raske, kui lonkis Eeriku majatrepist üles. Kui kerge oli Akseliga toime saada, lihtsalt mänguasi! Lased ennast weel pärast paludagi — Eerik oli aga hoopis midagi muud Siin polnud asi nii lihtne. Aksel wõis teda ka näha kas-wôi teisega suudlemas ja oleks ikkagi wôimalik end puhtaks pesta. Eerik oli aga sootuks teisest koest.

Dagmar seisatas ukse taga. Waatas: wõtmeauk oli tühi. Tähendab — polnud kodus. Katsus siiski weel linki — uks oli lukus.

Tusaselt ja raskelt asus ta koduteele.

* *
*

Ema ja isa istusid kahekesi toas. Isa oli tõsine ja waikne. Proua Rennit aga oli õige ägedas tujus ja katsus ise weenda, kuiwôrt on rumal ja kergeusklik ühele säärasele looderile anda nii suurele wekslile oma allkirja. Ja nüüd maksa wälja! Aga raha pole kustki wôtta —

Isa lõi käega. „Mis seal teha! Kust siis mina teadsin, et sedasi läheb. Wõi ma siis oleksin annud."

„No ega sa enam mõni laps pole! Ise ikka wana inimene, näinud ja elanud, aga

sedasama arunatukest on nii wähe. Mis me siis nüüd tegema hakkame? Waata, lõpuks anna weel pood käest ära!"

„Ega's siis asi nii hull pole, wahest saan kustki wäikese laenu teha ja. . ." ümeles isa, näos siiski lootusetu tusk, mida katsus asjatult peita.

Dagmarist libises see jutuajamine mööda. Nagu poleks see kõik temasse üldse puutunudki. Kuis wõisidki teda liigutada säärased proosalised rahaasjad!

„Noh, nüüd on, Dagmar, su head päewad warsti otsas, pead aga ise hakkama teenima", lisandas proua Rennit tigeda lause muu tänitamise sekka. Dagmar ei wastanud. Millekski? Niikuinii on ta terwest sellest hädaorust warsti lahti. Kui ainult weel Eerikuga saaks asjad jutti!

Jättis isa-ema tusatsema ja läks oma tuppa. Istus lahtise akna alla. Oli peaaegu pilkane pime ja õhus oli niiskust tunda. Kuski huikas mingi lind imelisel häälel, nagu lühike wile kôlas ta huige. Nahkhiir sabistas kui wäikene kurjakuulutaw pahawaim kiirelt ja hääletult. Dagmar toetas käed põsile ning waatas pimedasse hoowi. Kui nüüd ometi läheks kell rutem, et saabuks öö, ema heidaks magama ning tal awaneks wõimalus uuesti

Eeriku poole minna. Täna pidi ta selle asja ära korraldama!

Üle hoowi ilmus wastasmajas terwe juudi perekond aknale. Tütar laskus padjale aknasimsil ning hakkas siis laulma. Laulis ja laulis järeljätmatult. Dagmarile käis närwidele see laul, hele ja weniw. Tõmbas akna kinni ja süütas tule. Wiskus siis woodile ning hakkas oma nägu käsipeeglist waatlema. Kuid see ei parandanud tuju. Nägu oli kuidagi wäsinud ilmega ja silme all suured warjud. Heitis peegli nurka ning sules silmad, mõtles weel korralikult läbi oma eelseiswa näiteosa Eeriku pool. Kell aga wenis ja wenis. Paistis nii, nagu oleks tema rutt sõltuw Dagmarist. Oli Dagmaril kiire, siis ruttas ka tema kiiresti, oli aga Dagmaril palju aega, siis lonkis temagi, wenitas igast minutist tunnipikkuse aja.

Wastutoa uks awati ning Dagmar kuulis ema tuttawaid samme. Ta kargas täies riietes lipsti! teki alla, teeseldes magamist. Ema astus sisse.

„Magad juba? Mis sa sest tulest oled põlema jätnud?“

Dagmar ümises midagi wastuseks.

Kuid palju see ei aidanud. Proua Rennit istus woodi äärele ning hakkas isast rääkima. Ahastas ja tänitas. Kurtis nende

halwa majandusliku seisukorra üle. Endal wõlad, pood läheb waestwiisi, nüüd hakka weel ka teise inimese wõlgu maksma. Kahetses Reenit ja Dagmarit, et neil säärane isa on, kes oma lastele muretut elugi ei saa pakkuda. Kogu ta pahameel ja wiha oli ühekorraga üle kantud Dagmarilt isale.

Kell lõi juba pool üks. Alles siis lahkus proua Rennit, mures ja hädisena. Dagmar ootas weel pool tundi ning hiilis siis tasa uksest wälja.

Eeriku toa aken oli pime. Dagmar kõhkles: kas minna üles wõi oodata homseni? Kuid süda walutas nii, et oli wõimata ümber pöörata.

Koputas uksele. Sees oli kõik wait. Wajutas lingile, see andis järele: uks oli lahti. Astus tasakesi tuppa. Pime oli, silm ei seletanud ühtki eset, oli tunda ainult mingit ebamäärast alkoholihõngu.

Dagmar wajutas elektri põlema. Sohwal magas Eerik täis riietuses sügawat und, isegi palitu oli jätnud selga. Dagmar astus ta juurde, põlwitas sohwa ette ning waatles magawat poissi. Selle suu oli weidi awatud ning helkjas juus sasitult otsale wajunud. Käsi rippus lohakalt üle sohwa ääre. Dagmar tõstis selle teise käe juurde ning suudles magajat otsaesisele. Kuid see ei toonud sügawale unele mingit häiret.

‚Purjus', môtles Dagmar ning hüüdis Eeriku nime magajale otse kõrwa sisse.

Eerik awas silmad, oimetas weidi ning kargas siis äkki püsti.

„Sina — Dagmar?!"

Pilutas silmi, ei saanud weel und laugudelt.

„Tulin su juurde, mu süda nii walutas,"

„Mispärast?"

„Oi, sa oled nii unine, ei saa millestki aru!" ütles Dagmar ning istus silmad wett täis sohwale. Ta tundis, et hakkas millegi pärast tõsiselt walus.

Alles mõne aja järele hakkas Eerik taipama, milles asi seisab ning ta nägu muutus tusaseks.

„Milleks sa siia tulid?" küsis ta tõsiselt.

„Sa oled nii halb mu wastu! Tahan ju sulle seletada kôik, kuidas see tuli. Olin päris ilmsüüta, lase ma räägin sulle kõik. — Oled sa mu peale wäga pahane?"

Eerik surus kätega meelekohti. „Mis sa mu arwad siis olewat?"

„Noh kuule, las' ma räägin ometi! Ta tuli mulle tänawal järele, olen teda mõned korrad Walli pool käies näinud. Ja siis ma wõtsin ennast kokku ja küsisin ta käest mõnda kohta mulle juhatada. Temal on ju nii palju wõimalusi. . ."

„Mis kohta?"

„Ükstapuha missugust, kui oleks waid üks koht, kus wôiksin teenida...“ Dagmar peatus hetkeks ja katsus anda kõnelusele õige tõsist ja traagilist ilmet.

„Tead, mu armas, pole sulle kunagi tahtnud sellest seletada, aga... nüüd olen siiski sunnitud... meil on kodus asjad nii halwasti, äri läheb alla mäge, wõlad on nii suured, et peame wast koguni poe warsti ära andma. Ja minul ei jää muud üle, kui pean enesele kustki koha muretsema, muidu... Mul on nii raske, Eerik, sellest kõigest just sulle kônelda...“

Eerikul muutus kogu olemus silmatorkawalt teiseks.

„Nii Dagmar... siis sedasi on asjad! Oleksid pidanud seda juba ennem kõnelema.“

„Ma ei julenud ju...

Ja Dagmar seletas pikalt ja laialt, kuis neil kodus kõik on nii halwasti, ise aga ei uskunud sellest mitte poolt sõnagi. Olgugi, et isa ja ema weel täna olid säärast juttu ajanud, ei pannud Dagmar seda miskiks — säärane raha pärast hädaldamine oli neil kaunis tawaline asi, tehti lihtsalt kirbust elewant. Aga siis küsis äkki Eerik, tabades oma äsjases mälestuses walusa koha:

„Aga no mis sa siis kõrtsis tegid?“

„Oota ma seletan. See oli nii, et Blaubrik wôttis seda minu koha asja wäga tõsiselt ning tahtis pikemalt rääkida! Tänawal oli see ju täitsa wôimata ning ta kutsus, et astuksime wäheks ajaks kuhugi sisse ja ma läksin. Wõib olla, oli see halwasti, kuid istusime ju waid pool tundi."

„No mis teil siis nii pikalt oli rääkida! Ja tead, mis ma sulle ütlen: niisugustest, nagu see Blaubrik, ei saa küll mingit kohamuretsejat. Wahib aga ja püüab noori tüdrukuid, sina lased ennast ka wedada. Ei, tôepoolest, nii lapseks ma sind küll ei pidanud."

Dagmar tundis, kuis weri tõusis näkku. Milles häbematus arwamises oli Eerik tema Blaubrikust! Oodaku, oodaku, küll ta alles näeb, missugune tore poiss on see Blaubrik!

„Ei, ma ei taha uskuda, et ta ei tea mis flirtimise pärast mind kutsus. Te mehed olete ikka nii hullusti egoistlikult armukadedad. Sa hakkad nüüd kohe Blaubrikku ei tea kelleks wôi milleks tembeldama, ise ei tunnegi teda. Kas ma ütlesin midagi Reeni kohta ja... ja... ise käisid ju Reeni ja minuga — tegin ma sulle säärase stseeni? Sa oled tôega nii wäga halb mulle!"

„Rumal laps, see on ju hoopis ise asi, sa tuled nüüd Reenit Blaubrikuga wõrdlema!"

Eerik tundis, kuis tema oma süü lõikas kõik wõimalused Dagmarile suuremate etteheidete tegemiseks. Kui tüdruk oligi kergemeelselt talitanud, siis tema ise oli ometi palju rängemalt patustanud... Ta muutis hääle äkki lahkeks ja anuwaks:

„Noh, hea küll, jätame ja unustame selle..."

Ja kõnelesid kahekesi, arutasid ja kaalutlesid, tungides seekord säärastesse tegelikkudesse probleemidesse, milliseid polnud kunagi warem puudutanud. Kuni hedusidki lõppeks, unustades Blaubriku ning kõrtsiskäigu.

Kuid hiljem, Dagmari koju saatnud ja üksinda mööda waikseid tänawaid kodu poole lonkides, tundis Eerik mingit ennetundmatut wastumeelsuse joonekest Dagmari wastu.

See öösine tema juurde tõttamine oli kuidagi nii kahtlast laadi. Miks ta nii hädas oli, kui ta waid selle koha pärast Blaubrikuga lokaali läks... Ja kuidagi liiga hea katsus Dagmar olla, nii rohkesti alati alla kriipsutada oma armastust. Kuis oli siiski Reeni juures kõik teisiti olnud! Kas polnud Reeni armastus siiski ehtsam?...

9.

„Tibinal“ olid suured ettewalmistused. Pühapäewal pidid olema Hella ja Andres Kurwitsate esimese tütre ristsed.

Wana perenaise õde, endine mõisawirtin, oli juba paar päewa warem siia sõitnud, et peenemaid sööke walmistada. Palju wõõraid oli kutsutud, muidugi terwe oma ümbruskonna rahwas ja paljud kaugemaltki. Küüriti ja pesti ning tüdrukud wanaperenaisega eesotsas sõelusid muudkui aida ja köögi wahet, küll jahumatte küll raswaanumaid lennutades. Köögis muudkui sirises ja surises, prae ja muu lõhnaga oli täidetud terwe „Tibina“ talu õu.

Peremees ise polnud täna enam põllulegi läinud, jätnud töö sulaste hoolde ja käis waid wahepeal tööseisu kontrollimas. Polnud tal küll siin koduski midagi suuremat teha, kuid pôllul siiski ei kärsinud olla. Istus köögis pliidi ees, ajas tädiga mõned sõnad juttu, kes suure ägedusega oli pannide ja pottidega ametis, kohendas tuld pliidi all. Kuid kauaks polnud Andresel sedagi lõbu — tädi ajas ta warsti wälja, sest ruumi oli köögis naiswäelegi wähe.

Läks siis keldrisse ja proowis õllekangust. Uitis mööda hoowi ringiratast. Tõmbas wed uwankri rehealt wälja, puhastas seda siit-sealt ja kõpitses wedrusid. Lôpu-

liku puhastamise kawatses küll teiseks päewaks edasi lükata, sest natukene wara nagu oli weel wankrit korda seada ôpetaja-härrale wastusaatmiseks. Oli ju alles reede. Tõi täku tallist wälja, seadis niisama naljawiluks aisade wahele, et mõnuleda ilusast waatepildist.

Hella ja Reeni olid aga täie anduwusega tööl ristimiskleidikese ômblemisega. Hella pruudiloorist tehti kleit wäikesele. Reeni kinnitas sinna weel roosad siidipaelakesed külge ning oligi walmis. Näitasid siis ka pisikesele hällis, kui ilusas kleidis teda ristitakse. Hella oli rõõmus ja õnnelik ning Reenigi unustas môneks hetkeks oma kurbuse.

Ta soowis waid üht — et ei tuleks Dagmar selleks suureks pühaks maale. See wõtaks ta wiimased hetkelised rõõmusilmapilgud.

„Näitan nüüd Andresele ka!" hüüatas Hella ning laotades kleidikese sängile, lippas uksest wälja.

Andres istus kiwil, torkis õlekõrrega hammast ning oli nii mõttesse wajunud, et ei pannud naise hüüdu alul tähelegi.

„Andres ae, tule tuppa!" hüüdis Hella, tõttas pool-joostes Andrese juurde, wôttis tal käest kinni ning tulid siis kahekesi käsi-

käes tare poole. Pöörasid hoowilt õunaaeda, tegid seal mõned tiirud aiateid mööda.

„Siin need küpsed õunad, mis maha on langenud, peaks õte ära korjama," arwas Andres.

„Ah, jäta nüüd, tule lähme tuppa, näitan sulle midagi. Ütlen Reenile, küll ta korjab."

Toast kostis pisikese kisa. „Tule kohe järgi!" hüüdis Hella ning kadus werandauksest sisse.

Üle hälli kummardas Reeni ning katsus pisikesele Reenile lutut suhu panna, kuid nimekaim kisatas nii kõwasti, suu laiali, et oli wõimata teda kuidagi lutu abil rahustada.

Hella wõttis lapse sülle ning kisa waikis jalamaid nagu lõigatult.

Raskete, lohakate sammudega ilmus Andres magamistuppa.

Hella ulatas talle lapse ning näitas siis pisikese Reeni ristimiskleiti, selle enese kehale laotades.

Andres pani lapse tagasi hälli ning waatas suure huwiga roosa paelakestega õhulist kleidikest.

„See ju päris waht, polegi nagu riie," katsus Andres kleiti käega, „ennäe, mis te siin kõik pole walmis meisterdanud."

Hella seisis ta kõrwal rõõmust õhetawate paledega ning seadis siis kleidikese hällis siplewale tüdrukule.

„Waata nüüd, Andres, just kui ingel on teine!“

Andres muigas, lõi oma laia kämbla ümber Hella peenikese piha ning lausus:

„Oled mul aga peenikene ja wäikene, just kui tütarlaps, ega wõõrad wist usugi, et oled naine.“

Reeni waatas seda abieluidülli. Kuis oli küll tôepoolest Andrese jutt ôige. Hella oli ikka weel nii tütarlapselikuks jäänud, pisikene ja kleenukene, kadus nagu ära suure laiaôlalise Andrese kõrwale. Ja kuis oli ta siiski sarnane Dagmarile, eriti näost. Kaswult oli küll palju wäiksem ja juus palju heledam, peaaegu mee wärwi kollane, kuid suu suur ja hästi wormis nagu Dagmarilgi. ‚Nad on môlemad isa moodi.' mõtles Reeni, ‚ja mina olen täitsa nagu ema. Ema moodi tütred pole aga kunagi õnnelikud. . .‘

„Kas õpetaja jääb ka pärasteks siia?“ küsis Hella.

„Nii ta küll lubas.“

„Ah nii,“ rõõmustas Hella. „No siis on Dagmaril lõbu ja lusti laialt, ta ju poissmees.“

„Noh, ta on wast Reenile kohasem, ôpetajad on ikka tõsised mehed, ega nad heputamist ei salli," arwas Andres.

‚Igalpool ikka Dagmar ja Dagmar,' mõtles Reeni, ‚kui ometi pääseks sellest meelenukrusest!' Tõusis püsti ning awas ukse, et wäljuda.

„Reeni, kui aeda lähed, siis ole kallis, korja need õunad maast, waata, korw on werandal," sônas Hella.

„Küll tüdrukud korjawad, ära kuulegi, Reeni, mis ta sust ilmaaegu sunnib!" keelas Andres.

Reeni siirdus aga aeda, wôttis korwikese ning hakkas õunu korjama. Ôhus tundus juba niiskust ja külma. Siin ja seal teeradadel olid weelombid. Taewas peegeldus neis kuidagi tõsiselt ja madalalt. Ôunapuu-oksad paendusid nukralt ja waewatult õunte raskuse all. Ja mõlemad kased aiawärawa juures olid juba ladwast kuldkollased. Tuul raputas hooti suure jõuga puid ning siin ja seal kõlasid õunte langemisest tumedad mütsud.

Reeni tõmbas jakikese koomale. Jalasääred olid siniseks muutunud külmast tuulest ja sitsikleidike keris end kõrgele ja kõwasti ümber keha.

Ta istus pingile. ‚Kuis wõib olla küll tulewal sügisel, kas on kõik ikka weel nii

nukker?' Suur pruun karwane karjakrants Mursi kôndis saba liputades Reeni poole ning ta järel wäike rebastetaks. Mursi pani oma suurte kõrwadega pea Reeni sülle ning peksis sabaga wastu pinki. Taks jäi aga natuke maad eemale seisma, waatas weidi ringi, tuli siis lähemale ning seadis enese istuma kahele käpale, nähes, et Reeni sõi midagi.

Reeni ulatas talle raasukese õuna, kuid Taks sülgas selle paheksunult wälja ning tegi minekut. Kõndis aiawärawani, istus sinna ning waatas aiaprao wahelt wälja tänawale.

,Kas peaks Eerik weel mõtlema mulle? Wahest ehk tulen talle siiski meelde?' arutas Reeni. ,Ja — aga, mis olekski sellest kasu, armastusega ei mõtle ta mulle enam, ega pole wast kunagi waremgi mõelnud. Kuid — miks ta muidu mulle kirjutas? Tunneb ta siiski mingit igatsust?... Kui õige kirjutaks talle! Aga ei, ei — seda mitte...' nii ristlesid Reeni peas mõtted, lootusetud ja nukrad. Lendasid kui linnuparw üksteise järele ta peast läbi, ühtki aga ei wôinud neist kinni püüda.

Mursi laskis kôhuli Reeni jalge ette. Jahe oli Reenil, tuul puhus wiludasti, kuid nii hea oli siin istuda, ei saanud kuidagi üles tõusta. Wõttis kingakesed jalast ning

pani oma paljad jalad Mursi seljale sooja karwa sisse.

‚Kui tuleks äkki Dagmariga Eerik kaasa, mis siis oleks!' Seda ei juhtunud muidugi kunagi, seda teadis Reeni, kuid nii kibeles sedasi ettekujutusi luua ja ta imestas, kuis wôis nii wõrdlemisi rahulikult kõigele sellele mõelda, kuis oli juba harjunud mõttega, et Eerik armastab Dagmarit. Ja siiski oli ikkagi wäike lootussäde südames, et Eerik igatseb ka tema järgi...

Taks haugatas wärawa juures ning kaapis käpaga mulda. Ka Mursi kargas püsti ning kihutas Taksi manu. Kôlatas kooris nende haukumine. Reeni tõusis üles ning waatas wärawa suunas — keegi wõõras pidi tulema.

Ta keelas koeri ning kõndis kruusast teed pidi wärawa juurde. Tõusis aluspulkadele püsti ja waatas tänawale. Eemalt tuli — isa!

Noolena lendas Reeni talle wastu:

„Tere, papa, kuis sa nii äkki siia said?"

„Eks ma ikka tulnud, kus ma's muidu nii äkki siia sain," naljatas Rennit ning ulatas talle käe. „Tulin jah nii weidike warem, oli siin Andresega asju ajada. Lähen kohe jälle õhtul tagasi ja tulen siis uuesti ristseile."

„Lähed tagasi weel?"

„Jah, on sääraseid asju. . ." ümatas wanamees niikui kohmetudes ja püüdis siis juttu mujale keerata: „kuis siinne rahwas ka elab, mis pisike Reeni teeb, ma pole ju teda weel näinudki."

„Noh, päris hästi — meil siin ju suure peo ettewalmistused täies hoos käimas. Mis ema ja. . . mis ema teeb ka?" sõnas Reeni äkki keelele tikkuwa Dagmari nime alla neelates.

„Niisamuti ikka — karjatab ja tülitseb. . ."

Astusid aegamööda aeda, maja poole.

„Kas Andres on ka kodus?"

„On küll, ja nüüd läheme küll tuppa, teised ei teagi, et üks külaline juba pärale jõudnud. Ja pisikest Reenit pead sa ka ometi nägema! Imelik, kuis sa nii ilma etteteatamata tulid, sul on wist wäike wigur seal taga!" rääkis Reeni ning naeris rõõmsasti.

Wanamees lõi samuti muigele, kuid see tundus ilmselt tehtuna ja kibedana.

„Papa! Tohoh, wanamees säh!" hõikas sealsamas Hella werandaukselt, jooksis suure õhinaga külalisele wastu, ei lasknud teist teretadagi, waid wedas wanamehe kohe magamistuppa hälli juurde.

Ka Andres läks neile järele. Teretas äia südamlikult ning tõi kapist kohe wiina-

pudeli ja klaasid. Ka wanaperenaine kuulis wõõrast jutukõminat ning tuli tuppa külalist terwitama.

Imetleti pisikest Reenit ning tema uhket esimest kleidikest. Kuid klaaside täitudes kaldus jutt warstigi wiljasaaki ja majapidamisesse puutuwaisse asjusse ning Reeni wäljus.

* *
*

Alles wiiwukese hiljem, Hellat aias kohates, sai Reeni teada, mispärast isa nii äkki maale oli ilmunud. Isa tahtwat Andreselt raha wõlgu saada...

„Kas siis tõesti nii halwasti juba?“ küsitles Reeni kohkunult.

„Nähtawasti,“ arwas Hella kurwalt pead noogutades.

„Ei tea, kas Andres annab?“ küsis Reeni.

„Ega tal wist pole anda. Halb küll, aga ega meil seiswat raha pole.“

Reenile lôi nagu piste südamesse. Pikkamööda sammus ta toa juurde, jäi söögitoa ukse juurde seisma. Uks oli irwakile ja sealt kaudu kuuldus selgesti isa ja Andrese jutukômin.

„Sadatuhat, see pole nii wäike summa,“ tähendas Andres just parajasti, kui Reeni ukse juures seisatas.

‚Sadatuhat?' môtles Reeni hirmuga.

„Ega ta wäike nüüd just küll ei ole. Ega ma seda arwanudki, et sa kohe raha saad anda, aga mõtlesin, et teed wast oma nimel laenu. Mul on see praegu wäga raske. Kui asjad jutis on, küll siis tasun jälle ilusasti ära," rääkis Rennit ning imes kärsitusega paberossi.

Reenil oli piinlik ja halb. Siis neidki teid pidi hea wanamees kôndima!

Kuid siingi ei saanud Andres kuidagi wana Rennitile wastu tulla.

„On siin talu peal seda laenu küll ja küll! Näed, kewadel tegin suure laenu, aga see läks selle kuiwatushoone peale. Puuduski tuli weel. Pean isegi nii kui nii warsti linna sõitma, et uut laenu teha. Näed, neid õnnetusi on ka maakohas nii palju: hobune lôppes maha. Minewa suwi oli ka nii wesine, eks see ole heina süü wist, et nii loomi sureb. Üleaedsetel suri mullu kewadel kohe kaks hobust järjest. Allkirja wahest ehk wõiksin sulle küll anda, wast saad ehk ise teha."

„Kui sul nüüd wäga halb pole, siis oleks küll hea, kui sellegi saaksin."

Reeni pöördus aeda. Liig piinlik ja halb oli seda kõike pealt kuulda.

* * *

Juba pandi wäljas isale hobust wankri ette. Reeni lubas ise ta jaama wiia.

Isa oli päris lustlikus tujus, kui jaama sõitsid, ning Reeni ei usaldanud enam juttugi teha rahaasjadest, kuigi nii wäga oleks tahtnud kõigest sellest lähemalt teada.

Alles jaamas jumalagajätul, küsis Reeni nagu muu seas:

„Arwad nüüd, et saad jutti oma asjad?"

„Peaks ikka saama. Terwita kodurahwast, pühapäewal, siis oleme kôik jälle siin."

10.

„Wally, nüüd wiska küll uni silmist," tôukas Dagmar Wallyle külge. Mõlemad puhkasid aidalakas heintel. Dagmar oli Wally suureks ristsepäewaks maale kaasa wõtnud.

„Magame wast weel natukene, ega kell weel kuigi palju pole."

„Ära môtle midagi," wõttis Dagmar padja alt uuri ning katsus uniste silmadega numbrilauda näha.

„No jah, kell saab pool neli ja Andres sõitis juba tükk aega tagasi õpetajale järele. Kell wiis algab see jant peale."

„Ei tea, kuidas see ôpetaja peaks ka olema?"

„Oi, tore! Oota, ma näitan sulle ta pilti. Hella oli lehest wälja lõiganud, päris kompwek kohe."

Dagmar wõttis käekotist pildi ning ulatas selle Wallyle. Nägu oli ajalehe-paberil küll weidi ähmane, kuid wõis siiski aru saada, et oli alles noor poiss ning wõrdlemisi meeldiw.

„Ja poissmees on ta ka," wôttis Dagmar Wallilt pildi ning uuris seda weel õige põhjalikult.

„Ah poissmees!" imestas Wally, „kui wana ta peaks siis olema — pildi järele on raske öelda."

„Noh, küllap 30 on ikka juba kindlasti, kust ta muidu õpetaja kohale sai tulla,' arwas Dagmar ning hakkas Wally käekotist peeglit otsima.

Wally tômbas äkki käekoti ära.

„Mis sul seal siis nii minu eest warjata on?" küsis imestusega Dagmar ning tegi haawatud näo.

„No ära nüüd kohe haawatud ole, ma näitan." Wally wõttis käekotist suure kiwiga sõrmuse ning waatles seda meelitatud muigel.

„Mõtle ometi, kui ilus! Kust sa selle said?"

„Ma teinekord räägin — sellepärast ei tahtnudki praegu näidata. Teinekord,

kui rohkem aega on, siis seletan. Mul on niigi sulle palju rääkida. Olen ikka õhtuti, peale töö sinu pool käinud, aga kus nüüd sina — lõhud wäljas terwed päewad ja ööd, ei sind leia kunagi kodus! Ja minu pool ei näita sa ennast ka enam mitte kunagi. Mul on sinu järele teinekord kohe nii suur igatsus,“ seletas Wally ning punastas miskipärast.

Dagmar seadis sõrmuse sõrme, sirutas käe eemale ning waatles mõnuga helkiwat rôngast. Waewalt kuulis ta, mis Wally seletas.

„Oi kuule, see roheline kiwi sobib mu rohelise kleidi juurde toredasti!“

„No pane sõrme täna õhtul, mina saan teda ju igal ajal kanda.“

Dagmar otse kiljatas rõõmust ning haaras Wally ümbert kinni, suudles teda mitu korda põsele.

„Kuule Wally, sa oled ju päris ingel!“

„Ah mine nüüd, ma ei teadnudki, et ta sulle nii meeldib. Oleksin kohe annud.“

„Eks näe, kas õpetaja tantsib ka?“ algas Dagmar uuesti ning ei wõtnud silmi sõrmuselt.

„Wist küll mitte, ta ei wõigi, ega maarahwas säärast asja ei salli.“

„No küll ma ta tantsima wean,“ sädistas Dagmar ning wiskas teki pealt ära.

„Nüüd marss, lähme alla, peseme ja paneme riidesse. Kell 5 on ju ristimine."

All magamistoas seadis Reeni parajasti Hella soengut, kui Dagmar ja Wally sisseastusid.

„No Hella, kuis on, kas kardad ka, et laps pirisema hakkab?" wiskas Dagmar nalja ning sikutas wäikest Reenit jalast.

Hella oli enese ilusasti ära ehtinud. Siidikleidis, üleni walge, nagu oma pulmapäewal. Seisis peegli ees ning tundis isegi rõõmu.

„Ei tea, mis Andres ka ütleb, kui sind näeb. Sa näed wälja meist kõigist palju ilusam!" arwas Dagmar.

„Wõi mis ta siis ikka ütleb, eks ta näe mind igapäew."

„No egas sa alati nii ilus pole," wiskas Dagmar, jalgadega weekausis sulistades"

Reeni waatles eksiwa pilguga aknast wälja. Midagi rasket nööris ta kurgus. Iga Dagmari sõnahelgatus lôikas nagu nuga ta südamesse.

* * *

Ristimine möödus sujuwasti. Ja kui tuli laudaistumine, siis sattus Dagmar nagu kogemata õpetaja kôrwale. Noor pastor oli waikne ja tagasihoidlik, seal juures siiski üsna lahtise jutuga, nagu Dagmar ta kõrwal istudes märkas.

Dagmar ei lasknud igawust tunda oma lauanaabril. Wôrdlemisi õnnestunult wedas ta jutu kirjandusele, lootes, et see aine ôpetajale kindlasti meeldib. Ja Dagmar tabaski õige koha — pastor läks koguni elawaks, kuuldes tüdruku kauniski asjakohast juttu. Ja Dagmar seletas ning targutas, kasutades kunagi kustki kuuldud wõi juhuslikult loetud arwamusi ühe ja teise kirjaniku kohta. Sealt kaldus jutt teatrile

„Armastate te teatrit?" küsis Dagmar.

„Armastan, kuid käin harwa."

„Miks nii?"

„Esiteks — pole midagi waadata."

„Aga teiseks?"

„On mul palju tööd, pole aega."

„Ja teil pole igaw nii alati töötades?"

„Töö, ma usun, just päästab igawusest... Kuidas muidu saaks üldse weeta aega?"

„Aga armastus ja..."

„Waatan armastusele ja abielule wäga tõsiselt. Abielluda on kerge, kuid kuidas pärast elada..."

„Ah nii tõsiselt wõtate seda asja.."

„Mõtlen, et wõib ainult siis abielluda, kui tõepoolest armastatakse inimest ja ka austatakse..."

„Te wististi pole kunagi weel armastanud?" lükkas Dagmar äkki uudishimulise

küsimuse lendu ning kohmetas isegi lause julguse üle.

„Peaaegu nii," wastas õpetaja ning muutus weidi roosakaks näost.

Dagmar hakkas otse huwiga waatlema seda noort õpetajat, kes oli oma tõsiduse ja ameti juures siiski nii otsekoheselt lihtne. Ja huwitaw oli ta wälimus. Tumedawõitu wähe kähar juus üle pea kammitud, silmadel eriline sügaw läige, suu aga sõna tõsises môttes ilus ning ihar. Ja käed — millised käed tal olid! Nii peened ja aristokraatlikud ja kui ilusasti môistis ta kahwlit ning nuga trawitada! Dagmar otse kiindus oma pilguga nendesse ilusatesse kätesse.

„Kas tantsite?" küsis Dagmar.

„Jah, wahel."

Säärast meest polnud Dagmar weel kunagi kohtanud. See oli hoopis teisest lõikest, kui ta seni oli harjunud nägema.

Tõsine ja waikne, sealjuures aga lahke ja mitte põrmugi sõnaaher. Ning Dagmari alateadwuses lipsas juba kahjutunne, et ta elas nii kaugel linnast.

Kui lauast üles tôusti, oli Dagmar weendunud, et ta teatud mõju ôpetajale oli awaldanud. Noor pastor oli temast kindlasti huwitatud! Ja see tähendas Dagmari enesetundele ning wôimuhimule kõditawat mõnu. Ta oli juba walmis kirikhärra käe

alt kinni wõtma ja teise tuppa sammuma, et seal otsemaid tants lahti lüüa, kuid äkki ilmus proua Rennit, kohwist ja askeldusist õhkuwalt punane, ning kamandas päris käskiwalt:

„Sa lippa nüüd aita ja too sealt õunu juurde — hakkawad otsa saama!“

Polnud midagi parata, ei kõlwanud kuidagi emaga nägelema hakata. Dagmar lippas aita ja kui tagasi jõudis, leidis ta õpetaja Hellaga saalis walssi tantsimas. Peale selle tantsis ta Reeniga ning Dagmar, seistes grammofoni juures, jälgis õpetajat teatud trotsiga. Imelik, lauas oli neil niisugune mõnus jutuajamine ning nüüd ei näinud enam teda tähelegi panewat!

Higised tantsijad asusid istuma. Reeni läks õpetaja saatel söögituppa. Dagmaril kihwatas rinnus. — Nii siis, Reeni katsus maksku mis maksab õpetajat enese küüsi püüda! Dagmar asus ukse juurde ning waatas söögituppa. Reeni ulatas õpetajale parajasti juua. Nii — nii, päris kodune juba see olemine!

Keegi maapoiss lähenes Dagmarile ning palus wiisaka kummardusega teda tantsima.

„Praegu laulab ju keegi grammofonil!“ wiskas Dagmar hoolimatult ning piilus ise õpetaja ja Reeni poole.

Nüüd istusid mõlemad akna juurde laua äärde. Dagmar asus pilku neile heitmata suure söögilaua juurde, kus jutlesid mõned wanemad taluperemehed ning perenaised. Läbi lahtise akna kostsid wäljast juba mõne mehe häälitsused ning laulujorud.

Wahetewahel laskis Dagmar mõne möödaminewa pilgu õpetajale ning Reenile libiseda. Jutlesid üsna mõnusasti ning wahest naersid isegi päris kõwasti. Kuid äkki, Dagmari suureks imestuseks, tõusis Reeni ning lahkus toast.

Õpetaja asus suure laua juurde ning wõttis osa peremeeste jutust. Siin istusid ka Andres ja wana Rennit, ringikäiwast õllekannust juba heal tujul. Pastor lõi wanameestega klaasid kokku ning need läksid weel enam hoogu, nähes kirikhärrat endiga nii hästi sobimas.

Noored olid saalis juba seltskondlikkude mängudeni jõudnud, ning läbi lahtise ukse kuuldus, et oli käimas pantide lunastamine.

Dagmar pidi juba tõusma, et kutsuda õpetaja ja minna saali ka kaasa mängima, kuid ei tihanud siiski nii jalamaid juttu alustada. Wiiwitas ja kõhkles ning olidki lõppenud need mängud saalis. Juba kutsusid grammofoni helid tantsule. ‚Nüüd

kutsub ta mind!' mõtles Dagmar ning weri õhkus palgedesse.

Juba tõusiski pastor üles. Dagmar ruttas saali ukse juurde ning jäi sinna seisma. Kui ta silmad üles tõstis, et õpetaja möödudes naeratada, kõndis see hirmus olewus parajasti Reeniga saali tantsima!

,Häbematu!' wihastas Dagmar ja ruttas saali. Mis wõis ometi selle õpetajaga olla, ta nagu ei pannud teda enam tähelegi, nagu õhk oli ta sellele peenete, aristokraatlikkude kätega poisile! Ja ometi kohwilauas. . .

Ja kuis Reeni edwistas! Kuis laskis oma mustadel lokkidel otsaesisele langeda ja kuis wiskas siis pea kuklasse. Ja kui ilusasti nad kahekesi tantsima sobisid! Dagmaris otse põletas kadedus. Jaa — midagi polnud parata. Reeni oli tôesti ilus. Kindlasti ilusam, oo, palju ilusam kui tema, seda oli ta ju nii palju pidanud kuulma. Ja silmad särasid Reenil. ,Wist on tublisti napsu wisanud, kust see wagane nunn muidu selle julguse wõtab nii ülbelt ôpetajale otsa waadata!'

Dagmarisse asus säärane nukrus ja wiha, et wõimata oli pisaraid tagasi hoida. Ruttas pool joostes magamistuppa, et ennast weidi rahustada, kuid ka seal olid wanad tädid lapse juures. Wiskas enese siiski woo-

disse sirmi taha. ‚Mine tea, kas Eerikki armastab mind, wahest ehk unistab ikka weel Reenist? Ja käib ainult sellepärast weel minuga, et Reenit pole tal wõimalik enam näha...' Dagmar ei uskunud isegi sääraseid môtteid, kuid südametäiega piitsutas end siiski nendega.

Hella tuli kustki kraameldades ja waatas sirmi taha. „Noh, mis sina siis siin nukrustad, mine ometi saali teiste noorte hulka! Kuhu sa õpetaja jätsid, lauas amiseerisite nii hästi?"

„Ah jäta nüüd oma õpetajaga, mulle ei meeldi ta, wana wiimane tõhk."

Kuid kaua ei kärsinud Dagmar siiski magamistoas lamada. Süda kuidagi kripeldas ja otsis trotsi. Olgu peale, kuid ôhtusöögil wôtab ta ikkagi selle jonnaka pastori oma hõlma — oodaku aga!

Saali tulles polnud ei õpetajat ega Reenit näha. Nurgas istus Wally kellegi noorewôitu poisuga lobisedes, suu ja silmad naeru täis. Dagmar waatas ringi, mitte ühtki wiisakat nägu, kôik tühmakad maapoisid...

‚Tont wôtku neid piimahabemeid!' Dagmar keeras kärsitult ringi ja suundus aeda. Werandal seisis terwe salkkond rahwast, nende hulgas Reeni ning õpetaja.

‚Kui ometi kord tuleks lauda istumine! Jah, aga — mis sellestki kasu, kui talle ikka Reeni meeldib, mis see kõik aitab!' Imelik oli see ôpetaja, kuis ta nii üldse ei pannud teda tähele! Kas Reeni teda niiwôrt kinni hoidis, wõi mis wiga see pidi küll olema, seda ei mõistnud Dagmar enesele küll kuidagi ära seletada.

Kuid lõppeks, kui paluti õhtusöögile, selgus ometi, et Dagmar pidi wiimase lootuse õpetaja peale peast wälja heitma. Reeni ning õpetaja istusid juba rahulikult westeldes laua otsas, kui Dagmar oma toolile pettunult laskus...

Kuidagi möödus ometi see igaw õhtusöök. Ja Dagmar asus grammofoni juurde ning keeras wahetpidamatult wänta, tigedalt ja pahuralt. Hiljem aga lõi heituwalt käega ja tantsiski ühe-teisega ning lõppeks leidis enesele päris huwitawa kawaleeri, kellega oli päris mõnus piinawat tuska hajutada.

See tiirles otse imestamiswäärt kannatlikkusega Dagmari ümber. Tantsis hästi ning pärast jõi Dagmar aias sirelite all sinasõprustki. Jôid päris hariliku korra järele, wahetades klaase ning lôpuks suudeldes. Hiljem kuulis Dagmar Hellalt, see olewat rikka kaupmehe poeg, suur looder ja naistekütt. Kuid poiss oli kena ning

riietatud elegantselt. Ta märkis Dagmari aadressigi oma taskuraamatusse ning palus luba Dagmarile mõned sõnad kirjutada. Dagmaril ei wõinud ju olla selle wastu kõige wähematki.

Juba laulsid kuked kolmandat korda. Hommik hõbeles. Paljud külalised olid ära sõitnud, nende hulgas ka õpetaja. Reeni puhkas juba rahulist und, kui Dagmar Wallyga, oma kawaleerid jumalaga jätnud, magama heitsid.

Kaua sosistasid nad weel oma muljetest ja kihistasid naeru.

Möödas oli see suur pidu, mis oli tõotanud Dagmarile alul palju ja lõppeks ometi wiltu läks.

11.

„Dagmar, armas!...“

Dagmar muheles lustlikult, kui ta kirja awas ning toda armusügawat pealkirja luges. ‚Oi sina rumalakene wanapoisikene küll!‘

„Mu kallim, ööd ja päewad seisab su pilt mu silmade ees!...“

Dagmari huuled tômbusid meelitatult naerukile. Nii, nii — ja küll olid aga sel Akselil kôik kirjad alati nii korralikult maalitud, just kui trükimasinaga lükitud... ‚Kantseleirotikene ikka oled mul — maalib igapäew numbreid ja nii sellega ära harju-

nud, et mullegi kirjutab just kui mõnda ametlikku kirja...'

„Kui sa wiimati Tallinnast lahkusid ning minu jaama kurwalt maha jätsid, oli mu süda üsna rahul. Sest sa olid ise mulle ju kinnitanud, et armastad mind endiselt. Nüüd pole sinult aga juba mitu aega kirja saanud, ja mu süda on rahutu ning piinab mind alatasa. Olen nagu tulistel sütel ja kôik on kirju peas...

Ei tahaks sind küll tülitada sääraste asjadega, kuid pane ennast minu seisukorda ja ma loodan, sa saad minust aru. Asi seisab nimelt selles, et ma pean järjest kahtlema su aususe ja armastuse juures. Kas on need nüüd laimujutud wõi on see siiski tõsi? Selles tahtsin ma nüüd kindlale otsusele jõuda. Ma tean, kirjateel on ju täitsa wõimata kõike ära selgitada, kuid kirjutan sulle sellepärast, et teaksid, et sind kahtlustan, kuna muidu oleks see wäga alatu minu poolt — säärasel korral, kui oled ilmsüüta..."

,Tohoo!' luges Dagmar wiimast lauset. ,Mis jutud need siis jälle on lahti lastud?'

„Kuulsin eila ühe sõbra käest niisugust juttu, mis mul külmawärinad üle ihu ajas. Sa olewat kellegi nooremehe Eerik Massoga wäga sõbralikus wahekorras, ning sind on tema pool õige sagedasti näh-

tud, isegi teinekord öö ajal. See on mul küll wäga raske sinust uskuda, aga et see kindlast allikast tuli, siis ei tea ma enam isegi, keda uskuda. Sa mulle muidugi wäga pikalt kirjutada ei saa, kuid tähenda nii umbes omas kirjas, kas sa üldse tunned niisuguse nimega isikut ja kuiwõrt sa temaga oled kokku puutunud. Ma ei tahaks ju sulle teha mingeid etteheiteid ega järelpärimisi, mu wäiksekene, kuid nagu sa näed, sunniwad mind selleks wäga täbarad asjaolud.

Esialgu palun sind — kirjuta mulle! Talwe poole loodan ma aga ise wõimalusi leida, et saaksin Tartusse sõita. Siis teeme asjad selgeks — on ju weel ka su ema ja isaga lôpulikult läbi rääkimata. Loodan, et sa seletad mulle nii, nagu tõepoolest on.

Anna mulle andeks, wõib olla, et sind wast siiski asjata süüdistan. Kuid usu, mu piinlew süda sunnib mind selleks. Suudlen sind! Sinu Aksel."

Dagmar wajus otse longu, lugenud kirja lõpuni. Siis nimigi juba teada! Kes wôis küll see ettetibistaja olla? Ükskord oligi öösel käinud ja juba Tallinnas teada! Mida rohkem Dagmar asja üle järele mõtles, seda rohkem tundis ta enese pigis istuwat. Mis öelda? Et ei tunne üldse mitte Massot — seda ometi ei wõi, sest Eerik wõib ju

tänawal wastu tulla ning ei saa ju kuidagi Eerikule teretamist ära keelata. Wastus tuli aga kohe kirjutada, sest mine tea, wanapoiss wõib jalamaid siia sõita, kui kirja ei saa. . .

Dagmar asus laua juurde kirjutama. Kuid see oli wisa edenema. Mitmedki kirjaalgused lendasid paberikorwi, kuni lôpuks tuli siis see õige — lühike ja kindlasti kõigilt kahtlusilt jalgu alt äralööw:

„Armas Aksel!

Kui sa mind weel nii häbematult kahtlustad ning iga laimujuttu usud, siis olgu meie wahel kôik lôpetatud. Môtle ise, mis tunneksid, kui mina sind niimoodi kahtlustaksin?

sinu Dagmar."

Ta kleepis kirja ning oli enesega täitsa rahul. See pidi igasuguse kahtluse Akselilt ära lõikama. Kui kaua siis temagi kannatus wõis kesta, kui nii alusetult ja ilmaasjata süüdistati ja näriti! Äge ja kategooriline wastus oli praegusel korral kui loodud. Sest igasugune heasüdamlikult seletamine wõis Akselis weel enam kahtlust äratada. Harilikult katsub ju inimene just siis teist õrnalt ja ettewaatlikult ning kannatlikult kohelda, kui ta teise wastu millegiga on patustanud.

Kell lôi 7. Selgesti kostsid kôrwaltoast seitse lööki. Paras aeg minemiseks Blaubriku juurde. Dagmar tõmbas palitu selga, seadis lokikesed kübara alt wälja ning kohmitses siis tasahilju trepist alla, et emale oma wäljaminekut mitte kuuldawaks teha.

* * *

Weidi hiljem istus ta juba Blaubriku juures ja jôi teed. See oli Dagmarile otse mõnusaks harjumuseks saanud — õhtuti Blaubriku juures olla. Igasugused suupisted ning rikkalikud maiustused aitasid heale olemisele suuresti kaasa.

Kuid täna, nagu imelikul kombel mõni eelminegi kord, ei tunnud Dagmar sellest kõigest enam suuremat lõbu. Igawaks nagu tükkis pikapeale minema see alaline ainult kahekesi koosistumine. Ja kõnelda ei olnud ka ôieti millestki. Warem oli Blaubrik nii sageli kõnelnud naisega lahkuminemisest, kuid wiimastel nädalatel oli see jutt kuidagi kõrwale jäänud. Ning tänagi ei saanud Dagmari süda ennem rahu, kui hakkas sellele teemale westlust juhtima, kuigi ôrnalt ja ettewaatlikult:

„Kui saaksime eluaeg niimoodi õhtuti istuda! Warsti tuleb aga su naine, ning siis...“

Dagmar laskis pea käe najale ning waatas kurwalt banaanile, millelt parajasti wedas koort.

„Wast saame ka," wastas Blaubrik ning lükkas weiniklaasi Dagmari käe juurde, „joome meie ônne terwiseks!"

‚Wast saame ka...' torkas nagu nõelapiste Dagmari rindu, ‚w a s t! Siis ta polegi päris kindel sellele!'

Ta tõstis klaasi ning kurbuse- ja üksiti wihatunne tõusis tal Blaubriku wastu.

„Miks ütled sa: wast, kas... kas siis..." tõukas ta pooliku küsimuse ning waatas pisaratest särawate silmadega Blaubriku otsa.

„Miks Daagi siis kohe nii kurwaks läheb! Rumal laps, armastan sind... ja kuis wõid sa selle juures weel kahelda," lohutas teda Blaubrik ning silitas ta pruune üle rinna langewaid poollahtisi palmikuid. „Ütlesin ainult sellepärast: wast, et — kes teab mis wõib juhtuda. Ei wõi ju kunagi millelegi nii kindel olla."

„Ma ei saa aru, mis sa sellega öelda tahad? Mis wõiks siis juhtuda, sa armastad ju mind, mina sind samuti, ning ma... ma tõesti ei saa aru!"

„Kuid kas läheb armastajatel alati nii, nagu nad tahawad? Sageli kipub just neil wiltu minema."

„Ma saan ju aru küll, kuid milles siis meil takistusi wôiks tulla? Ma lihtsalt ei mõista enesele midagi ette kujutada. Peaasi on ju, kui inimesed tahawad," seletas Dagmar juba ägedalt.

„Ei, kallis, tahtmisest on wähe, sest meie pole sageli juhtijad. Wõib tulla mõni tõke nagu taewast, ning ongi kôik möödas. Ma ei ütle ju, et kindlasti nii peaks tulema, ma ainult seletan sulle, miks ma selle sõna: wast ütlesin."

„Ma tean nüüd, mis sa kardad!" hüüdis äkki Dagmar ning kargas püsti. „Sa kardad, et su naine ei anna lahutust!"

„Ka see wõib olla," ütles Blaubrik ja silitas kärsitu liigutusega oma weidi halliks läinud juust.

„Jumal küll!" kohkus Dagmar, „ja sellele sa ennem ei mõelnudki. Mis siis küll saab... siis on ju kõik otsas..."

Blaubrik astus ta juurde, pani oma käed ta tukslewate õlgade ümber:

„Ega's see nii kindel pole. Loodame kôige paremat, praegu pole ju põhjust weel nukrutseda."

Dagmar lükkas wihaga ta käed eemale.

„Ära puutu, sa ei armasta mind enam nii!..."

„Kuidas ei armasta? Daagi waatab mulle otsa, waata ometi mu silmadesse! Kas

tõesti saad sa uskuda, et need silmad ei waata sind enam armastusega?"

Blaubrik katsus Dagmari pead wägisi üles tõsta ja talle otsa waadata, kuid tüdruk rabeles lahti ning jooksis teise tuppa, wiskas enese sohwale. Peitis pea patjadesse. Rebis ägedusega sõrme ja sõrmust, mille oli jätnud ristseist saadik enesele ehteks.

„Kuis oled ometi nii närwiline! Pole ju mingit põhjust minu peale pahane olla!" seletas Blaubrik ning kohendas patju. „Kuis wõid sa sellest siis wälja lugeda, et ma sind ei armasta, kui ma waid oma kartust awaldasin, et meie unistused wõiwad nurja minna."

„Aga, mis siis küll saab, kui see nii läheb, nagu sa kardad?" tõstis Dagmar pea ning waatas täis hirmu ja ahastust Blaubrikule.

„Kord ta ju ometi annab, kui ta näeb, et ma temaga enam sugugi elada ei taha," wôttis Blaubrik kogu oma tarkuse kokku, et Dagmarit rahule sundida. „Ja tead, ma ei kardagi ju nii wäga, kuid mul on enam hirm sellepärast, et ehk sina tüdined minust. Ma pole ju enam môni noormees. . ."

„Mina sinust!" lõi Dagmar oma käed ümber Blaubriku kaela, „mina sinust mitte kunagi! Oled nii armas, mu halli juustega

poiss. . ." sosistas ta ning süda lõi hoopis kergemaks.

„Waata nüüd, milline mu Daagikene on! Nukrustab, ilma et oleks põhjust ja trööstida ka end ei lase. Näed nüüd, küll läheb kõik hästi. . ."

„Aga tead mis," turgatas Dagmarisse äkki uus mõte, „kui naine tagasi tuleb, siis tead, mis sa teed?"

„Jah?"

„Sa koli tema juurest ära ja siis on ta sunnitud sulle lahutust andma."

„Hm, see on ju küll". . . näppis Blaubrik alumist huult, „jah seda nüüd küll. . . aga. . . sellest tuleb ju siis awalik skandaal. . ."

„Mis skandaali sealt ikka tuleb! Sa kolid ära ning ega ta siis sulle järele ikka ei tule. . . ja . ."

„Ei, ei, see ikka wist ei lähe — inimesed hakkawad ilmaaegu keelt peksma. Pole mingit lusti päewakangelaseks saada."

„Ah sa kardad siis skandaali! Sa jääd siiski tema juurde! Aga tead, mis ütlen sulle. . ." widutas Dagmar wihast silmi, „seda ma küll wälja ei kannata! Ei, see on otse wõimata, ma ei wõi môelda sellele. . . see. . . see on ju. . . Tead mis. . . siis teen mina awaliku skandaali!" hüüatas Dagmar ja peaaegu karjus wiimaseid sõnu.

Nüüd oli Blaubrikul juba raskem nuukseisse wõppuwat tüdrukut rahustada. See oli juba hüsteeriline nutt, kõwa ja karjuw, ning Blaubrikul tõusid ihukarwad püsti, mõeldes sellele, et kõrwalüürnikud seda kõike kuulda wõiwad.

„Daagikene, saa ometi aru, ma teen ju kõik, mis sa tahad. Ma ei teadnud, et sa seda nii wäga soowid. Muidugi kolin ära, ma ei saagi teisiti. Waata... wõta nüüd raasuke wett, rahune ometi, ma rääkisin weidi ettewaatamatult. Daagikene, kuuled sa, ma teen ju nii nagu sa tahad..."

Kuid Dagmar tegi, nagu ei kuulekski midagi. Hoop oli antud, nutuwalang woolas ning polnud kuigi raske weidi tagant hoogu anda...

Blaubrik hoidis kahe käega pead kinni ning kõndis mööda tuba, jäädes wahetewahel sohwa ette seisma ning katsudes Dagmarit igasuguste lubamistega rahustada.

Pikka ja aegamööda soikus wiimaks Dagmari ahastus. Kuuldusid weel üksikud luksed ja hääletõmbed. Blaubrik istus sohwa äärele ning wôttis tüdruku pea käte wahele ja katsus talle weini anda.

„Kas on parem juba? Nüüd on ju möödas... Kuidas Daagikene ometi nii ärritus. Oled sa ikka weel pahane oma hallipeaga poisi peale?... Waata nüüd,

on jälle hea," sosistas ta ning pühkis taskurätiga Dagmari silmi ja suud, „waata nüüd... sa polegi kurb, naerata nüüd weidi... nii — noh nüüd oled sa ju päris endine, kallis laps..."

„Aga sa kolid ikka ära?" küsis Dagmar ning toetas oma sasis pea Blaubriku õlale.

„Muidugi, mu Daagi, teen kôik, kõik, et sul ainult hea oleks."

Nii istusid nad kaua weel ning kui Dagmar lahkus, näitas kell juba kesköòd. Kuid hoolimata kõigest pidi ta weel maksku-mismaksab jaama ruttama kirja wiima — muidu oli äge lahing Tallinna poolt oodata.

Sammus lonkides ning hajameelselt, mõeldes weel järgi sellele põhjalikule stseenile, mille osaliseks waene Blaubrik oli saanud. Ja wäike kahjutunnegi nagu asus rindu, kui mõtles sellele, kuis oli Blaubrik teda nii kannatlikult ja armsalt lohutanud. ‚Ta on siiski nii hea mulle, ta hoiab mind ja hellitab kui last...'

* * *

Dagmar läinud, leidis Blaubrik, wäsinuna sohwale wiskudes, sealt helkuwa kiwikesega sôrmuse, mille Dagmar oli ägeduses sinna unustanud. Ta weeretas sôrmust ning kohmetus. ‚Imelik, kuis sattus see Dagmari kätte?... Kas siis tôesti Wally ta

andis?' Kuid lõppude lôpuks polnud see ju tähtis, hea oli waid see, et Dagmar ei teadnud, kust sõrmus pärit on. Muheledes wõttis Blaubrik rõngakese ning pistis westitaskusse.

12.

„Tibina“ jäi juba kaugele nõlwakute ja metsatukkade taha, kuid Reeni ei mõelnudki ümber pöörata. Nii hea oli kõndida piki teid, sahistada langenud lehtede kohewuses, hüpata üle loikude ja lompide — kord metsaradadel, kord maanteel, siis jälle kustki üle kuiwema nurme. Karedad tuuleiilid küll puhatasid üle lagestunud metsade ja põldude, kuid kiirel kõnnakul hakkas lõppeks soegi ja Reeni lõi, mõnda warjulisemasse kohta sattudes, palituhõlmad wallagi.

Oli jäänud kuhugi kaugele linn oma müra ja askeldustega. Nii kaugele, et ei tahtnudki enam siit metsade wahelt tagasi pöörata majade ja müüride rägastikku. Ja oli Eerikki tuhmunud päew-päewalt ja mälestuses nüridamaks muutunud. Reeni teadis, et ta päris tahtlikult — küll äärmiselt pingutades ja läbi walude surudes — järjekindlalt lihtsalt sõi enesest wälja seda poissi. Nii pala haawal, tund-tunnilt, päewpäewalt. ‚See pole wõimalik!' oli Reeni esmalt mõelnud, kuid märkas nüüd, et

ikka wähemaks jäi ta südames see põletisosa, mis kuulus Eerikule. Wähemaks ja tuimemaks muutus walu ning ahastus.

Nii palju oli enesega tegemist, mõtlemist ja hingeaskeldusi, et ei osanud siin ühetoonses maastikus igawustki tunda. Waatamata sellele, et peale „Tibina“ inimeste waewalt kellegiga oli sõna wahetada. Wast mõni naabruse inimene, mõni juhuslik külastaja ja... pastor, kes peale ristseidki oli paar korda nii — mööda minnes — sisse astunud.

Jaa, jaa, see pastor... Noor õpetaja kirikumõisast... Delikaatne ja tagasihoidlik, sümpaatlik oma ülalpeos ja walitud kõnelusis. ‚Tore mees, see meie kirikhärra, säärast ei leia juba nii kergesti!' armastas Hella tihtigi oma otsemat arwamist awaldada.

‚Tore mees!'

Reeni hüpatas üle loigu ja ei tunnud mingit paheksust, kui tegi jalad pritsmeist märjaks.

Ta ei saanud keelda — pastor oli meeldiw inimene. Ristseil oli neil niikui iseenesest sobinud wastastikune pooldawus, teatud heatunne westlusest ja ühesolust. Ja peo lõppedes oli Reeni eeluinakulgi weel tunnud tolle kaunimeelse mehe lähe-

dalolu. Südames põksus ja liigutas mingi mahedalt mõjuw wärinalõõsk.

‚See on waid sellest, et otsisin pääsu Dagmari ligiolekust tekkinud piinawast pahatundest — et ainult kellegagi mõtteid mujale juhtida...' oli Reeni mõelnud, kuid järgmisel hommikul oli see wärinatunne suurenenudki ja leidis enese koguni äkki mõttelt: ‚Ei tea, kas ta peaks weel kunagi siia ka tulema?'

Ja pastor tuligi. Aeti juttu, kõnniti aias, wallatatigi tagasihoidlikult. Ja sest ajast tundis Reeni, kuis Eerik taganes ta südameweerelt ikka kaugemale ja kaugemale...

„Tere preili!" kõlatas äkki kustki kõrwalt rõõmus hüüatus.

Reeni ahatas ja jäi kohkuwuses seisma. Lähemast metsatukast ilmus naerunäol noore pastori pikk sihwakas kogu, hüppas mõne hüppega üle maantee ja ulatas käe.

„Nii kaugele koguni kõnnite? Pidin just „Tibina" poole waatama tulema — jäi õhtupoolikul waba aega ja on kasulik seda wäikeseks jalatuuriks ära kasutada."

Reeni punetas ja õhkus. Silmad sädelesid, kuid sõnu ei tulnud. Sai waewu üle huulte:

„Tere! Nii äkki... Peaaegu ehmatasin..."

„Nägin juba kaugel puie wahelt, kuis kõnnitlesite mööda maanteed. Tulin sealt altpoolt läbi kuusiku. Ja siis mõtlesin, et ei oleks suur kuritegu preilit weidi hirmutada...“

„Ega's ma nii hirmunudki... Teil on nii hea tuju täna, midagi on wist õige hästi läinud?...“

„Ses on teil õigus — midagi on õige hästi läinud: tabasin preili Reenit nii rõõmsas ootamatuses.“

Reeni langetas silmad ja tegi tahtmatu liigutuse edasiastumiseks.

„Soowite weel edasi kõndida, wõi astume kodu poole? Mul on täitsa ükskôik, minu „Tibinasse“ tuleku salajane põhjus on niikuinii teostatud...“ Tôsine rõõmuhelk piiras pastori sügawaid silmi nende sõnade öeldes ja Reeni tundis, kuis uuesti haaras kogu keha kuumuselaine. Ta otsis sõnu:

„Ma ei tea... Niisama kôndisin... ükskõik... Ehk wast... läheme pealegi „Tibina“ poole?...“

Ja lisas siis juba wabamalt, pastorile otsa waadates:

„Teil on ju aega hetkeks sisse astuda...?“

„On küll. Preili Rennit, teen seda nii heameelega! Ja oletegi liig kaugele tulnud,

pärast oleks liig palju maad tagasi matkamiseks."

Nad astusid pikkamööda, ettewaatlikult üle lompide hüpates ja Reeni tundis sealsamas, kuis mingi pais taandus rinnust, oli äkki nii kerge ja lennutlew südamel.

„Olen nii mõelnud endamisi ja otsemalt öeldud — kartnudki, — et sügis kipub wägisi ikka kaugemale ja kaugemale ja wast jõuab liig kiiresti kätte see päew, mil lähete tagasi linna," kôneles pastor ja ei suutnud peita tõsist toonikõla, kuigi püüdis anda sônule kergepoolset ilmet.

„Kartnud?"

„Jah. Kartnud ja — kahjugi tunnud. See on tõesti nii, preili Rennit. Ja ega mu kartus polegi wist asjata — ülikoolis on juba töö alanud, ilmad muutuwad pahuramaks, tuleb paratamatult linnaaeg..."

Reeni waatas maha.

„Ei tea... Ôieti pole sellele weel mõenud. Siin on küllaltki hea olla ja linna ei tõmba mind praegu ükski asi. Nii et... kui see teile rõõmu teeb," Reeni wiskas kelmika pilgu ülespoole, „siis... jatkub teil seda õnnelikku saatust weel pooleks kuuks wähemalt..."

„Tõega nii? Siis... siis... on wiimati ôigus, mis mulle kunagi kõnelesite?"

„Mis nii?"

„See... et... mäletate ju, et kord küsisin omas jutlemises, — kas preilil ei ole wast mõnd hingeosalist linnas, mônd armusüdant, kelle poole kisuks sügisealgus..."

Reeni tasandas samme. Ja wastas waikselt nagu enesele:

„Mäletan... ja wastasin, et..."

„Ei ole praegu, mitte midagi säärast... et olete terwena siin... kogu oma südamega..."

„Nii... Kahtlesite tookord?"

„Õigust öelda — tugewasti. Kuid nüüd — hakkan uskuma. Peaaegu usungi."

„Siis on hea. Nii... on... wäga hea..."

Tuul wilistas. Nad kiirendasid samme ja pastoril oli säärane tuju, et oleks peaaegu lauluhuikeid paisanud walla, kui mitte aineti mõningaid inimesi poleks wastu tulnud, tôsimeelselt kaabulotti terwituseks tõstes.

Jutt liikus wabalt ja rõõmsalt, tôkked olid murdunud, paisud pudenenud põrmu. Ja kui kaugelt „Tibina" paistma hakkas, siis tundis Reeni, et astub hoopis teisena ja uuena, kodukatuste suunas, minewiku pimeduse wajudes nägematusse kaugusse. Ja otse hõisatas rinnus.

‚Tore mees, see pastor!' — Kuis oli Hellal ometi nii tuline õigus!

13.

Sügis jõudis juba raaguspuieni ja esimeste külmadeni. Dagmarigi päewad näisid kuidagi sügistuwat — sädelew rõõm ja elu kerge woolawus kippusid mattuma nagu mingi saatusliku jõu kaudu ebamäärasesse raskesse rusuwusse. Blaubrikuga tekkis järjest närwlikke konflikte, kodus ahastati wahetpidamata rahalise ummiku üle ja Dagmar hakkas lôpuks môistma, et need polnud tawalised ilmaasjata kurtmised, waid asjad näisid tôepoolest olewat halwad. Pallo käest ei olnud tulnud mingit wastust, wiimaks oli sealgi midagi tôsisemat lahti?... Ainult Eerikuga kohtamised pakkusid weel rôômu, kuid Dagmar pidi möönma, et neidki rikkus ta sageli oma kiusawate närwitsustega.

Kuid asi läks weel hullemini, kui Dagmar mõistis mõeldagi. Ühel õhtupoolikul, mil Dagmar istus jälle isa-ema toas ning kuulas nende wihawimmalist arutamist, tuli Wally teda waatama.

Läksid kahekesi Dagmari tuppa.

„Hea, Wally, et sa tulid, ei tahtnud nende juttu enam pealt kuulata, ära ka ei tihanud tulla. Saab natukene naljajuttugi ajada."

Kuid Wallyl polnud mingit naljatuju. Istus alul mornilt, wastas katkendlikult ja mõttelaokile Dagmari küsimusile.

„Noh, kuis muljed maareisist jäid, oli ju tore?“ küsis Dagmar.

„Jah, ega wiga polnud.“

„Kuule, mis sul ometi wiga on, sa oled nii tujust ära?“

„Ma ei leia. Ega ma sinuks pole, kes alati jõuab lõkerdada.“

Mõned minutid istuti päris waikselt ning siis algas Wally uuesti, aga üsna lahkel toonil:

„Kuule, ma tahtsin oma sõrmust — tead seda...“

„Ah sõrmust!“ waatas Dagmar oma käele. „Oot', oot', kuhu ma ta nüüd panin?“ Hakkas siit ja sealt kastikestest waatama, otsis ka pesulaualt, kuid sôrmust polnud.

„Oota, ma ei mäleta, kuhu ma ta wõisin panna...“ tuletas Dagmar meelde, kuid siis äkki karatas pähe, et oli unustanud sôrmusetüki ju Blaubriku poole. See oli halwasti! Kuid ta kogus enese kohe ja ütles wôimalikult ükskõikselt: „Ma arwan, ta jäi wist maale, kindlasti jah — waata, kui ma end hommikul pesin, siis panin pesulauale ja sinna ta jäi, õigus jah...“

Ah siis sa arwad, et maale jäi?“ sähwatas Wally, tõmbas sõrmuse käekotist

ning wiskas lauale Dagmari ette, enesel irooniline muige ümber suu.

Dagmaril jäi hing kinni. Kuid ta ei kaotanud meelekindlust.

„Ah, sa leidsid ta sealt, waata kui hea... Kuid miks sa siis ütlesid, et?...“

„Ei, ma ei leidnud teda mitte pesulaualt, waid Blaubriku westitaskust!“ wiskas Wally triumfeeriwalt.

„Noh, mis sa nüüd ütled?“

„Mis see siis tähendab!“ kahwatas Dagmar otse kriitwalgeks. „See pole kindlasti mitte see sõrmus!“

„Miks siis ei“ kargas Wally toolilt püsti, haaras sõrmuse laualt ning näitas oma sinna graweeritud nimetähti ja kuupäewa.

Dagmar seisis kui puuga pähe löödud. Midagi ei suutnud ta taibata.

„Siis polnud ikkagi minu kahtlus wale, et sa Blaubrikuga weert wiskad!“ hüüdis Wally ning istus uuesti toolile. „Tead sa, kes selle sõrmuse mulle kinkis? Blaubrik!“

Dagmar oli lihtsalt segi. Ta langes toolile ja ei saanud sôna suust.

„Ja ütlen sulle, kui sa ei tea: Blaubrik armastab mind! Ja sina oled see, kes end wahele toppis juba siis, kui me maale sõitsime. Arwad, et ma ei näinud, kuis sa Blaubrikuga edwistasid ja sest saadik jäi meie wahekord otsekohe külmemaks. Kunagi

polnud tal õhtul enam aega minu jaoks, nii harwa..." Wally rääkis seda säärase rutu ja ägedusega, et Dagmar ei saanud sõnagi wahele öelda.

Miski lõi Dagmaris äkilise wiha leegitsema. Ta otse karjatas:

„No siis on ju selge, et ta sind enam ei armasta! Mis sa siis minuga räägid, ega mina pole süüdi, kui Blaubrik on sust tüdinenud!"

„Seal sa küll eksid, kui sa seda arwad! Ta wõtab sind waid niisama wahepalaks — jooksed talle ju nii hullusti järgi. Sa arwad, et ma maal tähele ei pannud, mis sa tegid. Wiimane uss oled sa!"

Dagmaril otse kees rinnus ja südames. See kôik oli nii pöörane ja uskumatu. Ei, ei, see ei wõinud ju olla! Wiskas kiire pilgu kellale, et waadata kui palju on weel aega Blaubrikuga kokkusaamiseks.

„Nüüd sa tead, nüüd olen sulle kõik öelnud! Ja ise kurameerid sa Eerikuga! Noh, ega ma seda talle rääkimata ei jäta, siis tunned sa, mis tähendab, kui süda walutab!"

Dagmarile torgati kui nürida noaga rindu. ‚Issand Jumal, kui Eerik sellest kuuleb, siis siis...' Dagmar ei mõistnud enam sõnagi lausuda, nii palju hoope ühekorraga langes ta peale.

Wally kargas püsti, wõttis wihase liigutusega sõrmuse laualt ning lahkus, tõmmates ust paukudes enese järele kinni.

Dagmar jäi istuma kui taewast kukkunud. Silmad läksid märjaks wihast ja ärewusest. Waatas uuesti kellale — weel paar tundi — kuid mine tea, kas ootabki täna, äkki kutsus Wally?... Oli ju mõnikord nii juhtunud, et kui Dagmar sinna läks, polnud kedagi kodus. Nüüd oli Dagmaril selge: siis oli Wally seal ning Blaubrik ootas hinge kinni pidades, kuni tema ukse tagant ära läheks! Missugune alatus!

Dagmar langes otse füüsilisest nõrkusest woodile kummuli. ‚Kuid — tema oli ometi nii sageli käinud, need olid waid mõned harwad korrad, kui tagasi oli pidanud pöörama — Blaubrik oli siiski t e m a g a alati olnud. Polnud ju kahtlust — Blaubrik armastas ometi teda, ega mitte Wallyt. Wallyst oli tal aga raske lahti rabeleda ja sellepärast jatkas weel seda suhet...' Nii hakkasid juba tiirlema Dagmari peas lohutawad mõtted ning ahastuski hakkas wäiksemaks jääma. ‚Kui nüüd teaks ainult... Küll olin loll, et ma ei küsinud, kunas ta selle sõrmuse oli kinkinud... kindlasti enne mind...' jõudis Dagmar lõpuks otsusele.

Kuid wiha möllas weel täies lokka-

wuses. Blaubrik pidi saama säärase sauna, et ta jalamaid Wallyga kõik lõpetab...

* * *

Terwe tee môtles Dagmar, kuis seda kôike Blaubrikule nii äkki ja rabawalt näkku wisata, et ta end kuidagi ei saaks wälja wabandada. Ning siis ultimaatum ette panna — kas tema wõi Wally...

Kuid kõik läks hoopis teisiti.

Blaubrik oli küll kodus ning wõttis Dagmari sama lahkelt wastu nagu harilikult. Ka Dagmar ei teinud alul asjast juttugi.

Teid oli nii palju, kuis peale hakata, et Dagmar ei osanud teada, milline neist oleks kõige parem. Tegi siiski Wally eeskujul:

„Kuule, ma unustasin ükspäew oma sõrmuse siia. Mul läheks teda tarwis."

„Ja, unustasid küll, leidsin ta pärast laualt ning panin westitaskusse, oota, ma annan kohe." Ning Blaubrik tõusis üles, et magamistoast minna westi tooma.

Dagmari süda peksis kui haamer. ‚Eks näe, mis ta nüüd ütleb, kui tagasi tuleb Nüüd on rott lõksus!'

Blaubrik aga otsis suure ärewusega, kuid sôrmust polnud leida. Ta naeratas nõutult.

„Tead, ma olen ta wist ära kaotanud. Kuid, Daagikene, ära sa kurwasta, küllap

leian üles... wõi... wõi... ostan sulle uue ning weel ilusama!"

Blaubrik wõttis Dagmari käed ning surus nad oma huulte wastu.

„Ega see polnudki minu sõrmus, see oli Wally oma," algas Dagmar ja katsus hääle ärritust tagasi hoida.

Ja siis wiskas äkki trumbi, sõrmuse terawalt rõhutades:

„See on sama sôrmus, mille sa Wallyle kinkisid. Wally oli ta sinu westitaskust leidnud."

Nüüd oli Blaubriku käes kord tummaks jääda ning Dagmar tundis suurt lõbu, nähes Blaubrikku nii hädisena enese ees.

„Ma ei saa aru, mis sõrmus..." ümeles Blaubrik ning lôi näost punaseks.

„Noh, sa ei saa nüüd aru!" naeris Dagmar mürgiselt.

„Ei, teagi..."

„Mitte sõnagi — ma tean kõik! Et sa Wallyga oled wahekorras, et sa talle kinkisid sõrmuse. Ja nüüd teab Wally ka kõik, sest ta leidis ju sinu westitaskust oma sõrmuse, mille ta minu kätte oli annud. Saad nüüd aru, missuguse supi sa oled keetnud! Nüüd teab Wally meie wahekorrast ja warsti terwe Tartu!"

Blaubrik ei môistnud sônagi lausuda.

„Ja mind petsid sa Wallyga! Nii alatu oled sa, häbemata!"

Blaubrik wõttis paberossi, süütas selle ning puhus suitsurõngaid lakke.

„Wasta ometi, miks sa nüüd waikid? Sul pole ennast enam millegagi kaitsta!"

„Sa tead ju isegi kõik, mul pole sinna enam midagi juure lisada," koputas Blaubrik rahulikult tuhka põrandale. Ärritust ei olnud temas üldse enam märgata.

„Ah siis nii!" Dagmar kargas wihaselt püsti. „Siis narrinud oled sa mind! Aga nüüd ütlen sulle, sul on walida — kas mina wõi Wally. Ma ei kannata seda enam — minu kuuldes pead sa Wallyle ütlema, et sul temaga pole enam mingit tegemist!"

Blaubrik ei pannud Dagmari ägedaid sõnu nagu tähelegi. Tal oli praegu päris naljakas môelda, et Wally kätte oli see sôrmus sattunud... Aga kunas? Lõuna waheajal olid nad küll siin käinud lôunastamas ja... ôigus, siis oli ta küll westi ära wõtnud.. - Kuid millal Wally selle taskutes käis nuhkimas, see oli hoopis imelik.

„Kuulsid sa, mis sulle ütlesin?" hüüatas Dagmar, enesest täiesti wäljas.

Ah, mina... ei ma ei kuulnud."

Dagmar kordas peaaegu kähistades oma ägeda ultimaatumi.

Blaubrik wiskas enese mugawalt tugitooli ning seletas rahulikult ja asjalikult:

„Asi on säärane — milleks sa ennast nii ärritad? Mul pole Wallyle midagi öelda. Wally on minu äris teenija ning seal ei saa ma temale mingeid etteheiteid teha, oma töö teeb ta korralikult."

„Kuid mina ei sa seda ometi kannatada, et sa Wallyga kurameerid ning talle igasuguseid asju kingid!"

„Ma ei saa sinust hästi aru. Tahad, et ma Wally wallandaksin kohalt? Kuid seda ma küll ei tee. Muidu, mis läheb Wally sulle korda?"

„Kuidas?! Wally ei peaks mulle korda minema! Ma ei saa ju Wally pärast sinuga enam käia!" kisendas Dagmar.

„Nii ongi wast parem, kui me enam ei käi... Naine sôidab mul neil päiwil tagasi ning sellest wõiksid weel sekeldused tulla. Nüüd on suwi möödas ning ma ei taha ometi sinust — sa oled ju tark tüdruk — seda arwata, et sa neid lahutuse jutte tôsiselt wõtsid. Meil oli hea olla, sa olid armas laps ja mul on sinust head mälestused. Kuid nüüd olgu lõpp. Sul ju enesel ka peigmees j. n. e. Nüüd ongi kõige hilisem aeg kõike lôpetada. Pole ju enam sharmi meie sõbrustamisel, sa teed pahatihti igasuguseid stseene ja õigust öelda,

ma ei salli niisuguseid asju. See rikub waid närwe.“

Dagmar wahtis talle otsa, suu-silmad awali walla.

Blaubrik tôusis püsti ja ulatas Dagmarile käe. „Nii siis — olid armas tüdruk peale môningate kordade, kuid need unustame. Pead teadma, et seda suwe kannan ma weel kaua meeles. . .“

Dagmar oli nii segi, et ulataski Blaubrikule käe. Ta oli kindel, et wanamees teeb waid nalja. Kui aga Blaubrik talle ka palitu ulatas ning teda ukseni tahtis saata, siis tôukas Dagmar ta järsult kõrwale, wiskus sohwale ning ahastas meeletult karjuma. Blaubrik katsus teda rahustada, kuid nähes, et see ei aidanud, pani eestoas palitu selga, wõttis warnast kaabu ning kõndis keppi kôigutades trepist alla.

Märgates, et kôik waikseks jäi, waatas Dagmar üles, kuulatas. Tõusis siis püsti, hüüdis läbi nutu Blaubrikku, kuid keegi ei wastanud. Tõmbas akna pärani, waatas wälja ning nägi, kuis Blaubrik kadus nurga taha. . .

‚Issand Jumal!‘ sosistas Dagmar. Mis pidi see kõik ometi tähendama? Mis oli ta nüüd teinud? Kas siis tôesti Blaubrik oli temaga waid naljatanud? Ta oli lihtsalt wälja wisatud! Mis pidi ta tegema,

siia jääma, ootama ja siis skandaali tõstma? Ei, ei! Parem minna, kõige parem on kohe minna...

Ja uimasena, walus ja ahastuses halisedes, tuikus Dagmar koju poole. Ainult tulised mõttekillud huugasid peas.

Kui Wally nüüd Eerikule läheb rääkima, siis on ta lahti mõlemist... Pidi ta selle Wally ka sinna maale kaasa wôtma! Kas minna ta poole ning paluda, et ta Eerikule ei räägiks? Seletada Wallyle, et ta Blaubrikust loobub?.. See mõte polnud ju iseenesest halb. Kuid, wõib olla, et Wally esimeses wihas kõik juba äragi seletanud ja Wallyt paluma minna — see oli ju nii hirmus!

Ja kes teab, mis Pallo wõis weel seal teha, kas mõtleski talle enam kirjutada! Liig palju oli langenud korraga Dagmarikese pealaele. Ja Blaubrik ei armastanudki teda! Blaubriku naine tuleb tagasi... Ja tema oli weel eile ärakolimisest rääkinud. Kui rumal, kui rumal, milline häbi! Blaubrik kônnib nüüd ja naerab kõige selle üle, wôib olla, räägib isegi oma sõpradele, ning nimetab nime ja siis naerawad kõik. Ja Eerik kuuleb sellest, Pallo ja...

Dagmar oli päris palawikus, kui koju jôudis ning woodisse wiskus. Pea oli tuim kui kummi-pall, mida pillutakse ühest sei-

nast teise. Tuba kõikus ja waarus ja nuttki, too südamewalude kergendaja, oli kuhugi kaugele pugenud. . .

Ning siis, kui ema tuppa tuli, ta wiimasena woodist leidis, ja talle kompresse hakkas otsaesisele panema, tundis ta säärast hellust ning härdust ema wastu, et pisarad otse purskasid silmalaugude tagant.

„Ära nüüd nuta, armas laps, küll läheb kõik hästi. Ega siis kõik weel otsas ei ole, wast isa saab ehk kuidagi ikka hakkama...“ trööstis ema õrnutsewalt, pime nägema oma tütre ahastusis hoopis teisi põhjusi.

14

Aksel Pallo awas wärisewate sõrmedega Dagmari kirja. Kas toob see selgust ja rahu südamesse wôi lööb uued ja weel sügawamad haawad?

Oli just töölt tulnud ning ilma palitut seljast wôtmata laskus ta toolile, et lugeda ridu, milliseid otse põletawa januga oli oodanud.

Read polnud armsad, wihased ja trotslikud koguni, kuid mõjusid siiski kui palsam wanapoisi haigele südamele. Siis . . . nii näib . . . oli ta ikkagi ilmaasjata kahtlustanud. Wôib ju muidugi natuke pôhjust olla, ikka juhtub ju nii wõi teisiti . . . ja kõneldakse kohe ei tea mis . . . Miks ometi

pekstakse nii hullusti keelt! Kuid ... wõis ta siiski nii kindel olla?

Ta awas kirjutuslaua laeka, wõttis sealt Dagmari pildi, ning silitas seda õrnuse ja anduwusega. Waatas neid suuri naerwaid lapsesilmi ning kumeraid palmikuid. See tüdruk ei wõinud ju ometi waletada, tal polnud ju niisugust nägugi!

Ja Pallol oli otse imelik mõelda sellele, et oli nii ahastawalt kahtlema löönud, kui kuulis sõber Mihkelsonilt neid imelisi lugusid Dagmarist. Kas polnud mitte Mihkelson natuke kade temale just Dagmari pärast ning katsus siis tema eluõnne oma wôltside juttudega mürgitada?

Ta wõttis laekast Dagmari kirjade paki, luges neid weel mitmed, mitmed korrad ja ikka rohkem ja rohkem weendus ta, et on tehtud temale ja Dagmarile ränka ülekohut. ‚Kui ometi kord jõuaksid jõulud ning saaksime ühes koos elada, siis jätaksid ehk inimesed meid rahule!'

Toetades pea käe najale, wajus ta nii sügawasse mõtteisse. Nägi nii selgesti ennast ja Dagmarit abielupaarina. Tema käib ametis ning Dagmar walmistab kodus lõunat. Ja kuis tuleb Dagmar talle siis särawail silmil wastu üleni helk ja sädelew... Istuwad pikkadel talweõhtutel soojas mugawas toas, Dagmar näputööd tegemas

ning tema ajalehte kõwasti ette lugemas... Pallo suu kiskus nagu iseenesest naerule, kui ta kõigele sellele mõtles. Nii olid nad ju sageli üheskoos Dagmariga unistanud ning Dagmaril olid alati just samad môtted kui temalgi. Kuis sobisid nad küll kahekesi nii hästi!

Ta seadis peegli Dagmari pildi kõrwale ning waatles mõlemaid: ennast ja Dagmarit pildilt. ‚Päris tore paar!' naljatas ta enda ette ning huuled tõmbusid peaaegu laiale naerule, paljastades Pallo ôredad hambad, milliseid Dagmar nii sageli oli rehapulkadeks nimetanud.

Sealsamas koputati uksele ning läwele ilmus ta sõber Mihkelsoni lai ja raswane kere.

„No terekest kah! Mis — sa päris neelad oma pruudi pilti kohe!“ naeris ta ning upitas enese lauale istuma.

Mihkelson oli Pallole juba lapsepõlwe sõber. Olid kauemat aega Tartus koos teeninud ning üheskoos korteriski olnud. Ainukene mees, kellega Pallo lähemalt sobis ning kellega wõis ka nii ääriweeri mööda südameasjade üle kõnelda. Lõbus ning lihtne oma olemises, môistis ta alati Pallogi naljatujju wiia. Oli otsekohene ja heasüdamlik ning Pallo mõistis tast kui inimesest lugu pidada. Wiimasel ajal puutusid nad

aga wäga harwa kokku, sest kuigi Mihkelson ka Tallinnas elas, oli ta amet sääranne, mis ei lasknud tal kaua ühes paigas püsida. Ning Mihkelson oligi see juttude allikas, kust Pallo Dagmari kohta teateid ammutas. Ta peatus sageli Tartus ning tuligi siis sealt alati suurte uudistega.

Räägiti ühest ja teisest, küll ametitest ja rahaasjadest, politikast ja muust, kuid Mihkelsoni nagu ei huwitanud see kôik. Ikka kippus ta juttu naistele ajama. Pallo märkas seda ja hoidis hirmuwärinaga jutu sellest suunast eemale, sest ta teadis, et jutt kaldub sealt Dagmarile ning ilmaaegu tuju rikkuda polnud môtet. Kuid Mihkelson ajas nagu jonni ja algas lõpuks nii otselt ja awalikult, et wõimata oli kõrwale puigelda:

„Kuule, Aksel, mis ma sulle nüüd ütlen. Mis sa jandad selle preili Rennitiga, ega temast sulle naist ikka ei saa. On sulle liiaks noor ja, nagu tead, armastab liialt palju üle aisa lüüa.“

„Ei tea ühtegi, kas ongi need jutud õiged, mis seletatakse,“ lõi Pallo käega ning kohmitses palitut seljast ära wôtta.

„Noh, mis seal siis ikka weel walet wõib olla! Kõnelesin ju sulle, et härra Masso on minu tuttawa proua juures kor-

teris. Ei jääwat päewagi wahele, kui preili Rennit seal ei käiwat."

Pallo oli seda kôike juba mitmed korrad kuulnud, kuid ikkagi puudutasid need sônad uuesti kuulduna walusasti. Dagmari kiri aga — see lükkas ju hõik need jutud ometi ümber! „Ajawad paljalt kadeduse jutte," mõtles Pallo ning tas tõusis wihawimm isegi Mihkelsoni wastu:

„Tühi lora kõik, sain praegu Dagmarilt kirja — ta ei tunnegi niisugust inimest," waletas Pallo, et Mihkelsoni suud kinni panna.

„No noh, mis ta nüüd räägib — ma ise olen ju neid tänawal koos näinud," seletas Mihkelson rahulikult, tähele panemata jättes, millist môju need sõnad Pallole awaldasid.

„Ah ise oled kohe näinud?" lõi Pallo näost tumepunaseks ning sinine weresoon kerkis risti keset otsaesist kui werekaan.

„Miks ei. Pole tahtnud sulle seda nii otsemaid öelda. Tulid ja sädistasid nii armsalt, waatasin neile weel järelegi. No näed nüüd, waletab ka weel."

„Ega ta just nii ei kirjutanud, et ei tunne," katsus Pallo asja parandada.

Kuid Mihkelson ei pannud seda tähelegi, seletas waid omasoodu edasi:

„Ega's siis Masso ainukene pole. Teine on ju see kellasepp, kellest kõnelesin, wana naisemees. Sellega istuwat järjest restoraanis ja tegewat autodega wäljasôite — noh, ma ei tea . . ."

See mõjus Pallole häwitawalt. Ta otse wajus toolile kokku ning waatas üksisilmi aknast wälja.

„Mis pean siis tegema?" küsis ta wiimaks.

„Anna lihtsalt hundipass! Kas tüdrukuid siis weel wähe! Nagu tema oleks nüüd see ainukene! Ja üldse — mis sina, wanapoiss, teed säärase noorega? Wõta omawanune, ära katsu kõrgemale lennata, kui tiiwad kannawad."

„Aga — need autojutud pole ju ometi õiged, nagu sulle juba seletasin. Kord suure seltskonnaga wälja sõita, see pole ju kes teab mis . . . Ja inimesed on ju säärased, et . . ." katsus Pallo weel kord Dagmari kaitseks wälja astuda.

Mihkelson nägi, et oli otse tänamata ülesanne Pallot ta weendumusist kôrwale kallutada ja tal kadus isu sama küsimust edasi arutada.

„Kas wein käärib sul ka hästi?" katsus ta juttu hoopis teisale juhtida. Kuid ta eksis rängalt, kui arwas, et Palloga saab weel muist asjust kõnelda. Pallo ei kuul-

nudki, mis Mihkelson küsis, mis läks talle praegu wein korda, kui sellega niikuinii midagi polnud peale hakata: pulmadeks oli ta ju teinudki selle weini.

Mihkelson katsus weel siit-sealt juttu teha, kuid nähes, et see oli asjata, lõi käega ning asus tulema.

„Oota, oota, ära mine weel, ma nagu tahaksin weel rääkida. Ei tea, kas sõidan õige ise Tartusse ja waatan järele, kui palju on tôtt kõigis neis juttudes...“

„Seda wõid sa ju teha oma südame rahustamiseks, aga küll sa kuuled Tartus sedasama.“

„Jah, ma sõidan,“ oli Pallo kindel otsus. „Ja... ja... kui ma Dagmarit ei usu, siis wõin ju härra Masso enesega kõneleda.“

„Seda wõid küll teha, siis jõuad otsekohe selgusele kuidas asjad on. Ära tüdrukuga ennem räägigi, ega tema sulle nii kui nii ôigust ei räägi.“

Pallo wahtis üksisilmi aknast tänawale.

„Tuled wälja ka wôi?“ küsis Mihkelson.

„Tulen wast ka, mis ma siingi teen.“ Ajas enesele palitu selga, wõttis warnast kaabu ja kepi ja nii lonkisid kaks wanapoissi wihmasele tänawale.

15.

Dagmar ja proua Rennit istusid isa oodates ahju juures. Küdew ahi pragises ja pildus kuusepuu heledaid sädemeid. Mõlemad istusid waikides. Wäljas puhus undaw tuul, mängeldes peenete lumehelwetega.

„Eks näe, kuidas tal nüüd läheb?“

Dagmar sirwis põlwile poolwiltu wajunud raamatu lehekülgi ja waatas aineti ema närwlikult kahwatunud näkku:

„Eks näe...“

Nagu saatuseneedus oli äkki laskunud Rennitite waikselt woolawasse ellu, Tibina Andrese allkirjaga weksel oli läinud notari juurde ja selle päästmiseks oli jäänud wähe lootusi — raha polnud kustki wõtta. Wana Rennit oli küll lootnud kahe kuu jooksul asjad enamwähem korda seada, kuid äri oli läinud päew-päewalt ikka halwemini, koolitöö-algus ei toonud oodatawat ostuminekut ja lõpuks oli pank täiesti ootamatult keeldunud wekslit pikendamast. ‚Äärmiselt kehwad ajad...‘ — nii oli põhjendatud ükskõikse muigega. Ja kui nüüd ka notar nõus ei olnud natuke ootama, siis oli kõik katki. Kaks wäiksemat protestitud wekslit olid niikuinii järge ootamas ja kui see suurem sama teed läheb, siis pole muud, kui kogu kauplus likwi-

deerida, kogu elutöö lendu puhuda ja kuidagi katsuda edasi wireleda...

See oli raske löök. Dagmargi hakkas mõistma seisukorra traagilisust. Seda enam, et mingi halastamatu rõngas teda ennastki ikka kitsamalt ja kitsamalt pigistama hakkas. Järsk lõpp Blaubrikuga hakkas küll niikuinii hajuma, kuid nii ääretult walus oli siiski neil puhkudel, kui juhtus kuski tänawal kohtama oma endist ‚armast wanameest.' Kord sattus Blaubrik wastu tulema isegi oma prouaga ja külm ning wiisakas kaabukergitus oli sel momendil otse torganud Dagmari südamesse. Ja nagu poleks ikkagi tahtnud uskuda, et see kôik nii läks.

Wahest lõi käega: mis siis, mingu peale, tal on ju weel Eerik ja Aksel ja eks ole weel teisigi poisse... Kuid siiski tikkus ebamäärane kahtlus hinge alla: kas ongi ta nii wõluw ja wõitjana loorbereid lôikaw, kas ei tüdine needki üle jäänud ühel päewal ta armastuselõkerdusist? Pealegi — kui on nii palju pettust ja pimesikumängu ja muidki patte lunastada...

Ja kas ei olnud Eerik tunduwalt jahedamaks muutunud ta naerwate silmade ja pikkade patside wastu? Ikka nii päewpäewalt hiljukesi kaugemale tômbunud,

endasse süwenenud ja arutihti nagu kogemata Reeni nimele ja mälestusile sattunud...

Tôsisemaks oli Dagmar jäänud. Môtlikuks ning arutlewaks ja leidis enese nii sageli pettumuslikelt mõttilt, mida enam nii kaua aega polnud juhtunud. Kõigile lisaks andis isa rahaline murdumine weel mõjukaid takkalükkeid, nii et aineti Dagmar tundis otse hinge lämbuwat. Ja neil momentidel tegi ta juba kindlaid otsuseid — embkummast, kas Pallost wõi Eerikust loobuda, lõpp teha sellele pimesikumängule, millel polnud enam mingit kõditawust ega lusti, ja seada kõik hoopis teisiti. Kuid järgmisel minutil haaras teda jällegi endine kiusatus — olla mitmelt jumaldatud, ja nii raske näis sellest kõigest loobuda...

Ema seadis puid ahjus, kohendas tukke ja söekubratisi, ning waatas siis kella.

„Ta peaks juba tagasi olema..."

„Wast sai notari juures siiski hakkama ja nüüd läheb aega..." püüdis Dagmar lohutada, kuigi teadis, et see on ainult tühi sõnatrööst, millesse tal endal ega emalgi polnud kübetki usku.

„Seda'nd nüüd tea... Kuid sul, Dagmar, tuleb küll aegsasti hakata ringi waatama. Mõne koha pead saama, sinna pole midagi parata. Teab üldse, kas wanamees enam saabki millegagi hakkama, tuleb mul

endalgi midagi leida, kust kopika wõi teise saad... Oh jaa, mu Jumal küll..."

Ja nüüd lõi uuesti walla ajutiseks waibunud kibedus ja wiha, ning proua Rennit laskis awali kogu oma ägeduse, meeleheite ja ahastuse. Sõnad woolasid katkendlikult ja hooti, kuni kadusid sootuks pisarate ja nuuksete sekka. Ei olnud lõbus wanul päiwil pikkade aastate rühkimise waremeil seista...

Otse füüsilist walu tegi Dagmarile see waluline ja lohutamatu ahastus. Nagu oleks tunnud enesegi süüdi selles kõiges. Oli ta ju nagu liblikas, lendlenud ja elanud, lasknud wanal isal üksinda rühkida ja askeldada, pööramata ta raskustele ja töökoormale mingit tähelepanu. Oli nii sageli pahandanudki, kui teda natukenegi töö juurde oli kutsutud.

Dagmar tôusis püsti, et minna oma tuppa, kuid sealsamas astus isa uksest sisse, kahwatanud ja närwetanud, habe ajamata ja korratuis sasimikes ümber näo. Ta jäi ukse juurde seisma, silmad maas, huuled kramplikult wastamisi surutud, kaabulott närwitsewate sõrmede wahel.

Kõik oli selge. Wanamees ei olnud suutnud enam midagi päästa. Otsas. Ja ainult meeleheitest aetuna, nagu instinktiiw-

selt tõukas ema küsimuse läbi nutust tômblewate huulte:

„Noh?...“

„Ei saanud... ei hoia... läheb...“

Rohkem ei saanudki wanamees öelda. Ta upitas kaabu warna ja wajus sinna samma toolile kössi.

* * *

Kärsitult kõndis Eerik mööda tänawat, waadates aegajalt kellale. Juba pool tundi möödus, kuid Dagmar ei ilmunud ikka weel. Möödus weel mõnikümmend minutid, siis alles tuli tüdruku rúttaw kuju tänawanurga tagant nähtawale.

„Tere Eerik“, astus Dagmar Eeriku kõrwale ning naeratas süüdlaselt.

„Tere“, wastas Eerik ning pahameel paistis selgesti ta näost.

„Ära ole pahane, ma ei saanud kuidagi warem.“

„Siis oleksid wõinud mulle seda teatada — mul ei paku mingit lõbu siin külmaga tänawal oodata. Ja pealegi olid ise see, kes tahtis tänawal kohata.“

„Eerik, lase ma ometi seletan sulle, mispärast nii hiljaks jäin. Ootasin isa, ta käis notari juures ühe weksli pärast ja tahtsin teada saada, kuidas läheb. Meil on ju läinud päris hullusti wiimasel ajal — juba jälle läks üks weksel protesti, ning warsti

peame poe ära andma“, seletas Dagmar ning waatas tõsiselt maha. „Ma üldse ei tea enam, mis saab. Kohta pole ka kustki nii kergesti saada...“

Eerik nagu kohmetas weidi, kuuldes Dagmari hiljaks jäämise tõsiloomulist põhjust.

„Sa saad ju aru, wäga halb on oodata.“

„Miks ma aru ei saa, aga ma pole ka süüdi.“

Nii sammusid waikides mööda tänawat, kuni jôudsid Eeriku majani.

Dagmar lootis, et Eerik teeb weel tema suurest murest juttu, kuid asjata. Pahane ta polnud, wastas Dagmari küsimustele, kuid ise ei rääkinud millestki.

„Kas astume minu poole sisse?

„Ei seda küll mitte, inimesed niikuinii räägiwad juba ei tea mis.“

„Noh mis me siis teeme?“

„Kônnime niisama.

„Külm on ja pole mingit lõbu siin lonkida. Astume sisse, mis sul neist teistest inimestest on.“

Kuid Dagmar oli kangekaelne. Pallo kiri oli talt rööwinud igasuguse julguse.

„Lähme kuhugi mujale, kas kohwiku wõi ükstapuha kuhu.“

„Ei, seal ei saa midagi rääkida“, waidles Eerik ning jäi seisma.

„Sa oled mu wastu nii muutunud wiimasel ajal, oled nii pahane ja tõsine. Mina wõiksin säärane olla, sest mul on ju selleks põhjused.“

„Ja kes seda ütleb, et mul neid pole? Wõib olla weel suuremad kui sul“, seletas Eerik juba wäikese pistega.

„No räägi siis mulle ometi! Waata kuis mina sulle kõik wiimaseni oma hinge pealt ära seletan.“

„Sa ei suudaks neid niikuinii mõista.“

See haawas juba Dagmarit. „Mina ei suuda mõista, miks sa siis käid niisuguse inimesega, kes midagi ei suuda mõista,“ wiskas ta kiusakalt.

„Ära nüüd kohe nii wõta, ega's ma nii ei mõelnud. Sul isegi mured, mis ma sinust weel oma muredega koorman.“

Jälle kõnniti edasi-tagasi Eeriku maja ees.

„Astume sisse“, tegi Eerik uuesti ettepaneku.

„Ei, ma küll ei tule“.

„Noh, hea küll, kõnnime siis, kui sa nii kardad neid teisi inimesi,“ andis Eerik lõpuks pahameelega järgi.

Dagmaril oli otse imelik, kui tusane wõis Eerik ta wastu olla. Wiimasel ajal oli seda üsna sageli juhtunud, aga nii paha polnud ta weel kunagi olnud. Oli ta ehk

kuulnud? Julius Warik oli ehk seletanud, wõi Wally? Dagmaris hakkas teraw kahtlus ikka rohkem ja rohkem maad wõtma.

„Mis me ikka kõnnime, külm hakkab“, algas Dagmar.

„Sa ise tahtsid ju.“

„Mis me siis nii longime üksteise kõrwal, midagi meil rääkida pole.“

„Minul on sinuga küll,“ salwas Eerik.

„No lähme ometi siis kuhugi — wõi teeme midagi.“

„Lähme minu poole.“

Dagmar nähes, et siin midagi ei aita, andis lõpuks järele, lootes, et seal selgub Eeriku wimm.

Nii lõpmata pisiasjade pärast oli Eerik küll sageli walmis wihastama. Kas tegi Dagmar kellelegi kohwikus silmi wõi tantsis mõne teisega, jättes Eeriku natukeseks ootama — oli poisi pahameel kohe lôkkel.

Ta seda kunagi küll Dagmarile ei öelnud, aga ilmselt paistis see nii olewat, sest alati pärast sääraseid juhtumeid oli Eerik torsus ja sônakehw. Dagmaril olid need juhtumused kõik meeles. Kord jälle Eeriku pool oli üks Eeriku sõpradest Dagmaril kätt suudelnud. Dagmar oli seda lubanud, seal polnud ju ka midagi, sest kätt wõib ju ikkagi lubada suudlemiseks. Ja sellest oli pärast päris kõwa tüli wälja arenenud.

Ja kuidas Eerik oli weel öelnud: „Kui üks tüdruk igal poisil laseb kätt suudelda, siis ei armasta ta õieti kedagi.“ Kuid täna oli Eerik hoopis imelik, kas siis tõesti selle hiljaks jäämise pärast? Jaa, jaa . . . möödas on need ilusad päewad, on waid Aksel weel . . .

Ka toas istusid nad alul waikides. Kuid siin oli märgata, et Eeriku tuju oli paranemas. Mähkis Dagmari tekkidesse, pani ta sohwale istuma ja siis alustati üksteisega juttu üsna õrnalt ja hoolitsewalt.

„Armastad sa mind weel?“ küsis Dagmar.

„Aga muidugi, mu laps“.

Kuid äike ei jäänud tulemata, olgugi, et rauges iwakeseks ajaks.

„Kas Reeni pole ikka weel maalt tulnud?“ küsis Eerik äkki nagu muu seas, suutmata siiski warjata teatud põletawat uudishimu.

„Ei ole,“ wastas Dagmar wiiwitades.

„Mis ta seal maal teeb?“

„Ma ei tea, mis läheb see mulle korda? Tehku, mis ta tahab,“ katsus Dagmar ükskõikselt wastata, punastas seal juures aga tihedalt.

„Hakkab wast ehk mehele minema?“ küsitles Eerik edasi ning Dagmar märkas, kuis mingi walutômme paiskus üle poisi näo.

Ah, siis nii — Reeni walutab tal südamel!

„Ma kuulsin," lisandas Eerik halwasti teeseldud ükskôiksusega, et Reeni minewat sealsele õpetajale mehele."

Nüüd ei suutnud Dagmar end enam hoida, wiskas teki ümbert, tõusis sohwalt üles ning waatles wihast läikiwate silmadega Eerikule.

„Mis sul nüüd on, tegin ma sulle halba"? küsis Eerik tehtud imestusega.

„Ah, siis see oligi sul südamel! Sellest tahtsidki sa minuga rääkida! Siis nüüd hakkab sulle Reeni walu tegema, kui ta mehele läheb!" peaaegu kisendas Dagmar ning wahtis üksisilmi Eerikule.

Eerik tundis piinlikkust. Oli küll kaalutult ja ettewaatlikult küsinud, kuid Dagmar nuusutas nagu ôhust, et see polnud niisama tehtud.

„Ja, läheb küll õpetajale mehele! Katsu, wast saad ehk ära meelitada, ega mina sind ei keela."

„Waata, nüüd räägid sa küll rumalusi. Mul tuli niisama äkki meelde ja küsisin. Kas siis Reenist üldse enam ei tohi rääkida?"

„Olen ma sind keelanud, küsi aga edasi!"

Tükk aeg kestis waikus.

„Noh, mis sind weel huwitab? Nii palju wõin sulle öelda, et laulatussõrmused on juba ära ostetud."

Eerik hammustas huult. Üle näo lendas wari ja ta huuled tuksatasid.

Sel õhtul ei jõutud enam westluseni. Wahetati waid üksikuid mõttetuid lauseid, kuni Dagmar lôpuks, rusutud ja ajuwäsinult, suutmata oma ägedat walu- ja wihatormigi wäljendada, lahkus, jättes Eeriku segasena ja tõsisena uksele.

16.

Sadas wärsket, pehmet lund. Laiad rätsakad lendlesid laisalt õhus kui udusuled, mis lastud tuulde. Lumi säras maas kui kristallikaste tulede kumendusel. Üksikud woorimehed sõitsid kellade helinal mööda walgeid tänawaid. Dagmar lonkis, käed palitu taskus, krae üles tõmmatud jaama poole. Täna pidi Aksel Tallinnast sõitma!

Rahutud mõtted ekslesid ta peas. Aksel tuli, kuid polnud rõõmu sellest. Akseli pärimiste ja usutlemiste ees oli tal hirm. Seda Dagmar ei kartnud, et oleks wõimata end wälja puigelda, ta oli päris kindel, et teeb seda kôige suurema osawusega. Kuid tüütud olid need igasugused pärimised. Ning polnud ju nii suurt huwi enam Akseli

wastu, et oleks tahtmist olnud end pingutada — kôigest tundis enese olewat tölpinud.

Kuid midagi polnud teha — Akselist käesolewal korral loobuda, seda ei wôinud ta kuidagi!

Jaama jõudnud, seisis Aksel juba seal, ning ootas Dagmarit. „Kas rong juba sees? Jäin weidi hiljaks,“ ütles Dagmar ja astus ta juurde. Ulatas külmast õhetawa käe Akselile.

„Jumal küll, armas Dagmar, kuis oled nii ilma kinnasteta tulnud!“ sõnas Aksel ning hoidis õhukest kätt kaua omas peos.

„Lase ometi lahti, see on nii rumal, seisame siin just kui sôdur oma Manniga käsikäes,“ naeratas Dagmar piinlikult, ning waatas ringi.

Aksel lasigi käe lahti, kuid Dagmar märkas, et oli ettewaatamatult kõnelnud. See mõjus hellaks tehtud Akselile walusasti.

„Kuidas oled elanud, Akselikene?“ tegi Dagmar armsa ja õrna hääle ning wôttis Akseli käe alt kinni.

„Tänan, päris hästi ja sina?“

„Mina? Mis ma elasin, ootasin ju ainult sind?“

„Tõesti? Ja teistega ei kurameerinud?“

„Ah, mine nüüd, sina, kus sa wôtad säärased naljajutud!

Ma ei tahaks ju sind piinata nende küsimustega, aga seleta nüüd mulle kôik ära, kuidas on. Sõitsin just sellepärast siia, et tõe põhja leida," sõnas Aksel ning jäi äkki Dagmari ette seisma.

„Lähme edasi, mis me siin siis seisma jääme, inimesed käiwad edasi-tagasi," wastas Dagmar ning kôndis edasi.

„Sa jätsid mulle kirjas wastamata, kas sa tunned kedagi Masso nimelist härrat?" algas Aksel uuesti ning tundis isegi, et ta liig äkki ja ilma tarwilise sissejuhatuseta tuli esile säärase küsimusega. Kuid parata ei wôinud ta midagi. Liig kibedalt walutasid need küsimused ta südamel. Mõistus ju keelas, aga süda, see otse pakatas.

Dagmar jahmatas seda kuuldes. Juba nii äkki! Köhatas mitmed korrad, et aega wôita ja wiskas siis peaaegu ootamatult:

„Ei, ma ei tunne, kuidas ütlesid, Masso wõi?"

„Jah, just nii. Ah, siis sa ei tunnegi?" lõi Akseli hääl otsemaid rõõmsamaks, kuigi seal kilatas teraw kahtlus.

„Ei, aga kuule jätame täna õhtul! Sôitsid nüüd siia nii üle pika aja ja tahaks natukenegi mõistlikku juttu westa. Selle asemel hakkad sa aga kohe oma rumalate pärimistega. Ise oled ikka täiskaswanud

inimene, aga tühje jutte ajad taga," seletas Dagmar tusaselt ning tõmbas huuled mossi.

„Ära ole nüüd pahane, armas Dagmar, ma saan isegi aru, et see ei kõlba, aga no mis sa teeksid, kui sa minu asemel oleksid?"

„Ma ei käiks üldse läbi sääraste tühja-jutu-kataldega," wiskas Dagmar ning kõndis teiselepoole tänawat. Aksel järgnes talle.

„Noh hea küll, ma enam ei päri, aga wasta mulle weel ühele ainsale küsimusele."

Dagmar sammus edasi sõnalausumata.

„Ma palun sind Dagmar, sa tead ju, mis süda ütleb mul rinnus, mis pean ometi tegema!"

Kahju oli Dagmaril Akselist.

„Ja missugune see küsimus siis oleks?" küsis ta pika waikimise järele. „Selle wastan ära ja siis, Akukene, on kõik jälle hea, oleme siis rõõmsad nagu waremates aegadel," katsus Dagmar Akselit heasse tujju wiia.

„Sind on nimelt nähtud selle Massoga."

„Kes seda sulle ütles?" küsis Dagmar imestusega ning taipas nüüd isegi, et oli teinud õige rumalasti, nii järsult maha salates tutwuse Massoga. Nüüd ei aidanud aga enam midagi, pidi kangekaelselt edasi waletama, ainult see wõis päästa.

„Imelik küll, kus siis mind temaga on nähtud, kui ma teda üldse ei tunne!"

Tükk aega sammuti waikides. Dagmar sai aru, et ta sõnad polnud kuidagi usutawad Akselile ning püüdis jalamaid asja parandada.

„Ma ei saa küll aru, kust sa need juttud wõtad!“ Ja siis wäikese pausi järele: „Wast on see härra Matto, kellega mind on nähtud? Niisuguse nimega härrat tunnen ma küll, aga nii . . . pealiskaudselt. .“

„Aga kas sa seal ka oled käinud?“ uuris Aksel järjekindlusega edasi.

„Seal? Ja . . . . olen . . . wist. Jah õigus, kord ühe kooli-õega. Ta tõi selle härra poolt ühe raamatu. Üksinda . . . . ta . . . ei tahtnud minna. . .“ seletas Dagmar kogeledes. Kuid wõttis siis jalamaid kindlama tooni ja jatkas nii weenwalt kui suutis:

„Jah, see wôib tôega nii olla. Nad on nimed segi ajanud. Ma ei salga, näed ju, selle Matto pool olen tõesti korra käinud — aga säärast ilmsüütut külaskäiku ei saa ju ometi pahaks panna. Ütlen sulle Aksel, sa teed enesele südamewalu tõepoolest ilmaasjata. Ja kui halb on minul weel: järjest rabele mingisuguste kurjade inimeste walekaebustega. See on nii piinaw! Usu mind nüüd ometi, kuule, ja warsti . . . siis . . . saab niikuinii kõigest walla, kui . . .

Meie teeme ometi nüüd kõik kindlaks, Aksel?“

See oli õieti leitud. Aksel tundis, kuis hakkas sulama kõwa walu ta südame ümbert. Kahtles weelgi, kuid rõõm selle tüdrukuga lõpuks ometi siduda end jäädawalt tuiskas kõik môistuslikud kaalutlused segamini. Olgu peale nii wõi teisiti — teadagi, kuidas igasugused kuulujutud on hõlpsad siginema — tüdruk on siiski tema oma, tema pärisoma!

Ja siit peale nihkub jutt palju lahedamale pinnale. Kõneldi mis kumbki teinud, kuidas olnud, mis mõelnud — ja kui nad Dagmari wärawa ees jumalaga jätsid, siis wõis Akseli tujus isegi teatawal määral lustakust märkida.

„Head ööd, homseni!“

* * *

Järgmine päew möödus nii sujuwalt, et säärast kerget lahendust ei olnud lootnud ei Dagmar ega Akselgi. Kõneldi pikalt ja laialt tulewiku plaanidest, määrati laulatusepäew lõpulikult kindlaks weebruariks, mis ajaks Aksel kõigi eeltöödega lootis lõpuni jôuda. Wanemaile, kes oma muredes suuremat ei saanud sesse küsimusse süweneda, kõneldi esialgselt ääriweeri-mööda, lõpulik läbirääkimine jäeti jôuluks.

Ja Aksel otse imestas, kuidas ta süda oli löönud kergemaks ja lahedaks. Dagmar paistis olewat küll weidi tõsine ja mõtteis, kuid oli ju loomulikki, et tüdruk sääraste elumuudatuste lähedate perspektiiwide ees weidi murestus. Kõnniti Toomel, sõideti Emajõelgi ja kui õhtul jumalaga jäeti ning Aksel jaama tõttas, paistis kôik olewat lahendatud ja korras.

Kuid siis äkki...

Niipea kui Aksel jäi üksinda jaamasuminasse, wajus täiesti ootamatult endine walukoorem ta ajju ja rindu. Piinawad kahtlused lôikusid uue jõuga esile, ikka kõwenedes ja suurenedes.

See oli imelik, kuidas Dagmari juuresolu kõik oli nii kergeks teinud, temast lahkumine aga kogu wana walu kõige terawamal kujul uuesti esile kergitas. Ja Aksel tundis üht äkki, et ta sedasi Tallinnasse ei saa tagasi pöörata — sinna uuesti piinlema ja waewlema. Ei, ei — tuleb lõpulik selgus muretseda, maksku see kas wôi kõik!

Ja wälgukiirusel walmiski sealsamas jaamapingil plaan — ta peab selle Matto wôi Massoga kônelema! Ainult see tooks lõpulise lahenduse ja lööks asjad ühele wõi teisele poole.

Nagu unenäos kõndis Aksel tagasi linna. Peas täieline wurrwarr, lootusetus ja ääretu tusk.

Öö weetis Pallo kuski wõõrastemajas. Kuid und ei saanud ta silmi. Pea oli kui tulemeres. Kui oleks wõimalik kuidagi wiisi weel kord Dagmariga rääkida! Paluks teda, kui ta räägiks kõik. . . . Kuid hommiku saabudes oli Akselil walminud kõige kindlamal kujul otsus — minna härra Masso poole. Selle sammu raskelt-teostawus aga selgus peagi — ei jatkunud kuidagi julgust. Jôudis juba lõuna ja Aksel kaalus ikka weel. Nii imelik ja piinlik oli minna päris wõõra inimese juurde sääraseis intiimseis asjus. Millega peale hakata? Kuidas kônelda? Kõik see tegi nii suurt tuska. Kuid siis wiimaks, kui kell tormas edasi juba õhtu poole, wõttis Aksel Pallo enese kokku, et teostada see otsustaw ja ja kardetaw käik.

Kôndis mitmed korrad Eerik Masso maja ees, mille Mihkelsoni poolt antud aadressi järele oli üles otsinud. Ja läks siis wiimaks kiiresti trepist üles ning koputas uksele ilma mõtlemata. Kostsid sammud, awati uks ning pikk sirge poiss seisis Pallo ees.

„Olete teie härra Matto?“

„Ei, minu nimi on Masso. Wast . . .“

Pallo kohmetas. Siiski — Masso! Kui on äkki kõik ôige, mis Mihkelson kõneles? Ta neelatas, otsides sõnu ja kogeles lõpuks:

„Minu nimi on Pallo, kas wõiksin minutiks sisse astuta?“

Masso nagu wiiwitas, kuid nähes, et härra nii tungiwalt soowis temaga kõneleda, andis ta järele ning Pallo oligi toas.

Seal äkki lôi kôik pimedaks Pallo silme ees. Ei, ei, see polnud wiirastus, see polnud mingi nägemus:

D a g m a r istus sohwal ja karatas kui nôelatult püsti:

„Aksel!“

Kôik warises kokku — Pallo minewik ja tulewik Ühe ainsama hetke kestel löödi kõik sootumaks põrmuks. Dagmari nimekarjatus kostis kui meeleheite hädakisa, lõikas kôrwu ja ajju, pani wankuma kogu toa ja ta enese.

Tundis, kuis Dagmar ringi jooksles, sohwale kägarasse wajus ja siis äkki uuesti püsti karates uksest wälja tormas. Pallo ei suutnud teda takistada, waewalt märkaski ta seda. Seisis silmapilgu päris oimetuna ukse kõrwal ja kogus siis wiimase jõupingutusega kokku kõik meeled, et mitte ümber kukkuda.

Eerik seisis keset tuba; waikselt ja rahulikult, ainult suu nurgas wärisesid kramplikud tuksatused. Astus Pallole lähemale.

„Palun istet wõtta. Teie . . . . . teie tunnete seda naist? . . . “

Pallo hingatas raskelt ja komberdas sohwani, jäädes siiski püsti.

„Ta on mu — pruut . . . “

„Pruut?!“

Eerik otse hüüatas selle sõna, jäädes awali üllatusest Pallole otsa wahtima.

„Kihlatud pruut . . . härra . . . Juba kaua . . . ja . . . nüüd olen siin, et kõik lõpulikult teada . . . Kuid . . . “

Pallost nagu lõikas läbi teraw waluhoog. Ta otse karjatas:

„Ja kuiwõrt tunnete teie teda?“

Eerik toetas sohwale, môtlikult ja endasse süwenenult.

„Meiega on mängitud halba mängu, härra. Preili Rennit on minuga olnud ja minusse suhtunud kui tüdruk, kes ainult mind armastab ja kel kedagi teist ei ole.. Juba pool aastat nii . . .“

„Pool aastat! Siis . . siis . . . ometi oli kõik see õige . . .“

Pallol oli raske kõnelda. Oli raske seista silm-silma wastu mehega, kes... Ta seisis nii sônatuna, kokku warisemas, kui inimene, keda wiiakse surmakaagile.

Kogeles siis mõned sõnad wabanduseks ja jumalagajätuks ning wankus wälja. Otsis trepiastmeid, komistas ja seadis kobamisi samme. Kuid oli lõpuks tänawal, pimedas ja külmas talweõhtus.

Üks eesmärk oli ainult weel — ära siit, ära siit jôledast linnast!

Hommikune post tôi Dagmarile kirja Eerikult. Dagmaril kippus hing kinni jääma, awades ümbrikku. Mis wõis Eerik talle kirjutada?

See kõik oli otsekui unenägu, mis oli eile Eeriku juures juhtunud. Kuidas wõis Aksel ometi nii ootamatult sinna tulla?.. Ja tema hull oli ära jooksnud, et pääseda ummikust. Aksel ning Pallo jäid kahekesi. Nüüd oli neil mõlemil teada, missugune oli nende kallis tüdruk! Piinaw häbi kiusas Dagmarit, mitte hetkekski ei saanud kusagil rahu. Terwe öö oli ta wähernud, und silmile saamata. Waid wastu hommikut oli ta waibunud mingisse poolunesse, kuid see hetkeline unustus oli weel hirmsam. Ärgates oli kôik weel painawamalt silme ees.

Ja mis oli ta kôik Akselile waletanud, et tunneb küll kedagi Mattot . . . . Nüüd oli Akselil kôik teada, milline alatu ja wastiku loomuga tüdruk ta oli, samuti Eerikul. Kuis oli ta küll truud armastajat tu-

selnud! . . . Ja pidi ta weel sealt ära jooksma, nüüd polnud tal aimugi mis, seal kôik edasi juhtus.

Dagmar ei julgenud ikka weel awada kirjakest. Ta teadis, et seal midagi head ei wõinud olla. Kôiksugused mõtted tekkisid pähe, wahest wäikesed lootusedki, et saab kõike weel heaks käänata. . . . .

Äkilise liigutusega lõi ta wiimaks kirja lahti. Juba pealkirjast oli näha, et polnud mingit lootust asjade parandamiseks:

„Dagmar!

Ma pole Sulle pahane, nagu Sa wast arwad. Tean nüüd kõik. Olen Sinus waid pettunud ja nii pôhjalikult, et seda enam keegi ei suuda heaks teha. Arwasin ja lootsin Sinus hoopis teist tüdrukut näha, kuid oled see kõige tawalisem. Loobusin Reenist, sest kujutasin Sind teisena, hoidsin Sind tôepoolest säärasena.

Kuid hiljem juba, kui Sa mulle etteheiteid tegid, et olen muutunud, siis ei näinud Sa mitte walesti. Jah ma olin muutunud ja mul olid selleks ka omad põhjused. Tol korral kahtlesin ma weel nende juures ja sellepärast ei tahtnudki Sulle neist kõneleda. Kuulsin Sinu ühendusest Blaubrikuga ja nägin teid koos ju oma silmagagi. Kuid tol korral ei suutnud ma kuidagi weel Sinust seda kõike uskuda.

Armastasin Sind tõesti, Dagmar, just sellisena nagu Sind tahtsin näha ja nägin. Loobusin maalesõidust isakoju waid sellepärast, et saaksin Sinuga koos wiibida. Kuid nüüd oled Sa mulle hoopis teine inimene. Ja see ei tulnud mulle äkki. Juba tükk aega tagasi hakkasin märkama Sinu teesklemisi wäikesis asjus. Ja ma kahjuks nägin Sind. Olen Sulle nüüd kõik öelnud ja loodan, et Sa mind ei tülita enam mingisuguste walede ega wäljamõeldustega, sest uskuda ei saa ma Sind enam iialgi.

Eerik."

Dagmar surus pea kirjalehekesse. Lõpetatud oli kõik. . . Kõik sillad oli ta taandumiseks ära põletanud, polnud mingit wõimalust asja Eerikuga heaks teha.

Ja mis pidi küll Aksel nüüd mõtlema? Oli ta ära sõitnud? Aegamööda, pisi-tasa hakkasid aga siiski lootussädemed lõkkele lööma. Akseliga wôis ju ikka rääkida. . . Kui saaks weel Akseli tagasi, muud ei soowinudki enam Dagmar! Ja môeldes sellele, hakkas ta ajajooksul niikui rahunemagi. Akseliga oli ju siiski nii lõpmatu kerge toime saada. Seletada, paluda, küll ta lepib juba . . . Tuleb ainult jalamaid Tallinnasse sõita.

Ja nii läkski see sôit. Wäike walekene emale, et sôidab üheks päewaks kooliôe

poole maale kohta kuulama, kuhugi maa algkooli ôpetajaks. Proua Rennit omas suures mures ei mõistnud enam Dagmari kahtlustadagi ning tee oligi waba.

Tallinnasse jõudes surus Dagmar igasuguse häbi ning kartuse alla ja suundus otseteed Akseli korterisse.

Akselit polnud kodus. Ta oli weel ametis. Korteriperenaine, tundis Dagmari ära, laskis ta Akseli tuppa, kus algas Dagmaril piinaw ja pikk ootamine.

Wiimaks awati ettewaatlikult uks ning Aksel waatas sisse.

„Ah, Dagmar, sina! Ei wõinud seda arwatagi, perenaine ütles mulle küll," ütles Aksel sõnu wenitades ning sirutades käe teretamiseks.

Dagmar waatas Akselit. Hale oli ta näost ja tõsine. Süda hakkas tüdrukul kuuldawalt lööma. Mis teha, kuidas nüüd peale hakata?

Aksel läks kirjutuslaua juurde, wõttis sealt kirjapaki ning ulatas selle Dagmarile:

„Tulid kirjade järele? Siin nad on, ega mina neid enesele poleks nüüd enam pidanud, pidin nad täna niikuinii ära saatma."

„Aksel!" hüüatas Dagmar, paludes, „jäta nüüd need kirjad, need olen ma sulle saat-

nud ja tee nendega, mis tahad. Minul pole neid tarwis."

„Wõta nad siiski," sõnas Aksel tõsiselt ja pani kirjad Dagmari ette lauale.

„Sa teed mulle ülekohut! Sõitsin siia, et sulle selgeks teha, et minuga on saatus halba mängu mänginud. Aksel, kuula mind ometi, ma pole nii süüdi, kui sa arwad."

Aksel tegi käega tõrjuwa liigutuse ning hakkas raami seest Dagmari pilti wälja wõtma.

„Lase olla, Aksel, kuula mind!" palus Dagmar ning pani käe Akseli käele, et teda takistada.

„Ma ei saanud sulle ju rääkida kõike, kui sa Tartus olid, kartsin, et sa ei suuda minust aru saada. Ma tundsin ju Massot hulga warem kui sind. Juba siis, kui olin koolis, wiiendas klassis. . ."

„Ära räägi parem!" ütles Aksel kärsitult, „sa ju waletad jälle."

„Aksel, lase ma ometi lõpetan! Ma ei waleta enam, tahan sulle kõik ära seletada."

Aksel toetas enese wastu ust ning Dagmarile paistis, et ta oli walmis teda kuulama.

„Jah, ta meeldis mulle, olin ju siis alles wäike plika. Kuid siis, kui ma sind tundma õppisin, armastasin waid sind. Ma ei saanud tast aga nii korraga lahti öelda. Te-

gin küll katset, kuid ta lubas end ära tappa. Ütle Aksel, mis pidin ma tegema? Ma olin nii rumal. . ." seletas Dagmar ärritusega, ning astudes Akseli juurde, pani talle käed ümber kaela.

„Walelik oled sa, mine ära! . . ." hüüdis Aksel wihaselt ning tôukas Dagmari käed eemale.

„Ma ei lähe su juurest, armastan sind, tahad sa mind surma saata?" otse kisendas Dagmar ning surus enese Akselile lähemale.

Juba muutus Akseli nägu, ning Dagmarile silmi waadates, mis olid täis heledaid pisaraid, haaras ta äkki Dagmari pea, et . . .

Kuid sealsamas tuli tal meelde Eerik Masso ehmunud nägu kui kuulis, et Dagmar on tema pruut, ja . . . pool aastat tundsid ju nad ainult üksteist! Ei, ei Dagmar tuli teda jälle uue walega wõrku meelitama. See tüdruk ei môistnudki muud kui waletada . . . "

„Ei, sa waletad mulle!" kähistas Aksel ning lükkas Dagmari wihaselt endast eemale. „Alatu oled sa oma waledega! Ja mis tahad sa ôieti minust, miks käid sa siia, miks kirjutasid sa mulle, kui sul on teine Tartus, keda oled sa armastanud juba pool aastat!"

„Armastan sind Aksel, ainult sind, ära jäta mind, kuule ma armastan ju sind!“ karjus Dagmar Akselit kätest kinni hoides.

Kuid Aksel oli kui kiwi, ei aidanud enam midagi, ei palumised, ei wannutamised. Kadunud oli see ilus armastuseidüll, kadunud Akselile too süütute silmadega tüdruk, kes armastas tema taolist wanapoissi . . . Oli järele jäänud waid kawal walelik naine oma petmiste ja wõrkumeelitustega . . .

„Hea, ma lähen, kuid kui sa kahetsed, wast on ehk siis hilja,“ ütles läbi pisarate Dagmar ning wajus aeglaste sammudega, ukse enese taga kinni tõmmates tasa ja pikaldaselt, nagu loodaks weel, et Aksel teda tagasi hüüab.

Aksel pigistas rusikad silmi ette, silmad lõid tuld, meelekohad haamerdasid, terwe tuba käis ringi. Möödas oli kôik, möödas, kuid siiski parem, et enne, kui oli weel päris hilja.

18.

Sellest päewast oli kôik otsas ja segamini. Kogu endine elu oli löödud igaweseks minewikku — eesolewad päewad aga paistsid nii tumedatena, et ei môistnud üldse ennast seada ega olla. Dagmar wii-

bis kui unenäos, kôndis päewade kaupa ringi uimasena ja närwisegasena. Ei saanud nii kui uskuda möödunud hirmsate päewade elamusi, lootis instinktiiwselt selle olewat ainult kurja unenäo, kuid päewade kestel muutus kõik ikka reaalsemaks ja reaalsemaks ning otse meeleheitlik hirm wõttis wõimust.

Ta istus tundide kaupa omaette ja pea töötas haiglase kirega. Kus olid ta mõtted ometi, kui nii kergemeelselt hullas ja sillerdas päewast päewa, ilma mingi kaalutluseta, wähemagi aruandmiseta, mis ta ôieti teeb. Päris julma terawusega selgines talle ta möödunud kuude otse hull kergemeelsus, môttetus ja — rumalus.

Mis oli teda taga ajanud, lükanud pimesi, kinnisilmi hullpöörastele awantüüridele? Ajanud ikka wiletsamatele ja wiletsamatele waledele, autule pettemängule, luiskamisele ja petmisele?

Edewus? Armuahnus? Kihutus enesekiituse ja ülistuse järele? Mitme mehe armumisse-paneku kõditawus? Wõi lihtsalt — rumalus ja mõistmatu arusaamine elust ja selle keerdkäikudest?

Kõik kokku! Nüüd alles, peale sääraste põrutuste, kõige kaotuse järele hakkas Dagmari seni kinnikaetud mõistuseosa märkama ja tundma oma talituswiisi tuuma

ja põhjusi. Küll pinnapealselt ja tükati, kuid meeleheitlik tusk lôi selle ikka selgemaks ja selgemaks.

Oli ta armastanud ühtki neist praegu ônnetusse tõugatud meestest? Jah, kindlasti — Blaubrik oli talle armas, Eerik samuti, isegi Aksel. Kuid ta oli teinud sellest armust spordi, oma mitmele poole tuiskamisega wõtnud oma armastusest tuuma ja sügawuse, tehes sellest ainult kometimängu. Aineti lôi küll too armuleek ja puhas tunne sädelema — miks oli ta siis muidu tihtigi päris südamest ja ehtsast kurbusetundest walanud pisaraid? — kuid see kustus kohe môttetu mässamise taha, suure apluse taha hoida mitut meest korraga püünises.

Nüüd oli ta lahti kõigest. Ise kõrwale lükatud ja teotatud. Tänawale heidetud kui tarbetu ülejääk, must ja määritud, ja mitmed tema pärast õnnetud ja segipaisatud — Aksel, näiteks, kes oli siiski kõige parem neist kõigist . . .

Ja — nad olid temagagi hullumängu mänginud, kasutanud ta rumalust ja lapsikust, mänginud samuti kometit. Blaubrikule oli ta ainult mônekuuline wahepala, aetud enese seotud silmist ja kergeusklikkusest. . . .

See otse lõikas Dagmari südamesse.

Walu lõi kahinal üle pea, silme ees kõikus ja wirwendas. Ta kõndis toakeses ringi, nuttis ja ahastas, jooksis tänawale paljapäi ja üleriietuseta, eksles ringi korridorides ja komberdas trepistikul.

Kui saaks nüüd weel tagasi osakesegi noist möödunud päewist! Ainult pisikese lõike! Ah, kui oleks olnud ükski inimene, kes siis oleks weidikesegi awanud ta silmi! Aga ema mõistis ainult wäliselt riielda ja sõidelda, isa naeratas kõigele heatahtlikult ja Reeni temale lõi ju Dagmar ise peaaegu surmahaawu, sai ta siis weel midagi seletada ja oleks teda sel juhul keegi uskunudki!

Üksinda tallas selles segaduses, üksinda plaanitses ja teostas plaane — ja ilma mingi oskusaluseta, silmaringita, waadeteta. Keegi polnud talle neid annud, mitte keegi — ei kodu, ei kool ega ümbrus.

Nüüd alles taipas. Nüüd alles oleks mõistnud. Kuid — möödunu rusuhunnikul, minewiku kadudes halastamatute warjude taha.

Hilja!

* *
*

Renniti poekraam müüdi oksjonil maha ja nad kolisid kolmekesi kuhugi kõrwalisele tänawale wäiksesse toakesse. Kõik oli korraga hukas — pidi siis kõik nii ühtäkki

warisema põrmu, kogu minewik tallatama puruks ja waremeisse? Ja ei ühtki lohutust, ühtki pääseteed!

Ainult — Reeni hoidis neid weepeal. Warsti pidid tulema pulmad pastoriga ja ainult mõte sellele andis kõigile kolmele weidikene lootust tulewikku. Proua Renniti pisaraküllust suutis ainult see weidi tasandada ja wanamehe kokkuwajunud keha elustus, kui kõneldi sellest kindlast wõimalusest.

Reeni! Järsku tundis Dagmar, kuis tal lõi sooja ja rahu rindu. Ôigus — on temalgi ainuke lohutustee: Reeni juurde tagasi, tagasi õe trööstiwa südame manu. Ta teadis, et Reeni kõik andestab ja teda suudab aidata elu edasi kanda.

Nii sõitiski ta ühel päewal päris ootamatult „Tibinale“ ja sööstus kogu oma olemuse ja hingega Reeni käte wahele.

Ta oli tubli tüdruk — see Reeni.

„Olgu,“ ütles Reeni, hoides Dagmari nutwat pead, „mis möödas see möödas. Oled talitanud halwasti — see on õige. Kuid sinus elab siiski weel suurel määral puhtust ja otset tunnet — ja see päästab sinu. Ütlen — see on hea, et kõik nii warajalt kokku warises, muidu oleks sinus häwitatud see wiimanegi osa ilusast ja õigest ning siis — siis oleks olnud otse hirmus! Kart-

sin seda hullusti, Dagmar, aga ei saanud sulle seda ju kuidagi selgeks teha. Olen kord säärane waikne ja endasse tõmbuja. — Kui paljud tüdrukud sammuwad sinu rada, oo, nii paljud — ja ainult osa neist pöörab poolelt teelt tagasi. Unusta, Dagmar, kõik ja alga uuesti, tôelist, ilusat elu, mis ei warise enneaegu meeleheitesse ja kõlwatusse. Sa lähed nüüd linna, muretseme sulle ühisel jõul koha ja, küll näed, hakkab päike uuesti paistma. On ju nii, Dagmar?"

„On," sosistas Dagmar, „sa oled nii hea, Reeni! Nüüd môistan, kuidas olla... Nüüd tahan hoopis teisiti elada! . . . Tänan sind! . . ."

„Jatkugu sul ainult jõudu selleks!"

Nii olid nad uuesti teineteist leidnud, kaks ôde — Dagmar ja Reeni. Ja üks neist oli jälle haaranud õigest elupidemest, sammunud wälja wiltusest risu-räsust, awasilmi waadates tulewikku.